

МИНИСТЕРСТВО НА МЛАДЕЖТА И СПОРТА

2004

ГОДИШЕН ДОКЛАД

ЗА

МЛАДЕЖТА

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ВЪВЕДЕНИЕ

- 1.1. Предговор
- 1.2. Актуално състояние
- 1.3. Демографска характеристика
- 1.4. Здравеопазване
- 1.5. Образование
- 1.6. Трудова заетост
- 1.7. Ценностна система

2. ПРОГРАМИ И МЕРКИ, РЕАЛИЗИРАНИ ПРЕЗ 2004 ГОДИНА В РАМКИТЕ НА МЕЖДУИНСТИТУЦИОНАЛНОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО, НАСОЧЕНИ КЪМ МЛАДИТЕ ХОРА

- 2.1. Министерство на младежта и спорта
- 2.2. Министерство на образованието и науката
- 2.3. Министерство на културата и туризма
- 2.4. Министерство на труда и социалната политика
- 2.5. Министерство на здравеопазването
- 2.6. Министерство на транспорта и съобщенията
- 2.7. Министерство на правосъдието
- 2.8. Министерство на вътрешните работи
- 2.9. Министерство на околната среда и водите
- 2.10. Министерство на земеделието и горите
- 2.11. Национално сдружение на общините в Р България
- 2.12. Министерство на икономиката
- 2.13. Министерство на регионалното развитие и благоустройството
- 2.14. Министерство на отбраната

3. ПЛАНИРАНИ ПРОГРАМИ И МЕРКИ ЗА МЛАДИТЕ ХОРА В РАМКИТЕ НА МЕЖДУИНСТИТУЦИОНАЛНОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО ЗА 2005 ГОДИНА

Приоритети при осъществяването на младежката политика

- 3.1. Министерство на младежта и спорта
- 3.2. Министерство на образованието и науката
- 3.3. Министерство на културата и туризма
- 3.4. Министерство на труда и социалната политика
- 3.5. Министерство на здравеопазването
- 3.6. Министерство на вътрешните работи
- 3.7. Министерство на земеделието и горите
- 3.8. Министерство на транспорта и съобщенията
- 3.9. Министерство на околната среда и водите
- 3.10. Национално сдружение на общините в Р България
- 3.11. Министерство на правосъдието

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

5. ТАБЛИЦА С ИЗРАЗХОДВАНИ СРЕДСТВА ПРЕЗ 2004 Г. ПО КОНКРЕТНИ ПРОГРАМИ (Приложение 1)

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. Предговор

Съгласно Закона за физическото възпитание и спорта и Правилника за прилагане на Закона за физическото възпитание и спорта, Министерството на младежта и спорта осъществява държавната младежка политика, подпомага реализацията на програми и проекти, координира дейностите на другите държавни органи и на общините по проблемите на младежта.

На основание Решение на Народното събрание от 3 април 2002 г. (обн. в ДВ бр. 38 от 12.04.2002 г.) за изготвяне на Годишен доклад за младежта, Министерството на младежта и спорта разработи Годишен доклад за младежта 2004, който има за цел да представи актуалното състояние на младежта, основните приоритети на държавната политика за младежта, извършеното до момента и предстоящите действия по отношение на младежта в Република България.

Въз основа на Управленската програма на правителството на Република България “Хората са богатството на България”, Министерството на младежта и спорта заложи и осъществи редица мерки и дейности за изминалата 2004 година.

В изпълнение на Стратегията за национална младежка политика за периода 2003-2007 г. Министерството на младежта и спорта създаде Програма за младежки дейности 2004-2005, която има за цел да повиши качеството на живот на младите хора, да ги съхрани и да ги развие като социален капитал на нацията.

Министерството на младежта и спорта поръча представително социологическо проучване “Младите в действие” на Националния център за изучаване на общественото мнение (НЦИОМ), за да установи актуалното състояние на младежта за 2004 г. Проучването е проведено в 86 населени места сред 975 младежи на възраст между 18 и 35 години в периода 21.02.2005 г. – 06.03.2005 г.

Освен изследването на НЦИОМ, при изготвянето на Годишния доклад за младежта 2004 г., са използвани данни от Годишника на Националния статистически институт за 2003 година, непубликувани данни на НСИ за първите шест месеца на 2004 г., както и данни от останалите правителствени институции, имащи отношение към младежката политика. Данните отразяват тенденциите по отношение на демографска характеристика, здравеопазване, образование, трудова заетост и реализация, гражданско участие и морални ценности на младите хора в страната.

Целта на държавната политика в тези приоритетни направления е постепенното приобщаване на младежта към здравословен начин на живот, гражданска отговорност и повишаване на трудовата пригодност на младите хора.

Отправна точка и основен критерий при разработването на Годишния доклад за младежта 2004 г. са международните и европейски стандарти, международните правни актове, по които България е страна и за чието спазване е поела ангажимент (Европейската харта за участие на младите хора в живота на общините и регионите, Бялата книга на Европейската комисия, Годишния доклад на Европейската Комисия по присъединяването на Република България към ЕС, както и други международно правни инструменти в областта на правата на човека на ООН и Съвета на Европа).

1.2. Актуално състояние

Въз основа на обобщените данни от проучвания и статистики тематично се очертават основните тенденции, които разкриват актуалното състояние на младежта в Република България:

1.3. Демографска характеристика за 2004 г. – НСИ

1.3.1. Брой на населението – По предварителни данни населението на България към края на 2004 г. е 7 761.0 хиляди души¹. За една година в резултат на увеличаване на смъртността за сметка на ражданията, населението е намаляло с 40 224 души, или с 0.5%.

Население към 31.12. по години и пол

Години	Общо	Мъже	Жени
1990	8 669 269	4 269 998	4 399 271
1995	8 384 715	4 103 368	4 281 347
2000	8 149 468	3 967 423	4 182 045
2001	7 891 095	3 841 163	4 049 932
2002	7 845 841	3 816 162	4 029 679
2003	7 801 273	3 790 840	4 010 433
2004	7 761 049	3 767 610	3 993 439

В общия брой на населението жените продължават да са повече (51.5%). На 1 000 мъже сега се падат 1 060 жени.

През 2004 г. в градовете живеят 5 431.8 хил. души, или 70.0% от населението на страната, а в селата – 2 329.2 хиляди (30.0%).

1.3.2. Застаряване на населението – Средната възраст на населението общо за страната през 2004 г. е 41.0 години. Процесът на застаряване на населението се проявява както в селата, така и в градовете, като в селата средната възраст на населението е по-висока в сравнение с тази в градовете. В градовете този показател има стойност 39.3 години, а в селата - 45.0 години.

Средната продължителност на живота на населението за периода 2002 - 2004 г. се очаква да бъде около 72.00 години.

1.3.3. Население под, в и над трудоспособна възраст – Върху обхвата на населението в и над трудоспособна възраст влияние оказва както застаряването на населението, така и направените законодателни промени в определянето на възрастовите граници на населението при пенсиониране².

Населението в трудоспособна възраст към края на 2004 г. е близо 4 782 хиляди души или 61.6 % от цялото население. В сравнение с предходната година тази категория се е увеличила с 35 хиляди души.

Населението над трудоспособна възраст през 2004 г. е 1 805 хил. души. За една година то е намаляло с близо 40 хил. души. Това се дължи не само на естественото движение на населението (смъртността), но и на изключването от тази категория на част от населението поради промяната във възрастовата граница за пенсиониране и отнасянето на тази част към трудоспособното население.

Сред населението под трудоспособна възраст се очертава трайна тенденция на намаление. Спрямо 2003 г. намалението е 35 хиляди и в края на 2004 г. тази категория население наброява близо 1 174 хил. души.

Население под, в и над трудоспособна възраст

Години	Общо	Възrastови групи		
		Под трудоспособна възраст - %	В трудоспособна възраст - %	Над трудоспособна възраст - %
1990	100.0	21.6	55.5	22.9
1995	100.0	19.1	56.6	24.3
2000	100.0	16.8	58.3	24.9
2001	100.0	16.3	59.2	24.5
2002	100.0	15.9	60.1	24.0
2003	100.0	15.5	60.8	23.7
2004	100.0	15.1	61.6	23.3

1.3.4. Раждаемост на населението – През 2004 г. в България са родени 70 433 деца, от които 69 886 или 99.2% са живородени. В сравнение с предходната година броят на живородените се е увеличил с 2 527 деца. Коефициентът на раждаемост (брой живородени деца на 1 000 души от средногодишния брой на населението) е - 9,0‰. От всички живородени през 2004 г. 36 026 са момчета, а 33 860 - момичета, или на 1 000 момчета се падат 940 момичета. В градовете живородените деца са 50 390, а в селата - 19 496, или на 1 000 души от градското население се падат 9.3 живородени деца, а на 1 000 души от селското население - 8.3 живородени деца.

Коефициенти на раждаемост и естествен прираст на населението

Години	Раждаемост (на 1000 души)	Естествен прираст (на 1000 души)	Тотален коефициент на плодовитост ³
1990	12.1	-0.4	1.81
1995	8.6	-5.0	1.23
2000	9.0	-5.1	1.27
2001	8.6	-5.6	1.24
2002	8.5	-5.8	1.21
2003	8.6	-5.7	1.23

2004	9.0	-5.2	1.29
------	-----	------	------

През последните години непрекъснато нараства броят на извънбрачните раждания. Техният относителен дял от 25.8 % през 1995 г. нараства на 38.4% през 2000 г. и на 46.1% през 2003 година. През 2004 г. броят на живородените извънбрачни деца е 34 044 или 48.7%. При разглеждане на извънбрачните раждания трябва да се има предвид, че за около 60.0% от тези раждания има данни за бащата. Оттук може да се предположи, че извънбрачната раждаемост до голяма степен се дължи на увеличаване на фактическите семейни двойки без сключен юридически брак т.е. условно може да се приеме, че не всички извънбрачни деца живеят извън семейна среда.

1.3.5. Смъртност на населението – През 2004 г. в България са умрели 110 110 души, или коефициентът на обща смъртност (брой умрели лица на 1 000 души от средногодишния брой на населението) е 14.2‰. В сравнение с 2003 г. броят на умрелите е с 1 817 души по-малък. Смъртността продължава да бъде по-висока сред мъжете (15.7‰), отколкото сред жените (12.7‰) и в селата (19.4‰), отколкото в градовете (11.9‰).

Коефициенти на обща, детска и преждевременна смъртност

Години	Обща смъртност ‰	Детска смъртност ⁴ – ‰	Преждевременна смъртност ⁵ -‰
1990	12.5	14.8	29.7
1995	13.6	14.8	28.3
2000	14.1	13.3	25.0
2001	14.2	14.4	25.2
2002	14.3	13.3	24.5
2003	14.3	12.3	24.3
2004	14.2	11.6	24.9

Продължават характерните за стойностите на детската смъртност колебания. Коефициентът на детската смъртност е показател, който се влияе от различни фактори и е чувствителен към промените в динамика и от сравнително малките величини, от които се изчислява. След достигнатото високо равнище от 16.9 умрели деца до едногодишна възраст на 1 000 живородени през 1991 г., коефициентът на детска смъртност спада на 14.8‰ през 1995 г., за да достигне през 1997 г. рекордните за последните 10-15 години 17.5‰. През следващите години той отново спада и през 2003 г. е 12.3‰. През 2004 г. в страната са умрели 814 деца на възраст до една година, а коефициентът на детска смъртност е 11.6‰.

1.3.6. Естествен прираст на населението – Разликата между ражданията и смъртността представлява естественият прираст на населението. И тъй като от 1990 г. насам умират повече лица, отколкото се раждат, тази разлика е с отрицателна

стойност, в резултат на което населението на страната непрекъснато намалява. През 2004 г. абсолютният брой на естествения прираст е минус 40 224 души. Стойността на коефициента на естествения прираст (разлика между ражданията и умираанията на 1000 души от средногодишния брой на населението) е минус 5.2‰. Той е с много голяма отрицателна стойност в селата - минус 11.1‰, докато в градовете тази стойност е минус 2.6‰.

1.3.7. Брачност и бракоразводност – Сключените бракове през годината са 31 038, които са с 393 повече от предходната година. От тях 80.1% са осъществени от населението в градовете. В селата са сключени 6 181 брака.

Наблюдава се увеличение и при регистрираните бракоразводи. През 2004 г. техният брой е 14 669, или с 2 666 повече в сравнение с 2003 година. По-голямата част от тях (11 811 бракоразводи) се отнасят за градовете.

1.3.8. Вътрешна миграция на населението – През 2004 г. са осъществени около 145 хил. преселвания в страната, като в тях са участвали 137 хил. души. Най-голямо движение има по направлението „град-град”. Близо 45% от всички мигранти са сменили местоживеенето си от един град в друг. С по-малък относителен дял са миграционните потоци по направленията „град-село” – 23%, и „село-град” – 21%. Най-слабо изразено е движението между селата. От всички мигранти през 2004 г. 11% са по направлението „село-село”

¹ Върху броя на населението влияние оказва и външната миграция, която тук не е отчетена.

² При изчисляване на населението в трудоспособна възраст за 2004 г. са включени мъжете на възраст от 16 години до навършването на 62 години и 6 месеца и жените на възраст от 16 години до навършването на 57 години и 6 месеца.

³ Среден брой живородени деца на една жена във фертилна възраст.

⁴ Брой умрели деца на възраст под една година на 1 000 живородени деца.

⁵ Относителен дял на умираанията на лица под 65-годишна възраст към общия брой на умрелите. Публикуван на 31.03.2005 г.

1.4. Здравеопазване

Състоянието и тенденциите на здравето се формират и оценяват в зависимост от демографските процеси, заболяемостта, рисковите фактори, физическото развитие, дееспособността и самооценката на здравето. Основните здравни индикатори за България се влошават в последните десет години. Факт е, че смъртността във възрастовите групи 10-19 и 20-29 години е устойчива (0,4 и 0,8 на 1000 души от същата възраст), като показва лека тенденция за намаляване през последните няколко години. Смъртността от травми и отравяния във възрастта 15-24 години за 2002 г. на 100 хил. души, е 17,2 за жените и 50,3 за мъжете, а самоубийствата – 4,3 за жените и 9,1 за мъжете.

1.4.1. Двигателна активност

Не достатъчно здравословният начин на живот на младите хора през 2004 година остава проблем. Двигателната активност на младежите и участието им в спортни дейности, които са пряко обвързани със здравословното им състояние, остават на много ниско ниво. На базата на националното представително проучване “Младите в

действие”, извършено от НЦИОМ в началото на 2005 г. по поръчка на Министерството на младежта и спорта се установи, че почти половината от младите хора (48 % от обхванатите от изследването младежи) не практикуват никакъв спорт, а други 27,4 % практикуват спорт по-рядко от веднъж седмично. Сред не практикуващите, момчетата имат значително по-висок дял от момчетата. Рядко се занимават със спорт нискообразованите, бедните и живеещите на село младежи. От данните в изследването става ясно, че спортът е привилегия за младежите със среден и по-висок стандарт, които живеят в големите градове и имат на разположение спортни обекти.

Заниманията с фитнес, които са технически по-достъпен начин за поддържане на доброто физическо състояние, също са много ограничени във възрастовата група между 18 и 35 години – 72,8 % от младежите никога не се занимават с фитнес, а тези, които го правят относително редовно достигат само до 14,1 % от анкетираните. Най-редовни са младите хора с финансови възможности, жителите на столицата и висшистите. Фитнесът се посещава два пъти по-интензивно от младежите под 30 години в сравнение с тези на възраст 30-35 години.

1.4.2. Хронични заболявания при младежите

65% от анкетираните млади българи посочват, че не страдат от хронични заболявания. Този дял не може да се счита за висок като се има предвид възрастта на респондентите. Като се вземат предвид посочваните от респондентите в изследването хронични заболявания става ясно, че те са сериозни и че част от тях произтичат от здравната хигиена и начина на живот и хранене на младите у нас. Най-разпространените хронични заболявания сред младежите са стомашните (при 13%), ниското кръвно налягане (при 11%), алергиите (при 8%), заболяванията на нервната система (при 5%), високото кръвно налягане (при 4%), бъбречните заболявания (при 4%), наднорменото тегло (при 4%) и т.н. Младежите посочват още анемия, белодробни и сърдечносъдови заболявания, поднормено тегло и диабет.

1.4.3. Употреба на тютюн, алкохол и наркотични вещества

54% от младежите, участвали в изследването на НЦИОМ, посочват, че пушат, 49% употребяват алкохол и едва 1% декларират, че употребяват упойващи вещества. В дяловете на пушещите девойки и младежи няма съществена разлика, но мъжете пият два пъти по-често от жените. Младежите от София, учениците и студентите, образованите млади хора и тези със стандарт над средния по-често от останалите младежи признават, че употребяват упойващи.

1.4.4. Познания за ХИВ/СПИН и предпазване от полово предавани заболявания

В настоящото изследване частично е измерена здравната култура и информираност на младите българи чрез въпроси за начините за предпазване от зараза със СПИН и такива за рисковите групи, които се заразяват със СПИН. Според изследването на НЦИОМ голяма част от младежите са запознати с начините за предпазване от полово предавани инфекции и ХИВ/СПИН (употреба на презерватив (85,9 %), въздържане от безразборни сексуални контакти), но недостатъчен брой са наясно, че употребата на стерилни игли ще ги предпази (22,5 %). Ползването на презервативи и моногамната връзка са възприемани като най-сигурните начини за предпазване от СПИН.

1.4.5. Отношение към младите хора с увреждания

52% от анкетиранияте посочват, че познават млади хора с увреждания, с временна или трайна неработоспособност. Две трети от младежите са категорични, че у нас обществото не подкрепя младите хора с увреждания. Най-критични са младите висшисти и младите столичани.

Доста по-различна е преценката на анкетиранияте що се отнася до това дали самите младежи подкрепят своите връстници с увреждания. Според 55% подобна подкрепа съществува, според 45% не съществува.

Младежите от градовете - областни центрове по-често от останалите са на мнение, че оказват внимание и подкрепа на своите връстници с увреждания.

1.5. Образование

Доброто образование само по себе си не е достатъчно значима ценност за младите хора. 56% избират да работят, за да постигнат стандарта към който се стремят, пред това да учат за постигане на възможно най-доброто образование с цената на лишения. Мъжете по-често от жените търсят пътя към високия стандарт.

Ситуацията е различна при младите висшисти и младежите от столицата. Две трети от тях се стремят към добро образование, дори ако за това трябва да понесат материални лишения. Очевидно жизнената стратегия на тези млади хора е различна от преобладаващата в страната. За тях доброто образование представлява гаранция за успех, докато за останалите младежи придобиването на най-доброто възможно образование отдалечава времето за придобиване на висок жизнен стандарт. Данните показват, че има младежи, които могат да си позволят да инвестират в бъдещето си чрез добро образование, а има и такива, чиито време и възможности не им позволяват да направят това.

Основната полза от обучението в училище 59% от младите резюмират като придобиване на базисни умения (четене, писане и смятане), както и като обща култура и по-широк светоглед (според 58%). Немаловажно според 53% е и това, че в процеса на обучение младежите създават приятелства.

По-малко от половината младежи възприемат образованието като диплома и шанс за последващо обучение.

В същото време данните от изследването показват, че младите хора имат доста забележки що се отнася до качеството на обучението в средните училища. Едва според 17% от респондентите българското средно училище осигурява подготовка отговаряща на европейските стандарти.

Тезата за масово претоварване с учебен материал също остава водеща според младите българи. Едва 16% са на мнение, че учениците днес не са претоварени в училище. Повече от половината младежи нямат претенции към учителите си що се отнася до справедливост при поставяне на оценките. Интересно е, че 43% от учениците сами са се подготвяли за училище и че в същото време само 18% споделят мнението, че частните уроци са нещо без което един ученик не може. Очевидно расте ролята на семейството, близките и приятелите, когато става дума за подготовка за училище и писане на домашните.

Не така обаче стоят нещата с учебните помагала. Едва 28% от младежите са категорични, че учебниците им са достатъчни за да се подготвят добре и да получат високи оценки. Очевидно е, че тук има много още върху какво да се работи. Не само

изобилието на различни учебници, но и начина, по който е поднесен материалът в тях, правят невъзможен добрия успех без решаващата помощ от учителите и родителите.

28% от младите хора признават, че са отсъствали от училище, за да изкарват пари, а 72% от младежите никога не са правили това. Момчетата по-често от момичетата зарабатват пари, за да могат да живеят и учат. Живеещите в провинцията млади хора по-често работят, за да си помагат в сравнение с младежите в столицата. Бедните младежи два пъти по-често от богатите отсъстват от училище, за да припечелват средства.

Най-често разходите за образование младите хора свързват с покупка на учебници и помощна литература. 83% посочват, че това е основният им разход за образование. Една трета плащат за частни уроци. Едва 6% не плащат за нищо. За подкупи пари са давали 4%, като основно това са били пари за подкупи на преподаватели и в по-малка степен на администрация.

Момичетата ходят на повече частни уроци от момчетата. Частните уроци са по-сериозно перо в бюджета на младите хора от столицата и на разполагащите със средства младежи.

44% от участвалите в изследването декларират намерението си да продължат да учат в по-горна образователна степен. Сред тях преобладават респондентите от женски пол, живеещите в столицата и големите градове и младежите с финансови възможности.

Специален блок въпроси в настоящото изследване бе зададен на студентите. Това позволи да се хвърли светлина и върху особеностите на обучението и стандарта и на младите хора във висши училища. Специален акцент бе поставен на актуалната в последно време тема за корупцията във висшите училища.

Желанието за повишаване на образованието е тясно обвързано с желанието за получаване на определена професия и успешна кариера, показват данните. Едва 16% учат във висши училища за да продължат семейната традиция. 17% пък посочват близък до този отговор: че учат само защото родителите им настояват. Близко половината анкетираните обръщат особено голямо внимание на студентския начин на живот като на основна причина да продължат да учат във висши училища.

Удовлетвореността на младите от обучението във висши училища очевидно е по-голяма от тази в средното училище. Това е отчасти и заради личния избор на професия и специалност, направен от голяма част от младите българи. На 70% възлиза делът на по-скоро удовлетворените от подготовката, която получават в тези училища, като изцяло и напълно удовлетворените са два пъти по-малко от частично удовлетворените. Изцяло недоволни от подготовката си във висши училища са едва 4% от анкетираните студенти.

Най-критични към подготовката, която получават в резултат на обучението си във висши училища са столичните младежи.

Парите, с които младите хора разполагат по време на следването си идват предимно от родителите. 54% са изцяло на издръжка от родителското семейство. 26% освен че получават пари от родителите си, работят, за да попълват и сами бюджета си по време на следване. 14% от анкетираните декларират, че се издържат сами, а само 6% разчитат основно на стипендии от предприятия, фондации или пък от самото висше училище.

Ролята на държавата във финансовото подпомагане на студентите от края на 80-те години е иззета почти изцяло от семейството на студента и от него самия. Рязко е свит обемът на подкрепата от предприятия и стипендиите от висшите училища. Това, обаче не всякога е лек и безконфликтен процес. Ето защо една пета от студентите не биха се

поколебали да прекъснат следването си ако си намерят много добре платена работа. Мъжете сред тях са три пъти повече от жените. Подобно поведение е по-типично за студентите от провинцията, отколкото за студентите от столицата.

1.6. Трудова заетост

Младежите на пазара на труда

Работната сила във възрастовия интервал 15-29 г. за 2004 г. е 676.3 хил. души (2003 г. – 701.3 хил. души). Икономическата активност при **младежите на възраст 15-24 г.** за 2004 г. е 43.1 %, при съответно 43.8 % за 2003 г.

През последните няколко години се наблюдава тенденция на нарастване сред **заетите младежи** (15-29г.). През 2004 г. техния брой е 546.1 хил., с 2.5 % по-висок спрямо 2001г. **Коефициентът на младежка заетост** за 2004 г. е 34.8 %. През 2001 г. този показател е бил 21.5 %. Причината за все още ниския коефициент на заетост сред младежите на възраст 15 – 29 г. в сравнение със средното равнище на ЕС е високият процент на населението в този възрастов интервал учащо във висши учебни заведения.

През 2004 г. продължава започналата през 2001 г. тенденция на намаление, като на безработицата общо, така и на безработицата сред младежите. По данни на Националният статистически институт за 2004 г. **коефициентът на младежка безработица** (15-29г.) в България е 19.2% при 30.4% за 2001 г. Наблюдаваното намаление е над 1/3 за последните 3 години. Броят на безработните младежи през 2004 г. е 130.2 хил., като за 2001 г. той е бил 232.3 хил. Делът на младежите в общата съвкупност на безработните лица е 32.6 % или с 0.5 процентни пункта по-малко в сравнение с 2003 г.

Основни предизвикателства пред младежите на трудовия пазар:

- липсата на адекватни знания и професионални умения и ниска степен на образование;

Образователната система в България не осигурява в достатъчна степен адекватни знания и конкретни професионални умения на младите хора. В сферата на образованието слабо са застъпени стажовете и практиките в реалния сектор, така необходими за плавното преминаване от обучение към заетост. Масово се преподават знания, теоретични постановки и много малко са придобитите практически знания и умения.

- липсата на трудов стаж и практически опит;

Трудовата реализация на младежите до 24 годишна възраст се затруднява от нежеланието на работодателите да наемат хора без трудов опит и да инвестират в обучението им. Голямата част от предлаганите работни места за млади хора са непривлекателни за тях, поради ниското заплащане, липса на социална сигурност и възможности за кариера. Отсъствието на професионален опит и трудов стаж принуждава младите хора да заемат дадено работно място независимо от условията на труд. Младите хора са и потенциален ресурс на заетостта в сивата част на икономиката, където често липсва трудов договор, работното време е нерегламентирано, необосновано е занижено заплащането и т.н.

- липсата на мотивация сред младите хора;

Младите хора са демотивирани преди всичко от предлаганото равнище на заплащане както и от условията на работа. Липсата на предприемаческа култура и трудностите

пред, които е изправен новостартиращият бизнес в страната, обезкуражават младежите желаещи да започнат свой собствен бизнес.

Концепцията на младите за образованието и неговата роля в живота им се откроява най-ясно когато става дума за това доколко получаваното образование у нас предполага и професионална реализация.

От представителното проучване на Националния център за изучаване на общественото мнение “Младите в действие” става ясно, че по-голям процент от младежите, участвали в проучването предпочитат да имат висок стандарт на живот, т.е. да имат сигурна работа, която да им го предоставя, даже и това да е с цената на отказване от получаване на най-доброто възможно образование. Въпреки това, обаче 72,4 % от младежите отговарят, че никога не биха си позволили да отсъстват от училище, за да изкарват пари. Процентът на тези, които отговарят “често” е 8,2 %. Вземайки предвид процента на тези, които никога не биха отсъствали от училище, за да изкарват пари, може да се направи заключение, че образованието и училището са един от най-важните етапи в живота на младите хора. Образованието като стъпка за по-нататъшна професионална реализация, не е достатъчно според 60,2 %. Според представителната извадка младежите смятат, че образованието е само база, а за да се реализират професионално е необходима допълнителна квалификация и обучение. Така са по-склонни да мислят момичетата, младите хора под 30 годишна възраст, висшистите и младежите от столицата. Младежите от провинцията гледат в по-голяма степен на образованието като на самодостатъчно условие за тяхната професионална реализация и очевидно в бъдеще ще бъдат регистрирани промени в тези нагласи и представи.

Едва 18,6 % от интервюираните младежи са на мнение че получаваното у нас образование е напълно достатъчно, за да се реализират след това професионално. Отново е налице връзката между образованието и трудовата реализация в желанието на младежите да следват. От общо 100 %, 87,5 % от тях отговарят, че стават студенти, защото желаят да повишат образованието си, 84,5 % следват защото искат да придобият определена професия, а само 18% предпочитат възможността да учат, вместо да работят. На въпрос дали биха прекъснали образованието си, ако имат много добре платено предложение за работа, 21,9 % от младите хора отговарят с “да”, 46,3 % отговарят с “не”, и 31,9 % не могат да преценят, което отново показва, че образованието заема основно място в живота на младите хора и играе решаваща роля за тяхната професионална реализация.

22% от младите са категорични, че ако имат достатъчно пари, не биха работили. Мнозинството от 78% обаче са на противоположното мнение – дори да имат пари, те биха работили. Нагласата “ако имам достатъчно пари не бих работил” е по-типична за младите мъже, за нискообразованите респонденти, за живеещите в провинцията и за младите с нисък стандарт.

75 са професиите, които според анкетираните са предпочитани от младите българи. Сред отговорите на въпроса има обобщаващи и съвкупни образи на професията като: спортни професии, финансови професии, икономисти, професии, свързани със социални дейности. Най-предпочитаните професии от младите днес са: правните професии (адвокати, юристи и т.н.), посочени от 41% от участвалите в изследването младежи, лекарската професия (21%), икономисти (20%), информатика (16%), полицаи (6%), бизнесмени (5%), банкери (4%). Плътно до най-предпочитаните професии се нареждат тези на шофьор, барман, готвач. Доста назад в класацията остават професиите почти изцяло доминирали в предишни години /застраховател, митничар и др./ За сметка на това напред в предпочитанията минават манекените и шивачките.

Голяма част от анкетираните (71,9 %) предпочитат да работят с трудов договор, осигуровка и зачетен трудов стаж, даже и при по-ниско заплащане, в сравнение с останалите 28,1 % които са готови да започнат работа без трудов договор, осигуровка и зачетен трудов стаж, но съответно срещу по-високо заплащане. Мъжете, живеещите в областните центрове млади хора, както и бедните са по-склонни да работят без осигуровки и зачетен трудов стаж.

39% очакват възможности за професионално издигане/кариера. Някои детайли също привличат вниманието на младите. Става дума за удобното работно време (посочено като очакване от 31%), за възможностите за пътуване в чужбина. На този фон очакванията за признание и за възможност за творчество се споделят съответно от по 12% и 9%. И все пак възможността за творчество е едно основно очакване към работата сред висшистите и жителите на столицата, както и сред заможните младежи.

Голяма част от младите хора, участници в проучването посочват съответното заплащане като основен фактор за упражняване на дадена професия, т.е. предпочитаните професии от тях са най-добре платените, независимо от придобитата образователна степен. 40,3 % от младите българи не биха направили големи компромиси нито с професията си, нито със заплащането. Делът на нежелаещите да правят компромиси е най-висок сред образованите млади хора и сред живеещите в столицата.

Почти равен е процентът и на тези, които биха направили компромис с професията си, но не и със заплащането (37,1 %).

1.7. Ценностна система

В контекста на прехода през последните десетилетия в българското общество се утвърдиха нови параметри в социокултурния, икономическия и политическия живот. Те изискват нов тип поведение и налагат нови ценности и стереотипи. Това поставя младите хора в радикално променен както национален, така и международен контекст, в който поведенческите реакции се градят по-скоро индивидуално, отколкото на базата на организирани форми на общуване.

Много важен акцент в настоящото изследване е представата на младите хора за тях самите. Въпросът какво ценят младите в своето поколение е ключов за разбирането на тяхната душевност и потребности.

Амбициозността е най-цененото качество у младите хора според участниците в това изследване. Това посочват 20%. Според 12% честността и откровеността са най-ценните качества на младите. Всеки десети акцентира на младежкия хъс и борбеност (които без голяма условност също могат да се отнесат към амбициозността). Също толкова са посочили като най-ценно качество на младите техния ум и интелект. 8% преценяват, че най-ценното в младите е тяхното трудолюбие, а 6% - таланта им. Една четвърт от анкетираните посочват, че няма качество, което да ценят най-много в младите хора. Този отговор определено изразява скептицизъм към качества на младото поколение. Тъй като този скептицизъм идва от самите младежи, вероятно става дума за големи разочарования от своето поколение при част от младите хора.

Силно впечатление прави, че традиционно ценени качества на младите от обществото на възрастните отсъстват от масовите младежки представи за ценни младежки качества. Става дума за качества като способност за приятелство, смелост и риск, информираност и др.

Моралните избори в контекста на стремежа към житейски успех също са отразени в настоящото изследване. Младите хора определено се стремят към житейски успех, но

ги вълнуват и свързаните с това морални въпроси: Каква цена трябва да се заплати за да се постигне успех? Може ли да се предпочете успеха с цената на морални компромиси или е по-добре да бъдеш честен човек, макар и за сметка на успеха? Поколенията дават различни отговори на тези въпроси. Честността заема по-важно място в ценностната система от успеха, постигнат с цената на морални компромиси, като процентът на респондентите, които споделят това мнение се увеличава пропорционално на възрастта им. Младите хора обаче, често са готови на компромиси, за да постигнат успех. Представата си за успех в живота младите свързват преди всичко със здраве и амбиция за успех. 92% посочват здравето като основа за всеки успех, а 82% подчертават водещата роля и на амбицията на младите хора. Късметът и парите са сред важните предпоставки за успех в живота, посочвани от по над 70%. Доброто образование и почтеността са важни предпоставки за успех според две трети от анкетиранияте. Да имаш добро семейство, да си добре образован и трудолюбив, да имаш принципи - това са ценности за около две трети от съвременните млади хора. Според 27% от анкетиранияте безскрупулността е част от формулата на успеха в живота на младите хора.

Финансовата сигурност и родителската подкрепа са нещата, които биха липсвали най-много на младите хора, ако са лишени от тях. Сравнително по-малка е ролята на семейния партньор, на приятелите и любовта. Кариерата би липсвала най-много едва на 4%.

Брака младите българи възприемат по-скоро емоционално, отколкото прагматично. 45% свързват брака със “семейна любов”. Всеки четвърти вижда в брака преди всичко сигурност, а всеки пети - любов. Битовите неудобства и ограничаването на личната свобода присъстват като несъществени моменти от представата на младите хора за брака.

По отношение на националната идентичност и самочувствие, данните показват, че младежите се гордеят, че са българи най-вече заради историята (26,1%), природата и културата. Всеки четвърти анкетираният младеж в настоящото изследване посочва, че не вижда причина да се срамува от това, че е българин.

Това, което младите хора не харесват и което ги кара да се срамуват от националната си принадлежност са niskият стандарт (15,4%), политиците и управниците ни (14,6%), което доказва гражданска активност и израстване на гражданско самосъзнание. Младежите страдат и от това, че отрицателните черти днес доминират в българския характер и го трансформират до неузнаваемост.

У младите хора е развито чувството за толерантност и разбиране спрямо етническите малцинства – турското население се приема и толерира съответно от 65,4%, арменското – от 72,4%, а еврейското – от 69,5%. Силно развито у младежите е и чувството на солидарност и приемане на хората с различни от собствените им възгледи (74,6%) и на хората, чийто начин на живот се различава от техния собствен (69,4%).

Израстване в моралните ценности на младите може да се отчете и чрез на най-желаните професии – адвокати, юристи (40,5%) и лекари (21,2%) – професии, които са свързани с изграждането на правова държава и опазването на човешкия живот.

Израз на морални ценности и добродетели сред младите българи е и фактът, че 78,2% от тях имат желание да работят и да се реализират, дори и при условие, че имат достатъчно пари да си подсигурият достатъчно добър живот. Голяма част от тях (40,3%) заявяват, че не са склонни да направят голям компромис нито с професията си, нито със заплащането за труда си. Младите българи имат желание да полагат доброволен

труд, когато вярват в каузата, за която се трудят безвъзмездно (31,7%) и когато знаят, че някой има нужда от тях (45,8%).

В следствие на поредица сондажни проучвания, целта на които беше да следи динамиката на европейското самочувствие, се отчете значителна възрастова диференциация: с най-високо европейско самочувствие се отличават най-младите. От тях почти половината (48,9%) смятат, че биха могли да заминат в друга държава, но само за да съберат пари и след това да се върнат. Именно икономическите фактори и ограничените възможности са сред най-изтъкваните от младите хора причини за заминаване за друга страна. Това, което задържа българите в страната са основно връзките със семейството (69,4%) и с приятелите (57%), което говори за стабилни морални критерии и ценности. Задържащ емиграцията фактор е и мнението, че нещата в страната “вървят към оправяне” и именно сега се откриват по-добри шансове и възможности за реализация.

1.7.1. Евро-ориентации и нагласи

64% от младите българи са категорични, че не се чувстват европейци. Този дял расте при нискообразованите младежи, при живеещите в малките градове и селата, при ромите и турците и при безработните българи. Като се има предвид масовата подкрепа за членство в ЕС, както и големите и оптимистични очаквания, става ясно, че на ЕС се гледа като на формула на успеха, която да ни изтръгне от реалността.

10% се чувстват изцяло информирани за целите и дейността на ЕС, 56% споделят, че имат някакви знания, а една трета от младите хора се чувстват тотално неинформирани за това какво представлява ЕС. Слабо информирани за ЕС са нискообразованите и живеещите в малките населени места младежи, както и ромите. Още по-ниско е нивото на информираност за същността и целите на НАТО. Едва 8% от младите в България посочват, че се чувстват информирани по тези въпроси. Запитани какво повече искат да научат за ЕС и НАТО, младите поставят акцент върху прагматични въпроси. Те преди всичко искат да знаят каква ще е ползата от членството на България в ЕС и НАТО. Искат отговор на въпросите - какво ще се промени лично за тях, когато влезем в ЕС и дали България ще е наистина защитена и сигурна за териториите си като член на НАТО. Сравнително малки дялове от младите искат да знаят по-конкретни неща за ЕС като какви ще са правата и задълженията на България като член на ЕС, как ще се работи с институциите на ЕС, какви ще бъдат младежките дейности и програми и т.н.

Очакван акцент в питанията за ЕС е какви ще са възможностите за младите хора да работят в ЕС. От този въпрос се интересуват около 4% от анкетираните младежи.

87% от младите българи одобряват членството на страната ни в ЕС, а 74% - членството ни в НАТО. Това са стойности близки до средните за цялото население на страната. Членството на България в НАТО е в по-малка степен одобрявано от младите жени и от младите хора с висше образование.

Позитивните нагласи към европейското бъдеще на България и към персоналните възможности за развитие и просперитет преобладават над негативните представи в масовото виждане на младежта.

78% очакват да могат да пътуват без ограничения, а 77% - да могат да работят повече, но за повече пари. 58% от младите очакват да могат да планират бъдещето си след влизането на България в ЕС и този процент е твърде показателен. По-скоро като следствие от него са очакванията за собствен бизнес и добра работа. Една трета дори свързват оптимизма си с това да могат да си позволят да имат повече деца.

Младите българи в малка степен очакват негативни последици като спад в националното самочувствие или доминация на чужда воля при управлението на страната.

1.7.2.Свободното време на младите българи

58% от участвалите в анкетата посочват, че съществуват достатъчно възможности за хора като тях да прекарват добре свободното си време. Приблизително такъв е и делът на удовлетворените от това как прекарват свободното си време – 56%.

Младите мъже съзират повече възможности от младите жени за това да прекарват добре свободното си време. Това е в сила и за високообразованите и живеещите в столицата млади хора. Младежите, които работят в държавния сектор значително по-често определят като достатъчни възможностите за прекарване на свободното си време, отколкото заетите в частния сектор.

В крайна сметка, добре прекарват свободното си време младите хора, които посочват, че имат възможности да оползотворяват своя отдих. Това са младите под 30 години (които очевидно имат и повече свободно време от останалите млади хора), младите висшисти, жителите на столицата и младежите, които не страдат от липса на финансови средства. При тези групи и прослойки доволните от това как прекарват свободното си време варират от две трети до три четвърти.

Пречките и ограниченията пред младите да прекарват свободното си време така, както желаят са предимно от финансово естество. Това посочват 63% от участвалите в изследването младежи. 36% се чувстват уморени в края на деня и нямат желание за отдих и развлечения, а 25% просто посочват, че нямат свободно време. Липсата на информация затова как един млад човек може да прекара свободното си време определено не е пречка. Младите са разширили своите информационни хоризонти и отлично се ориентират в предлаганите възможности за отдих и развлечения. Това се дължи и на комерсиализацията на развлеченията и предлаганите услуги за отдих.

В свободното си време младите най-често гледат телевизия - 53% , слушат музика (25%) или посещават заведение (20%). 17% обичат да не прекарват сами свободното си време и приемат гости или ходят на гости, когато искат да се развличат. Четенето на книги, спорта и сърфирането в Интернет са другите занимания, често избирани от младите хора в свободното им време. На кино ходят точно толкова младежи, колкото се занимават и с туризъм - 3%.

1.7.3. Културни предпочитания . Медийни предпочитания

Поп фолкът е хит като музикален жанр сред младите българи. Слушат го 54%. 35% слушат българска попмузика, а 33% - чуждестранна попмузика. Това показва, че попмузиката в момента е сериозният конкурент на родния попфолк. Рок се слуша от всеки пети млад човек, като чуждестранният рок е предпочитан. Българска народна музика слуша също всеки пети млад човек. Гръцка музика слушат 14%, сръбска - 12% и турска - 10%. Почитател на рап има един на всеки десет млади хора на възраст между 18 и 35 години у нас.

Попфолк слушат предимно в провинцията и едва една трета от младежите в столицата. Жените са по-големи фенове от мъжете на българската попмузика, а младите над 30 години значително по-често слушат български поп в сравнение с младите под 30 години. Българската попмузика е предпочитан жанр номер едно от

младите с висше образование и от жителите на столицата. Заетите в частния сектор повече слушат попфолк отколкото младежите, които работят в държавния сектор.

Българският и чуждестранният рок се вписват в предпочитанията на по-образованата и възрастна аудитория от младежи.

Филмовото изкуство е предпочитано от младите хора. Това посочват 37% от всички анкетирани. Принос за подобна оценка има и достъпността на това изкуство. Музиката остава едно от изкуствата на младежта, предпочитана от 14%. Изобразителното изкуство е предпочитано от 10%, а театърът - от 6%. Най-малко са почитателите на балета и оперното изкуство сред младите хора. При младите висшисти театърът е по-предпочитан от музиката като изкуство, а при заможните млади хора музиката и изобразителното изкуство са еднакво предпочитани след филмовото изкуство.

Под една трета от младежите, отговорили на въпросите в настоящата анкета твърдят, че изобщо не се интересуват от мода. Вкусът на младите към модата е нещо много специфично за това поколение и оставя трайни следи в естетическите възприятия на младежта. 55% посочват, че следят най-общо модните тенденции, а за 14% модата е нещо много важно, те постоянно наблюдават какво се случва в света на модата. Младите жени два пъти по-често се интересуват от мода. По-силен интерес към модата регистрираме сред поколението на възраст под 30 години в сравнение с останалите млади хора. Младите от столицата и тези с висок стандарт най-често гледат на модата като на неотменна част от своя живот.

Една трета от младежите, обхванати в изследването не са прочели нито една книга през последната година. Други 33% са прочели до 5 книги за една година. Всеки четвърти е прочел до 20 книги през изминалата година, под 4% са прочели над 20 книги.

Средно аритметичното число на прочетените от младите хора книги през изминалата година е 5.42. Най-много през годината са чели младите жени, висшистите, жителите на столицата и заетите в държавния сектор младежи. Разбира се и онези, които имат финансовата възможност да си закупуват книги.

38% говорят английски, а 19% - руски. Немският е вторият най-разпространен западен език след английския - говорят го 13%. Френски и испански се говори от под 4%. По обясними причини турският е един от разпространените езици сред младите хора – говорят го 12%. Жените по-често говорят чужди езици от мъжете. 71% от младите висшисти говорят английски, 38% - руски и 19% - немски. 74% от живеещите в столицата млади хора говорят английски докато това е в сила едва за 8% от живеещите на село младежи. 80% от младите турци говорят турски език, английският и немският също се радват на интерес сред тях.

56% от младите на възраст 18-35 ползват Интернет, 44% - не ползват. Процентът на не ползващите Интернет сред младите на възраст под 30 години е 38%, докато сред младите над 30 г. е 57%. Вижда се доколко динамични са процесите на включване на младежта в работа с Интернет, и как 5 години възрастова разлика обуславят съвсем различен младежки достъп до интернет, а и вероятно съвсем различни начини за работа с компютри. Две трети от поколението, което излиза от гимназиите може да си служи с Интернет и това определено трябва да се отчита при работа по информационна стратегия за младите българи. 34% ползват Интернет за развлечения, а 22% - за работа. За развлечения ползват Интернет младежите под 30 години (близо два пъти по-често отколкото тези на възраст над 30 години). В провинцията Интернет определено се ползва за игри и развлечения, а в столицата почти по равно за работа и развлечения. Заможните и заетите в частния сектор младежи по-скоро ползват за

развлечение Интернет, докато заетите в държавния сектор го ползват предимно за работа.

БТВ е най-често гледаната и най-предпочитана телевизия от три четвърти от младите хора. Следва НТВ, чиято младежка аудитория превъзхожда значително като дял младите почитатели на Канал 1. При предпочитаните от младите хора телевизии се нареждат такива, които предлагат на своята аудитория подчертано развлекателни функции – Планета, Диема плюс, Дискавъри, МТВ, Евроспорт, Веселина, ММ, Холмарк и НВО.

“Труд” е предпочитаният от младите хора вестник и в това отношение няма изненада на фона на вестникарските предпочитания и на възрастното население. 45% от младите предпочитат “Труд”, 29% - “24 часа”. “Стандарт” заема третото място при младите, а “7 дни спорт” - четвъртото. Следват откровено жълти вестници. Регионалните вестници се радват на малък интерес от страна на младите хора. Спортните вестници доминират в предпочитанията им. 15% заявяват, че не четат вестници.

Най-слушаните радиостанции от младите са Веселина, Фреш, Дарик и Хоризонт, които събират съответно по 13%, 11%, 10% и 9% младежка аудитория. Сити, Радио 1, Витоша и FM+ също са сред популярните радиа сред младите хора. За разлика от регионалните всекидневници, регионалните радиа се радват на по-голям интерес. 18% не слушат радио.

Списанията са един доста печеливш бизнес, ако се съди по интереса на младите хора към тях. Повече от половината анкетирани посочват, че имат предпочитания към определени списания. Най-предпочитаните списания са “Блясък” (от 13%), “Космополитан” (от 6%) и “Плейбой” (от 4%). Следват “Хай клуб” и “Паралели”. Голямата аудитория на списанията идва за сметка на младите жени, за които е неизменна част от начина на живот да четат женски и модни списания. Мъжете пък задоволяват потребностите си от поддържане на хоби чрез някои списания като спортните, посветените на лов, риболов, автомобили, оръжие, компютри и футбол.

1.7.4. Отношение към различното и различните

Религиозните фанатици, скийн-хедс, наркоманите и бившите затворници са групите хора, с които младите избягват да общуват. Най-крайно е отношението им към религиозните фанатици и скийн-хедс, от които младите определено изпитват освен неприязън и страх. Проститутките и психично болните хора са възприемани като по-нежелани за контакти от болните от СПИН, което също говори за растящо разбиране и толерантност към проблемите на засегнатите от СПИН.

Младите са най-толерантни към хората, изповядващи различни от техните възгледи и водещи различен начин на живот. Много висока е и степента на толерантност към представителите на другите раси.

Лесбийките и хомосексуалистите са приемани добре от неголяма част от младежите (между 20 и 27% проявяват разбиране и желание за общуване с тях).

1.7.5. Отношение към доброволните дейности

Участието с доброволен труд е нещо напълно естествено за половината младежи, стига да са наясно, че някой наистина се нуждае от тях. Младежката отвореност и състрадателност са налице, остава да се намери верния тон за търсене на доброволци от страна на държавните институции и нестопанския сектор.

Много показателно за духа и манталитета на новото поколение българи е и това, че една трета биха се трудили доброволно, ако вярват в каузата, за която полагат доброволен труд. Тезата, че доброволния труд е лукс за богати младежи се изповядва от 13%. Категорично отказват да упражняват доброволен труд 12% от младите българи.

1.7.6. Къде искат да живеят младите българи?

Столицата - София и “морската столица” – Варна са най-предпочитаните места за живеене от младежите в България. В тях предпочитат да живеят общо една трета от младите българи. Прави силно впечатление, че този дял не е толкова голям, колкото може да се очаква. Голямата част от останалите младежи, участвали в изследването посочват като желани своите родни места или местата, където в момента живеят.

Все по-често освен географски обусловените и често емоционално обусловени мотиви и предпочитания (да се живее в курорт, на Черноморието или високо в планината), се появяват и доста по-прагматични и рационални мотиви като “ще живея там, където има работа за мен”.

Запитани за трите най-важни причини поради които младите хора вземат решение да напускат България, три четвърти от респондентите са на мнение, че младите българи напускат страната водени на първо място от икономически съображения – от стремеж към обезпечаване на стандарт и достигане до желан стандарт. Две трети пък посочват като основна причина липсата на възможности за професионална реализация в България. 52% посочват, че една от трите най-важни причини за да напускат младите българи родината си е разочарованието от България (преди всичко разочарование от темповете на развитие, от политиката в общ план и от политиката към младежта в частност). Не е много висок дялът на младежите, които искат да напуснат родината си завинаги. Те са 9%. Доста по-стряскащ е, обаче високият дял на желаещите да заработят пари и да се върнат обратно - близо половината участвали в изследването млади хора. Други 6% пък искат да се учат и да се завърнат след това. 28% преценяват, че засега не се вълнуват от емиграция, а 8% изключват възможността да има обстоятелства при които те биха напуснали България. Най-много желаещи да напуснат завинаги България има сред младите турци, сред безработните, но и сред богатите млади българи. Малко по-малко от половината столичани посочват, че напускането на страната не влиза в техните планове. Това още веднъж илюстрира много ярко тезата, че липсата на условия за реализация и възможности пред младите хора наистина е в основата на мотивите им за емиграция. За близо 70% от анкетираните връзките със семейството са изключително важни и това е една от много значимите причини да останат в България. Връзките с приятелите също са сред значимите фактори за оставане в страната.

1.7.7. Младежки бит и стандарт

71% от анкетираните младежи се хранят редовно - по три и повече пъти на ден. 29% от всички млади хора обаче пропускат поне едно от обичайните три хранения. Сред по-нередовно хранещите се определено доминират младите жени, част от които очевидно се ограничават съзнателно. Младите хора от големите градове по-често се ограничават в храненето в сравнение с младите си връстници от селата. Изследването регистрира интересна зависимост между честотата на хранене и стандарта на респондентите. Най-заможните млади хора и най-бедните очевидно по съвършено

различни причини се хранят по-рядко в сравнение с хората със стандарт около средния.

Заплатата е основен източник на доходи за 61% от участвалите в настоящото проучване. Една четвърт разчитат главно на пари от родителите. 9% се изхранват от частен бизнес и под 2% - от стипендия. На заплатата си разчитат три четвърти от младите над 30 години и малко над 50% от интервюираните до 30 години. На социални помощи разчитат малък дял роми обхванати в изследването, както и не много висок дял от респонденти, които са ниско образовани и очевидно не се котират на пазара на труда.

Една пета от младежите признават, че живеят в големи лишения. Приблизително толкова са и онези млади хора, които нямат никакви проблеми с парите. Най-много са младите, които определят своя стандарт като "живот с известни лишения" - над 60%.

По самооценка на самите участници в изследването парите, които са им нужни на месец за да могат да живеят нормално, са приблизително в границите между 500 и 1000 лв. Това мнение споделят над 50% от участвалите в изследването. Под 10% от младите хора са склонни да приемат за нормален личен доход от сума до 200 лв. 17% намират за достатъчни месечен средства сумата до 300 лв., а 12% - до 400 лв.

Много интересен е прочитът на тези данни по социални и демографски групи. Мъжете декларират по-висок месечен доход от жените, за да живеят нормално. Данните показват, че на мъжете е нужна сумата от средно 704 лв., а на жените – от 595 лв.

"По-младите" респонденти (на възраст до 30 г.) декларират по-малки средномесечни нужди в сравнение тези на възраст между 30 и 35 г. Висшистите посочват, че се нуждаят от близо три пъти повече пари в сравнение с младите, които нямат основно образование. Българите посочват по-висок месечен доходен таван в сравнение с ромите и турците.

Прави впечатление близостта на оценката за нормален стандарт, която имат младите хора, заети в частния и държавния сектор. И двете групи се насочват към месечни доходи от порядъка на 700-750 лв. Столичаните пък посочват като нужни месечни средства сума почти двойно по-висока от тази, която е нужна за нормален живот на живеещите в селата младежи.

1.7.8. Генерационна специфика

94% от младежите обхванати в настоящото изследване не са склонни да се причисляват към някаква група или общност. Макар и слаба, съществува някаква идентификация със студентите, с приятелите, с младите безработни, с определена политическа партия, с родолюбците, с християнската общност, с почитателите на рок-музика, със спортистите, с юпитата и т.н. Като цяло обаче липсва достатъчно значим разпознаваем код, който да прави от младите общност.

48% биха искали семейството им да прилича на това на техните родители, за 52% семейството в което са израснали не е желан образец. Родителското семейство е желан образец в по-голяма степен за по-младите респонденти на възраст под 30 години, както и за живеещите в селата /по-често отколкото за живеещите в градовете/.

1.7.9. Религиозност и вярвания

74% от младите българи на възраст 18-35 години вярват, че има възмездие. 72% вярват в съществуването на Бог. Вярата в Бога и възмездието са най-разпространените

вярвания на младите хора у нас. Повече от половината вярват в уроки, следват вярващите в клетви и в магии (по 45%). 45% вярват в живот след смъртта, точно толкова са убедени в съществуването на извънземни същества и извънземен живот. В съществуването на дявол и ад вярват по 42% от всички анкетираните.

Вярванията са по-разпространени сред младите жени отколкото сред младите мъже. Респондентите на възраст под 30 години също споделят повече вярвания в сравнение с младите от по-горната възрастова група. Вярванията са по-често разпространени сред младите роми отколкото сред останалите младежи.

Изключение от регистрираните дотук общи тенденции регистрираме за вярването, че има живот след смъртта. За разлика от останалите вярвания, това се изповядва предимно от елитни прослойки - сред образованите млади, както и сред младите живеещи без особени лишения. Младите висшестипни вярват повече от останалите млади хора в съществуването на извънземен живот и извънземни същества.

И макар три четвърти от младите хора да вярват в съществуването на Бог, едва 7% посещават църковни служби веднъж в месеца или по-често. Повечето млади българи ходят на църква само на големи празници - 58%, а 26% признават, че нямат навика да посещават църква.

Най-често посещават църквата младите столичани и младите, със стандарт над средния. Би могло да има различни тълкувания защо именно тези млади хора посещават църковни служби. Младите от селата най-често посочват, че не ходят на църква. Малко посещават църква и младите, които нямат работа и живеят в мизерия.

Доста категорично е общественото мнение сред младежите, когато става дума за отношение към религиозните секти. 73% ги определят като вредни и едва 5% нямат нищо против тях. Всеки пети не се ангажира с позиция по въпроса. Момчетата са по-категорични от момчетата, че сектите са вредни. Във вредността на сектите в по-голяма степен от останалите младежи са убедени висшестипните и младите от столицата. Сектите са възприемани като сравнително безобидни от нискообразованите младежи и от представителите на етническите общности сред ромите и турците.

2. ПРОГРАМИ И МЕРКИ, РЕАЛИЗИРАНИ ПРЕЗ 2004 ГОДИНА В РАМКИТЕ НА МЕЖДУИНСТИТУЦИОНАЛНОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО, НАСОЧЕНИ КЪМ МЛАДИТЕ ХОРА

2.1. МИНИСТЕРСТВО НА МЛАДЕЖТА И СПОРТА

2.1.1. Програма за младежки дейности 2004-2005

След двегодишно прекъсване Министерството на младежта и спорта възобнови младежката програма, която се финансира със средства от държавния бюджет. След прекъсването на годишните програми за младежки дейности през 2001 г. единствен източник за финансиране на проекти беше Програма “Младеж” на Европейската комисия, чиито национален координатор за България е Министерството на младежта и спорта.

Програмата за младежки дейности 2004-2005г. е приета с протоколно Решение на Министерски съвет № 14/08.04.2004 г. Тя е разработена на основание чл. 8, т. 4 от Закона за физическото възпитание и спорта, в съответствие с целите на Управленската програмата на правителството “Хората са богатството на България” и е една от основните дейности за изпълнение на Стратегията за национална младежка политика

2003-2007 г. Програмата е съобразена изцяло с европейските норми, стандарти и препоръки в областта на младежката политика.

Програмата за младежки дейности е създадена, за да спомага при разрешаването на конкретни проблеми и да задоволява конкретни потребности, определени от самите млади хора по региони, чрез финансирането на проекти на младежки неправителствени организации на национално и регионално ниво. Основната ѝ цел е съхранение, развитие и инвестиране в младежта като социален капитал на България, в израз на правителствената политика за подкрепа на младежките неправителствени организации, с оглед укрепване на гражданското общество в страната. С проекти по програмата, могат да участват всички организации, работещи за личностното и социалното развитие на младите хора, които са юридически лица с нестопанска цел, регистрирани по Закона за юридическите лица с нестопанска цел, с основни цели осъществяване на младежки дейности и инициативи, и в които членуват само младежи. Участници в проектите могат да бъдат както младежи на възраст от 18 до 35 г., така и непълнолетни лица от 16 до 18 г. съобразно спецификата на потребностите им и дейностите, включени в проектите.

Програмата за младежки дейности е структурирана в три подпрограми: “Младите в действие”, “Неформално образование” и “Анализ и добри практики”.

В подпрограма “Младите в действие” се цели младите хора да бъдат ангажирани в управлението и обществения живот на общините и регионите, като вземат активно участие в дейности по реализацията на проекти. Тази подпрограма обхваща две отделни теми, по които организациите могат да кандидатстват с проекти. Първата тема е “Зона Младеж”, по която тематиката на проектите трябва да е насочена към създаването на младежки пространства, зони, младежки клубове, информационни центрове, организирани от младите хора, съобразно потребностите и интересите им. Втората тема “Младежки инициативи за социална ангажираност и здравословен начин на живот” е насочена към реализацията на конкретни инициативи, насочени към повишаването на социалната чувствителност и ангажираност на младежите, като отделните проекти могат да включват дейности, насочени към придобиване на личностен, социален и професионален опит, както и дейности, насочени към превенция на негативни социални явления.

Подпрограма “Неформално образование” цели да се поощрява и подкрепя инициативността и творческите способности на младите хора в страната, да се повиши качеството на неформалното образование и да се предостави възможност на младежките неправителствени организации да разработват проекти в различни сфери като: “Образование чрез спорт”; “Младите творци днес”; “Мотивация за трудова заетост” и “Гражданско образование”.

Третата подпрограма “Анализ и добри практики”, дава възможност за периодично изследване и дефиниране на основните потребности на младите хора и мултиплициране на резултатите от успешно осъществени проекти. Подпрограмата цели създаването на база данни, които ще посочат добри практики и насоки в младежкия неправителствен сектор, както и създаване на ново поколение младежки програми.

Проектите, които се реализират по Годишната програма за младежки дейности 2004 – 2005 г. имат различен обхват: местен, общински, областен, регионален и национален.

Във връзка с реализацията на Програмата за младежки дейности 2004-2005 са изготвени формуляри за кандидатстване, за междинен и краен отчет, които са утвърдени от министъра на младежта и спорта.

За реализация на програмата за младежки дейности 2004 – 2005 е разработена Наредба за условията и реда за финансово подпомагане на младежки дейности и проекти на национално и регионално ниво, която е приета с Постановление на Министерски съвет № 80/26.04.2004г. (ДВ, бр. 37 от 04.05.2004 г.). Наредбата указва условията за финансиране на проекти, реда за кандидатстване и оценяване, начинът за изпълнение и отчитане на проектите. Наредбата дава яснота по отношение на процедурите и гарантира прозрачност при оценяването на проектите и изразходването на средствата за младежки проекти по програмите за младежки дейности.

За изпълнението на Програмата и коректното проследяване провеждането на всеки един проект бе създаден софтуерния продукт Youthnet, който представлява база данни на всички проекти, постъпили в дирекция „Младеж” и по двете програми, координирани от Министерството на младежта и спорта.

През изминалата 2004 г. младежките организации имаха възможност да кандидатстват с проекти към четири крайни срока – 15 юли, 15 септември, 15 ноември и 6 декември. Към тези четири крайни срока са подадени общо 176 проекта от 160 неправителствени организации. За тяхното одобрение или неодобрение за финансиране се проведеха 4 заседания на Експертна комисия, с членове на комисията служители от дирекция “Финансово – стопански дейности и управление на собствеността”, Инспекторат, дирекция “Административно – правно и информационно обслужване”, както и външни експерти. От подадените 176 проекта, Комисията взе решение за финансиране на 59. Със заповеди на Министъра на младежта и спорта бяха финансирани 59 проекта на обща стойност 276 904,93 лева.

По Програмата за младежки дейности 2004-2005, подпрограма “Младите в действие” за 2004 г. са отпуснати средства за закупуване на техника (компютри, периферни устройства за тях и друга техника) в размер на 40 007,25 лв. Техниката е закупена от организациите за оборудване на младежки информационни центрове и клубове.

За осъществяване на текущ контрол и мониторинг на проектите, които са получили финансиране по Програмата за младежки дейности 2004-2005 се извършват проверки във всеки един етап от реализацията им. Това става благодарение на областните експерти на Министерството на младежта и спорта, които на място контролират и проверяват проектите и на експертите от дирекция „Младеж”, които извършват проверки по населени места.

Ежедневно експертите на дирекция „Младеж” дават консултации и оказват съдействие на желаещите да се включат в младежките програми на Министерството на младежта и спорта.

За улеснение на кандидатстващите е създадена интернет страница на дирекция “Младеж” www.youthdep.bg, която е обновена и с нов дизайн. В нея младите хора могат да намерят полезна информация и по двете програми. От интернет страницата на дирекция „Младеж” те могат да изтеглят формуляри за кандидатстване, както и подробни указания за включване в младежките програми.

Една от основните дейности, заложи в Стратегията за национална младежка политика 2003-2007 е предоставяне на равнопоставен достъп на младите хора от страната до младежка информация. За тази цел е изготвена брошура, от която младите хора могат да получат информация за Програмата за младежки дейности 2004-2005 и Наредбата за условията и реда за финансово подпомагане на младежки дейности и проекти на национално и регионално ниво.

След стартирането на Програмата през месец юни 2004 г., дирекция “Младеж” организира представянето ѝ пред младежки неправителствени организации от цялата

страна с цел популяризация и по-широк достъп на организациите до информация за проектите. Екип на дирекция “Младеж” посети градовете Шумен, Варна, Русе, Благоевград, Кюстендил, Перник, Сливен, Ямбол, Бургас, Стара Загора, Велико Търново, Плевен, Ловеч, Пазарджик, Кърджали, Хасково, Пловдив, Монтана, Видин, Враца и София. Представянията на Програмата за младежки дейности се състояха между 21 юни и 26 юли 2004 г. като участие в тях взеха около 400 млади хора.

Поради проявения интерес към Националната програма от страна на младежките неправителствени структури от 25 октомври 2004 г. до 25 ноември 2004 г. дирекция “Младеж” проведе обучителни семинари за писане на проекти. Проведените семинари бяха общо 16, като всеки един от тях се състоеше от две части: теоретична и практическа. В първата част на обучението експерти от дирекцията направиха мултимедийно представяне на Програмата за младежки дейности 2004-2005, Наредбата за условията и реда за финансово подпомагане на младежки дейности и проекти на национално и регионално ниво, критериите за оценка на проекти по Програмата, основните понятия и правила в работата по проекти. По време на практическата част на семинара участниците бяха разделени на групи, като всяка една от тях разработи примерен проект на формуляр за кандидатстване, след което всеки един от написаните проекти беше анализиран от експертите на дирекцията. Обучителните семинари се проведоха в следните градове Силистра, Русе, Добрич, Варна, Шумен, Монтана, Видин, Плевен, Севлиево, Кърджали, Хасково, Стара Загора, Пловдив, София област и София град като участие в тях взеха близо 700 младежи.

2.1.2. Програма „Младеж”

Министерство на младежта и спорта е национален координатор на програма “Младеж” за България. Сектор “Програма “Младеж” в дирекция “Младеж” на Министерството на младежта и спорта разпространява информация за възможностите за финансиране по програмата, консултира желаещите да кандидатстват, организира обучения и др. Програма “Младеж” на Европейската комисия функционира в България от октомври 2001 г., като в периодите на прекъсване на държавното финансиране е била единствен източник за финансиране на проекти с младежка насоченост. Финансираните по програма “Младеж” проекти покриват територията на цялата страна, като освен в големите градове проекти се реализират и в малките населени места. Темите и дейностите на финансираните проекти са многообразни и включват изкуство, култура, европейско съзнание, историческо наследство, спорт и свободно време, социална интеграция и младежка информация. Дейностите, които програмата подкрепя се класифицират в следните основни категории:

- краткосрочни (Младежки обмени) и дългосрочни (Европейска доброволческа служба) проекти за младежка мобилност, целящи подпомагането на межкултурното обучение, неформалното образование и развитието на транснационално сътрудничество в младежката сфера;
- местни проекти, които се реализират от млади хора в група (Младежки инициативи) или индивидуално (Капитал за бъдещето);
- обучителни и информационни проекти (семинари, обмяна на опит, производство на информационни и обучителни материали);
- допълващи дейности: изследвания, конференции/семинари, подкрепа на Националните агенции и др.

При администрирането на програма “Младеж” основен приоритет, определен от Европейската комисия, е да се даде на младежите в неравностойно положение

(произхождащи от непривилегирована културна, географска или социално-икономическа група, или с увреждания) достъп до дейностите за мобилност и неформално обучение в рамките на програмата.

Подкрепата за проекти по програма “Младеж” се осъществява на централизирано, полужцентрализирано и децентрализирано ниво. 70 % от общия бюджет на програмата се разпределя на децентрализирано ниво.

За 2004 г. подадените, одобрени и финансирани проекти по различните дейности за всички крайни срокове са както следва:

- Към краен срок 01.02.2004 г. по Дейност 1 /Младежки обмени/ са подадени 79 проекта, от които са одобрени 25 на обща стойност 168 190,42 евро. По Дейност 2 /Европейска доброволческа служба/ са подадени 15 проекта, от които са одобрени 9 на обща стойност 20 867 евро. По Дейност 3 /Младежки инициативи/ са подадени 40 проекта, от които са одобрени 8 на обща стойност 24 593 евро. По Дейност 5 /Допълващи дейности/ са подадени 2 проекта, от които няма одобрени.

- Към краен срок 01.04.2004 г. по Дейност 1 /Младежки обмени/ са подадени 49 проекта, от които са одобрени 14 проекта, на обща стойност 94 183 евро. По Дейност 2 /Европейска доброволческа служба/ са подадени 18 проекта, от които са одобрени 6 на обща стойност 18 496 евро. По Дейност 3 /Младежки инициативи/ са подадени 37 проекта, от които са одобрени 10 на обща стойност 22 798,50 евро. По Дейност 5 /Допълващи дейности/ е подаден 1 проект, който е одобрен и финансиран със сумата 12 920 евро.

- Към краен срок 01.06.2004 г. по Дейност 1 /Младежки обмени/ са подадени 40 проекта, от които са одобрени 7 на обща стойност 26 370 евро. По Дейност 2 /Европейска доброволческа служба/ са подадени 18 проекта, от които са одобрени 10 на обща стойност 20 340 евро. По Дейност 3 /Младежки инициативи/ са подадени 41 проекта, от които са одобрени 8 на обща стойност 12 972 евро.

- Към краен срок 01.09.2004 г. по Дейност 1 /Младежки обмени/ са подадени 17 проекта, от които са одобрени 2 на обща стойност 8 380 евро. По Дейност 2 /Европейска доброволческа служба/ са подадени 14 проекта, от които са одобрени 13 на обща стойност 17 353 евро. По Дейност 3 /Младежки инициативи/ са подадени 20 проекта, от които са одобрени 2 на обща стойност 4 450 евро. По Дейност 5 /Допълващи дейности/ е подаден 1 проект, който е одобрен и финансиран със сумата 14 174 евро.

- Към краен срок 01.11.2004 г. по Дейност 1 /Младежки обмени/ са подадени 31 проекта, от които са одобрени 6 на обща стойност 34 675,50 евро. По Дейност 2 /Европейска доброволческа служба/ са подадени 10 проекта, от които са одобрени 7 на обща стойност 17 944 евро. По Дейност 3 /Младежки инициативи/ са подадени 17 проекта, от които са одобрени 6 на обща стойност 12081 евро.

Общият брой подадени проекти по Програма “Младеж” за 2004 г. е 450, от които 216 проекта са по Дейност 1, 75 проекта са по Дейност 2, 155 проекта са по Дейност 3, 4 проекта са по Дейност 5.

Общият брой одобрени проекти по Програма “Младеж” за 2004 г. е 134, от които 54 проекта са по Дейност 1, 45 проекта са по Дейност 2, 34 проекта са по Дейност 3, 2 проекта са по Дейност 5.

Общата сума на одобрените за финансиране проекти по Програма “Младеж” за 2004 г. е 530 787,42 евро, от които по Дейност 1 са 330 258,92 евро, по Дейност 2 са 96 540 евро, по Дейност 3 са 76 894,50 евро, и по Дейност 5 са 27 094 евро.

Във връзка с основния приоритет на програма “Младеж” – подпомагане включването на млади хора в неравностойно положение в социалния живот, програма

“Младеж” – България финансира за 2004 г. 31 проекта, включващи млади хора в неравностойно положение на обща стойност 103 626 евро.

Най-голям брой проекти по програма “Младеж” постъпват по Дейност 1 “Младежки обмени” и по Дейност 3 “Младежки инициативи”.

През 2004 г. са проведени обучения и представяния на програма “Младеж” в 18 населени места, съвместно с Програмата за младежки дейности 2004-2005.

През 2004 г. Министерството на младежта и спорта финансира, в рамките на плана за сътрудничество между институциите, администриращи Програма “Младеж” в европейските страни, участието на представители на различни младежки неправителствени организации в обучителни семинари и тренинг-курсове, както следва:

- двама представители на неправителствени организации взеха участие в семинар за създаване на контакти и разработване на съвместни проекти по програма “Младеж” в Словения - март 2004 г.;
- двама представители на неправителствени организации и двама представители на Министерството на младежта и спорта взеха участие в международна конференция в Сараево, март 2004г.;
- петима участници от неправителствени организации взеха участие в обучителен курс за разработване на проекти за международни младежки обмени “БиТриМулти” в Австрия, юни 2004 г.;
- петима младежи получиха възможността да посетят Италия през септември 2004 г. след проведен конкурс за есе на тема: “Младите хора и политическия живот в Нова Европа”;
- петима представители на неправителствени организации взеха участие през октомври 2004 г. в семинар за създаване на контакти и разработване на проекти в областта на трансграничното сътрудничество в Гърция заедно с организации от Гърция и Кипър;
- двама представители на неправителствени организации участваха през ноември 2004 г. в обучение по дейност “Европейска доброволческа служба” на програма “Младеж” в Белгия;
- петима участници от младежки неправителствени организации участваха в обучителен курс за младежки работници в рамките на дейност “Младежки инициативи и работа в мрежа” през декември 2004 г. във Финландия.

2.1.3. Информационна мрежа „Евродеск”

В рамките на програма “Младеж”, Министерството на младежта и спорта е координатор и на европейската информационна програма “Евродеск”. Програмата се съфинансира от Европейската комисия в рамките на “Допълващи дейности” на програма “Младеж” на ЕС. В основата на “Евродеск” стои информация за програмите на Европейския съюз в областта на образованието, обучението и младежката политика. В информационната база данни е включена актуална информация за възможностите за работа, обучение, пътуване, различни проекти, различни финансиращи програми, партньори и всякаква друга информация, интересуваша младите хора в Европа. За функционирането на тази програма е изградена мрежа от бюра, които осигуряват информация и консултация на младите хора от всички европейски държави по интересувачи ги въпроси. Целта на информационна мрежа “Евродеск” е да обхване и да предостави информация на възможно най-голям брой младежи в страната без оглед на техните етнически, социални, културни, религиозни и

други различия. Към момента в България функционират 1 национално бюро, координиращо дейността, и 51 информационни Евродеск регионални бюра /сертифицирани/. През изминалата 2004 г. бяха създадени общо 24 регионални Евродеск точки /15 +9/ - на две селекционни комисии, проведени през месец май и месец декември. На първата сесия бяха открити Евродеск регионални бюра в градовете Ямбол, Рудозем, Котел, Казанлък, Кърджали, Сливен, Мездра, Кюстендил, Варна, Разлог, Асеновград, Аксаково, Силистра, Поморие, Ловеч, а на втората сесия в градовете Козлодуй, две бюра в Сливен, с. Куртово Конаре, Плевен, Пловдив, София, Перник и Панагюрище.

През 2004 г. се проведеха няколко срещи на националните Евродеск координатори, съответно в Единбург и Стърлинг, Шотландия и в Блед, Словения. На годишните срещи бяха обсъдени мероприятия и дейности, свързани с Евродеск информационната мрежа и създаването на новия “Младежки портал”, който стартира на 26 май 2004 г. в Брюксел. В портала се публикува информация за младите хора от всички европейски страни. Националните Евродеск координатори отговарят за поддръжката и актуализирането на информацията в портала както и за отговаряне на запитванията, които постъпват там.

През месец май 2004 г. се проведе и международен семинар на тема “Разширяване на ЕС и Трансгранично сътрудничество” чрез програма “Младеж” и информационна програма “Евродеск” в Лигнано, Италия.

2.1.4. Програма за “Стартиране на малък бизнес” и програма за “Младежка мобилност” на Междуправителствена агенция по Франкофония (МАФ)

От ноември 2000 г. Министерството на младежта и спорта е национален координатор на две програми на Междуправителствената агенция по франкофония - програма “Стартиране на малък бизнес” и програма “Младежка мобилност”, които са насочени към възрастовите групи между 18 и 30 години. През 2004 година се осъществяваше вторият етап на програмата на МАФ. Спечелилите проекти получаваха втори транш на спечелената субсидия, като представяха резултати от своята дейност пред Министерство на младежта и спорта (пред националния координатор на програмите за младежта), МВнР (пред националния кореспондент на МАФ) и пред Междуправителствената агенция по Франкофония (финансов отдел). След направената селекция на международно ниво България е финансирана по Програмата за стартиране на малък бизнес с 31 640 евро, разпределени за следните младежки предприятия: Фирма за аранжиране на паркове и градини, град Варна – 3 800 евро; Салон за красота и естетика, град Търговище – 2 135 евро; Ателие за скулптура, град Варна – 1 815 евро; Ателие за химическо чистене, град София – 2 300 евро; Счетоводна и консултантска къща “Динекс” - 2 300 евро; Ателие за шивачество и дизайн – 2 300 евро; Дърводелско ателие, Ракиново - 1 950 евро; Ателие за детски играчки от екологично чисти продукти “Леон” – 3 800 евро; Ателие по текстил “Текстил декор” – 2 100 евро; Хомеопатична аптека “Камомил” – 1 540 евро; Туристически маршрути, туристическа агенция – 3 800 евро; Производство на продукти от козе мляко – 3 800 евро.

2.1.5. Програма “Спортна ваканция”

Програмата “Спортна ваканция” се реализира от Министерството на младежта и спорта, във връзка с изпълнението на правителствената програма за развитие на

физическото възпитание и спорта в училищата. Чрез програмата се предоставя възможност във всички ваканционни периоди учениците и младежите да ползват безплатно спортни обекти и съоръжения на територията на цялата страна. За целта на местата, където се провежда програмата са осигурени треньори и медицински лица, като специално внимание се отделя на децата с увреждания и деца в неравностойно социално положение (например от домове за деца, лишени от родителска грижа). За периода 2001-2004 година са финансирани общо 732 проекта на стойност 993 450 лева (около 508 000 евро) с общо 967 000 участници.

По инициатива на Министерството на младежта и спорта програмата стартира пилотно за първи път в столицата, през коледната ваканция на 2002 г., като бяха реализирани 45 програми.

Големият интерес на учениците към този начин на организиране на свободното им време – чрез атрактивни спортни дейности, разнообразни и нестандартни форми на занимания, накара Министерството на младежта и спорта да разшири обхвата и в другите по-големи градове в страната, за да се достигне през лятото на 2004 г. обхващането на 73 общини (една трета от общините) с 201 програми. Общо за тригодишния период със средства на министерството са реализирани 732 програми, обезпечени с 1 093 450 лв. и обхват на близо 30-45% от общия брой ученици в страната.

Партньори на Министерството на младежта и спорта по места при организиране и провеждане на програмите за свободното време на учениците са общинските администрации, инспекторатите на Министерството на образованието и науката, спортните клубове, училищните ръководства и други обществени организации, работещи в областта на извънучилищната спортна и туристическа дейност.

Поради огромния интерес на учениците в програмите са включени спортове, не изучавани в учебната програма, непознати за голям брой ученици: конен спорт, стрелба с лък, спортна стрелба, боулинг, картинг, ролери, скейтборд, колоездене, ролкови кънки, бейзбол, петанка. Определен интерес навсякъде в страната има към индивидуалните спортове, лесно достъпни и с бързо овладяване на основните двигателни умения: тенис на маса и бадминтон. Там, където има плувни басейни и тенис кортове интересът на учениците и техните родители е огромен. При спортните игри и особено при футбола, волейбола и баскетбола, където българските спортисти имат успехи, залите са пълни.

Природосъобразният начин на живот, докосването до живата природа и усвояване на туристически сръчности и алпийска техника учениците практикуват чрез туристическите походи, спортното ориентиране, катерене - изкуствени стени (в България има 4 действащи такива) и чрез други разнообразни форми на туристическата дейност.

В някои от общините, където има силно развити спортно-медицински центрове организаторите са предоставили възможност на ученици с гръбначни изкривявания, белодробни и други заболявания да се занимават под прекия контрол на лекарски екипи със спортове, съобразени със съответната категория заболявания.

За тези занимания на учениците са осигурени опитни треньори, които да показват първите стъпки на решилите да прекрачат прага на спортните площадки. Медицински лица се грижат за здравето на спортуващите.

Информацията за това къде може да спортуват безплатно срещу ученическа карта достига до учениците чрез медиите и структурите на Министерството на младежта и спорта и Министерството на образованието и науката.

Реализирани програми “Спортна ваканция”:

Година	Брой участници	Брой програми	Населени места	Общо лева
2002	241 000	160	50	395 600
2003	434 000	201	71	314 800
2004	292 000	371	73	288 800
2005	105 000	94	78	90 000
общо	1 072 000	826	272	1 089 200

2.1.6. Международно сътрудничество

Важна част от младежката политика на Министерството на младежта и спорта са и осъществените дейности в областта на международното сътрудничество.

През 2004 г. се организира и проведе международна конференция в контекста на присъединяване на България към ЕС, засилване на международното младежко сътрудничество и координацията и приложението на младежката политика на различните обществени нива.

В периода 11-13 ноември 2004 г., в съответствие с правителствените приоритети за младежка политика, Министерството на младежта и спорта организира и проведе международна конференция **“Европейска, национална и местна младежка политика – силата на партньорството”**. Конференцията беше осъществена по линия на Централноевропейската инициатива чрез проект и съфинансиране от Генералния секретариат за младежта на Гърция и Генералният директорат “Образование и култура” на Европейската комисия.

Основната цел бе да се представят националните, регионалните и местните младежки политики на страните от Централна, Източна и Югоизточна Европа; да се обменят добри практики в сферата на регионалната и местна младежка активност от различни региони на Европа, включително и от страни, членки на Европейския съюз; да се постигне по-тясно сътрудничество между страните от Централна, Източна и Югоизточна Европа и тези от останалите региони на Европа, както и да се постигне по-тясно сътрудничество между различните институции, които работят в сферата на младежта и участват в различни европейски програми.

В конференцията взеха участие седемдесет представители на 11 страни - Босна и Херцеговина, България, Гърция, Унгария, Литва, Полша, Румъния, Сърбия и Черна Гора, Словения, Словакия и бивша югославска република Македония, по-голяма част които представляваха държавни институции, които работят в сферата на младежката политика, представители на местните власти, младежки центрове и национални младежки агенции. Те изработиха и приеха финален документ – Меморандум, в който изразиха своите виждания и препоръки към всички младежи, организации и институции, работещи с и за младежи, като основните моменти от него са препоръките към различните структури, а именно:

Към младежките организации – да се осигури по-широко включване на младежите в програми и дейности, а така също и на неорганизираните младежи, като се осигури тяхното мнение, по-широко взаимодействие между организациите и промотиране на професионалното и неформалното образование, да се осигури политическа независимост и да съдействат за създаването на независима финансова система, по-широко включване на младежи от малцинствата и в неравностойно положение и др.;

Към местните власти – да подкрепят, създават и прилагат местна политика за младежта, местни проучвания, осигуряване на информация, прилагане на европейската харта за участието на младежите в живота на общините и регионите, формиране на младежки бюджети в общините, стимулиране на младежката мобилност и др.;

Към изпълнителната власт – да бъдат припознати младите хора като приоритет, да бъдат включвани в държавните структури, да се осигуряват различни обучения, формиране на национални младежки политики и бюджети за младежки дейности и др.

Към европейските институции – да изработят по-лесни процедури за кандидатстване за финансова подкрепа, да променят законодателството, така че да се осигури прилагането на националните младежки политики, съобразно спецификата на отделните страни и др.

През 2004 г. от Министерски съвет бяха одобрени и подготвени за подписване международни споразумения в областта на младежта:

- Споразумение за сътрудничество в областта на младежта с Чили;
- Протокол за сътрудничество с Франция;
- Споразумение за сътрудничество в областта на младежките дейности и спорта с Молдова (подписано от министъра на младежта и спорта);
- Споразумение за сътрудничество в областта на младежките дейности и спорта с Индия;
- Споразумение за сътрудничество в областта на младежта с Ирландия (одобрено от Министерски съвет);
- Споразумение за сътрудничество в областта на младежта и спорта с Турция. (одобрено от Министерски съвет);
- Споразумение за сътрудничество в областта на младежките дейности и спорта с Армения;

2.1.7. Проект “Искам да бъда”

Друга инициатива в рамките на международното сътрудничество през 2004 г. беше проектът “Искам да бъда”, който се изпълнява и координира от дирекция “Европейска интеграция и международно сътрудничество” при Министерството на младежта и спорта. Партньор по проекта е Програмата за развитие на ООН за България (ПРООН). Общото събрание на ООН обяви 2005 година за международна година на спорта и физическото възпитание, насърчавайки използването на спорта като средство за утвърждаване на образованието, развитието и мира. Проектът е част от съвместните усилия да се разчупят културните прегради и да се насърчи диалога и социалната интеграция чрез спорта и е свързан с изпълнението на рамковата програма за пълноправно интегриране на ромите в българското общество. Основна цел на проекта е интегрирането на младите роми чрез спорт. Идеята за развиване на толерантност, “честна игра” и партньорство между младите с помощта на спорта е основен елемент при реализирането на проекта.

Работата на Министерството на младежта и спорта по провеждане на държавната политика за младите хора е взаимно свързана с другите структури на изпълнителната власт, както и със структурите на местната власт. Повечето от държавните институции

в страната имат разработени и изпълняват свои стратегии и програми според приоритетите на младежката политика, свързани с техния ресор.

2.2. МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

2.2.1.Програми в областта на средното образование

Национална програма за децата на България – реализирани дейности

Изпълнението на Националната програма за децата на България влиза във функциите на всички ведомства, участвали в нейното изготвяне като инициатори и определени като изпълнители. Основните акценти в Програмата визират както дългосрочни действия, касаещи здравното образование, физическата култура, гражданските права и творческите дейности на подрастващите, така и радикални законодателни промени, отнасящи се до непосредствената сигурност и безопасност на децата на обществени места, в училището и в семейството.

Здравно образование

Липсата на системно здравно образование в българското училище е стар и наболял проблем, който чака своето решение повече от десетилетие. Доскоро здравното образование беше основен приоритет в дейностите на нестопанския сектор, но в последните две години бяха предприети стъпки, с които държавата поема своите водещи функции в този сериозен и все още нерешен проблем:

- В Изискванията за организация и управление на дейностите през учебната 2002/2003 г. беше поставено началото на процес, свързан с подпомагане на училищата при подготовката им за въвеждане на здравно образование по отношение разработване на училищна политика, а в Изискванията за организация и управление на дейностите през учебната 2003/2004 г. беше подготвен втори модул, посветен на подпомагането на училищата в разработването на училищни здравнообразователни програми, в който са представени и основните модели, понятия и подходи в тази сфера.

Нормативната база в образованието дава значителна свобода на училищата в тази посока, която за съжаление не винаги се оползотворява. През последните 7-8 години редица училища са участвали в проекти в сферите на здравното образование, здравословния начин на живот и промоцията на здраве. Много учители са преминали и през различни обучителни форми. Съществуват и училища, в които има натрупан значителен опит в разработването на свои програми. В този смисъл има основание да се каже, че здравното образование може да се впише в структурата на нашето средно образование.

- Със Заповед на министъра в Министерството на образованието и науката беше създадена Междуведомствена работна група по проблемите на здравното образование в изпълнение на ангажиментите, произтичащи от Националната програма за децата на България в частта ѝ за здравно образование. Основна цел на междуведомствената работна група бе да разработи план с конкретни стъпки за въвеждане на системно здравно образование в сферата на средното образование, който да включва:

- модел за въвеждане на съвременно здравно образование;
- етапите за въвеждането на съвременно здравно образование;

- ключовите теми и подтеми по етапи и класове.

Работната група представи анализ и доклад и подготви организирането на Национална конференция “Здравното образование в българското училище”, която се състоя на 10 и 11 март 2004 г. в НДК. Въз основа на предложенията от конференцията предстои да се вземе решение за най-реалистичните и ефективни форми за въвеждане на системно здравно образование в българското училище.

- Съвместно с Министерството на здравеопазването и ПРООН се осъществява Компонент “Сексуално и репродуктивно здравно образование в и извън училище” от проекта “Разгръщане на националната програма по сексуално и репродуктивно здраве”. Дейностите по този компонент се реализират в 6 пилотни общини - Благоевград, Бургас, Велико Търново, Габрово, Разград, Русе и обхващат няколко основни направления:

- разработване на съвременна програма по сексуално здравно образование, базирана на подхода обучение в жизнено важни и социални умения и на преподаване чрез активни форми на обучение;
- локални проекти, основани на подхода “обучение на връстници”;
- пилотиране на програмата и адаптирането ѝ, за да се подготви въвеждането ѝ в национален мащаб;
- създаване на подкрепящи развитието на проекта центрове по места.

Обучението се извършва като свободно избираема подготовка.

- Между Министерството на образованието и науката и Отдела за социално развитие към ООН е сключено Споразумение за сътрудничество във връзка с изпълнението на Националната програма за децата на България в частта ѝ относно въвеждането на здравно образование, основано на подхода “умения за живот” в учебната програма на българските училища. Чрез изпълнение на Споразумението се осъществяват дейности по т.1.1., т.1.2., т.1.3., т.3.2. от Националната програма за децата на България

- В изпълнение на т.3 Министерството на образованието и науката оказва институционална подкрепа за разкриване от нестопански организации на центрове за психологически консултации и здравно обслужване.

- Осъществени са изменения в Закона за народната просвета с цел възстановяване на училищните лекари и стоматолози.

Интеграция на децата и учениците от етническите малцинства

Интеграцията на малцинствата е основен пункт в европейските изисквания относно присъединяването на България към Европейския съюз. В последната година бяха предприети и осъществени следните стъпки от страна на държавата в лицето на Министерството на образованието и науката:

- От учебната 2002/2003 година до учебната 2004/2005 година за първи път в историята на българското образование ежегодно в указанието на МОН за организация и управление на дейностите в общообразователните, професионалните и специалните училища се включва самостоятелен раздел за интеграцията на децата и учениците от етническите малцинства. В него се акцентира върху образователните проблеми на ромските деца и се посочват начините за тяхното разрешаване

- С последните изменения в Закона за народната просвета подготовката на децата за училище една година преди постъпването им в първи клас става задължителна и

безплатна. Тази стъпка се оказва най-положителна за децата от ромското и турското етнически малцинства, тъй като предучилищното обучение дава възможност за създаване на навици за умствен труд и за усвояване на правилен български език..

- През месец юли 2003 г. със Заповед на министъра на образованието и науката се създаде Консултативен съвет по образованието на децата и учениците от етническите малцинствата. Той е постоянно действащ междуведомствен държавно-обществен орган на експертно равнище с равноправно участие на специалисти от нестопанските организации. Консултативният съвет консултира министъра по всички най-важни проблеми на интеграцията на учениците от малцинствата чрез образование. До месец октомври 2004 г. са проведени три заседания на КС, на които са приети следните документи:

- Правилник за устройството и дейността на Консултативния съвет;
- Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства / Стратегията беше утвърдена на 11 юни 2004 г. от министъра на образованието и науката/;
- Петгодишен план за действие по изпълнение на Стратегията.

- От началото на 2003 г. МОН подкрепя финансово и експертно проект “Фолклор на етносите в България (ромски фолклор)”, който се осъществява от ЦМЕДТ “Амалипе” в продължение на три години. Проектът започна в 13 училища от Великотърновска област, а през учебната 2004/2005 г. обхваща 112 училища в 14 области от Северна България. В резултат на реализацията на проекта бяха изготвени програма по “ Ромски фолклор и култура” и учебни помагала. Всяка година те се предоставят безплатно на учениците, които посещават тези часове. Целта е да бъде въведен ЗИП “Фолклор на етносите (ромски фолклор)” в цялата страна.

- Благодарение изпълнението на Наредба № 6 от 19.08.2002 г. за обучение на деца със специални образователни потребности и/ или с хронични заболявания нормативно се създадоха условия за преустановяване на съществуващата порочна практика нормално развити деца да попадат в помощни училища.

- Създадена беше Работна група, която изготви проект за създаване на *Център за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства* към МОН, който ще акумулира средства от държавния бюджет и донорски организации за решаване на най-трудните проблеми с обучението на ромските деца и десегрегацията на ромските училища. Работна група изготвя Правилник за устройството и дейността на новосъздадения център.

- Извършено е обстойно етнодемографско проучване, свързано с ромската общност в цялата страна и с възможностите за образователна интеграция на децата и учениците от ромски произход.

- Министерството на образованието и науката разработи и разпространи сред общините в страната примерни модели за десегрегация на обособените в ромските квартали детски градини и училища (книгата “Сегрегацията в образованието на децата в ромските квартали и примерни модели за десегрегация”).

- Осъществено бе обстойно проучване с цел идентифициране на обособените (сегрегирани) за ромски деца из цялата страна детски градини и училища. Създадена е база от данни, която съдържа:

- наименованието на учебното заведение;
- общия брой на децата и учениците в тях;

- процентът на ромските деца и ученици.

- След идентифицирането на обособените (сегрегирани) детски градини и училища се направи допълнително проучване за определяне и на възможните приемни детски градини и училища по места.

- Във връзка с политиката за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства при разработването на новите учебни програми се въведе ново тематично ядро към тях, което позволява изучаването на историята и културата на отделните етнически малцинства у нас чрез урочното съдържание по отделните учебни предмети.

- Подпомогнат бе Великотърновския университет в откриването на специалността “Начална педагогика с ромски език” към факултета за Начална и предучилищна педагогика.

- С активното съдействие на Министерството на образованието и науката бяха създадени двуезични аудиопродукти на базата на ромски приказки.

- Назначен беше експерт по майчин ромски език, след което се:

- разработи и утвърди програма за обучение по ромски език за II-IV клас

- проведе краткосрочен курс за обучение на учители по ромски език

- В изпълнение на Решение № 693 от 06.10.2003 г. относно приетия от МС План за действие за изпълнение на Рамковата програма за равнопоставено интегриране на ромите в българското общество за периода 2003-2004 г. в МОН са предприети следните стъпки:

По отношение идентифицирането на приемните училища извън ромските квартали, е изпратено циркулярно писмо до началниците на Регионалните инспекторати за такава информация;

През 2003 г. МОН предприе нужните стъпки за въвеждането на длъжността “помощник на учителя” в подготвителна група, подготвителен клас и първи клас на учебните заведения в системата на народната просвета. Беше изготвена и утвърдена от министъра на образованието и науката примерна длъжностна характеристика. Министерството на труда и социалната политика определи шифър от Националната класификация на професиите, който да се ползва за длъжността “помощник на учителя” - единична група 5131. ОБСЛУЖВАЩ ПЕРСОНАЛ В ДЕТСКИТЕ ЗАВЕДЕНИЯ (К: Помощник-възпитател в детска градина, в детска ясла). Длъжността беше включена в Наредба № 6 за определяне на индивидуалната месечна заплата на персонала, зает в средното образование, влязла в сила от 01.07.2003 г. МТСП по ангажимент длъжността “помощник на учителя” да бъде вписана под същото име в Националната класификация на професиите. От учебната 2003/2004 г. започна назначаването на помощници на учителя в общинските училища, които интегрират ромски деца.

Изпълнението на залегналите в Плана за действие дейности - “Квалификация на учителите в приемните училища за работа с ромски деца и с техните родители в условията на мултиетническа среда и подготовка на помощници на учителя” и “Подпомагане на деца и ученици от социално слаби ромски семейства и подобряване на материалната база на интегрираните детски градини и училища” - се осъществява съвместно с НСЕДВ към МС и партньорите ни по образователните компоненти на проектите по ФАР-2001 и ФАР-2003. Заложените параметри в Плана за действие се изпълняват в срок и успешно. От началото на 2004 г. започна изпълнението на образователния компонент на проект “Интеграция на ромското население” по ФАР 2001, осъществяван от Националния съвет по етническите и демографските въпроси

към МС съвместно с МОН. По този проект бяха раздадени безплатни учебници, учебни помагала, пособия и дрехи на 12 000 ромски ученици от I до IV клас, бяха оборудвани 20 компютърни кабинета, беше проведено обучение на 300 начални учители за работа в мултиетнична среда и на 100 помощници на учителя.

- Определени са десет помощни училища в градовете Харманли, Бяла Слатина, Русе, Долни Дъбник, Шумен, Лом, Пазарджик, Нова Загора, Гоце Делчев и Ракитово, в които от учебната 2004/2005 г. ще се въведе обучение по общообразователни учебен план и програми в първи клас. За целта е определен подготвителен период, който включва:

- провеждане на семинари за обучение на директори, логопеди, психолози, учители, възпитатели от посочените училища през м. април 2004 г.;
- подготовка на дидактични материали, обзавеждане на класна стая, стая на семейството във всяко училище със срок до 31 август 2004 г.;
- назначаване на помощници на учителя;

Финансирането на тази дейност от МОН ще бъде в размер на 73 000 лв.

- В съответствие с Плана за действие се осъществяват дейности, свързани с подготовка на учители по специалността “Начален учител с ромски език” и с изготвянето на съответната учебна програма и учебници. От учебната 2003/2004 г. във Великотърновския университет е разкрита специалност с горепосоченото наименование, а Тракийският университет разшири специалността “Начална педагогика със западен език” с подготовка на учители по ромски и турски майчин език.

- С цел решаване на проблема с отпадащите ученици към Министерството на образованието и науката са създадени през 2000 и 2001 г. специални звена – Центрове за образователни услуги и квалификация. Те функционират в двадесет региона от сраната. Предметът на тяхната дейност включва работа със застрашени от отпадане и отпаднали ученици и организиране на професионално ориентиране и консултиране на ученици и техните родители.

За да се оптимизира работата на Центровете и да се насочи преди всичко към застрашените от отпадане и отпадналите от училище ученици и към квалификацията на учителите със Заповед на министъра на образованието и науката от м. ноември 2003 г. е създадена Работна група със задача да разработи необходимите документи за създаване на Национален център за педагогическа подкрепа и консултиране. Новата структура ще обедини центровете за образователни услуги и квалификация, домовете за професионално-творческо развитие на учителите и центровете за чуждоезиково обучение. По този начин във всички региони в страната ще бъдат разкрити обслужващи звена на МОН, чиято дейност приоритетно ще включва предприемане на конкретни инициативи, свързани с адаптиране на децата към учебния процес, с намаляване на броя на отпадащите ученици и с осигуряване на равен достъп до качествено образование на деца от различни етнически групи.

Позитивна стъпка по отношение на превенцията срещу отпадането от училище е и въвеждането от учебната 2003/2004 година на подготвителна група и подготвителен клас в детските градини и училищата. Тази стъпка е особено благоприятна за децата от ромското и турското етнически малцинства, тъй като предучилищното обучение дава възможност за създаване на навици за учебна работа и за усвояване на правилен български език.

Творчески дейности и работа с талантиливи деца

- На основание чл. 5, ал. 3 от Закона за закрила на детето се прие Наредба за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изявени дарби. Наредбата е изготвена от междуведомствена работна група с представители на: Министерството на културата, Министерството на образованието и науката, Министерството на младежта и спорта и Държавната агенция за закрила на детето.
- МОН съдейства активно за реализацията на поредица творческо образователни инициативи, организирани от НСО, Арт центрове, Националния дворец на децата. Също така МОН инициира и реализира под своя егида национални творчески конкурси.
- В МОН беше сформирана работна група, която ще изработи Проект на Наредба за държавните образователни изисквания за извънкласната и извънучилищната дейност.
- Междуведомствена работна група ще изработи проект на Национална стратегия за работа с деца с изявени дарби в областта на науката, изкуството и спорта.

Изпълнение на Националния план за интегриране на деца със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания в системата на народната просвета

- Обучение на екипите за комплексно педагогическо оценяване към регионалните инспекторати по образованието и на екипите в детските градини и училищата. Съвместно с висшите училища са проведени обучителни семинари с 56 експерти от регионалните инспекторати по образованието за запознаване с новите изисквания и процедурата за оценяване на образователните потребности на деца и ученици с увреждания, както и за изработване и въвеждане на индивидуални програми за обучение и развитие.
- Обучение и квалификация на педагогически и управленски кадри за работа с деца със специални образователни потребности в обща образователна среда. Проведени са обучителни семинари с 252 директори на детски градини и училища, учители, представители на общинските администрации и на отделите за закрила на детето.
- Утвърдена е от министъра на образованието и науката типова длъжностна характеристика за длъжността “ресурсен учител на деца и ученици със специални образователни потребности”. От началото на учебната 2004/2005 г. започна откриването на работни места за ресурсни учители. В момента в страната се обучават и възпитават интегрирано 710 деца и ученици със специални образователни потребности които се подпомагат от 130 ресурсни учители.
- С Постановление № 217 от 19.08.2004 г. на Министерския съвет е приета Наредба за държавното образователно изискване за едногодишната издръжка на деца и ученици в държавните и общинските детски градини, училища и обслужващи звена. Измененията в нормативните актове осигуряват необходимите условия за промяна в организацията на дейността на детските градини и училищата, в които се обучават и възпитават деца със специални образователни потребности.

Работа по национални стратегии, програми и планове, свързани с безопасността и здравето на децата и младежите

- Изготвяне на план за поетапно въвеждане на здравно образование в българското училище

- Национална стратегия по ХИВ/СПИН и полово предавани инфекции
- Национална програма за профилактика, лечение и рехабилитация на наркоманиите
- Национална стратегия за борба с наркотиците
- План за действие в изпълнение на Националната стратегия за борба срещу наркотиците 2003 - 2008 г.
- Национална програма по репродуктивно здраве
- Национална програма за ограничаване на тютюнопушенето
- Национална стратегия за превенция и противодействие на асоциалното поведение и престъпленията на малолетни и непълнолетни 2003-2006 г.
- План за действие по изпълнение на Националната стратегия за превенция и противодействие на асоциалното поведение и престъпленията на малолетни и непълнолетни 2003-2006 г.
- Национален план за действие срещу сексуална злоупотреба и сексуална експлоатация на деца с търговска цел
- Национален план за намаляване на броя на децата в институциите
- Национална стратегия за децата на улицата
- Национален план за действие по околна среда – здраве
- Проект на стратегия за интеграция на децата и учениците от малцинствените етнически общности в България

2.2.2. Програми в областта на висшето образование

Програмите на Министерството на образованието и науката в областта на висшето образование, насочени към младите хора в Република България, са следните:

- Програма “Студентски столове и общежития” - за осигуряване на условия за ползване на студентски общежития и столове от студенти, докторанти и специализанти от висшите училища и научните организации.
- Програма “Стипендии” – за подпомагане на обучението на студенти и докторанти чрез стипендии.
- Програма “Кредитиране на студенти и докторанти”
- Програма “Студентски спорт и подпомагане на творческите изяви на студентите”

Програма “Студентски столове и общежития”

Програмата, осигуряваща субсидирано ползване на студентски общежития и столове, е стартирала през 50-те години на миналия век. В настоящия ѝ вид програмата се осъществява от 1998 г., когато повечето висши училища приеха за управление и ползване по-голямата част от студентските общежития и столове. Известна част от общежитията и столовете останаха в системата на “Студентски столове и общежития” ЕАД.

Ползването на студентските общежития и столове се осъществява при условия и по ред, определени в Наредба, приета от Министерски съвет. Право да ползват студентски общежития имат студенти, докторанти и специализанти в редовна форма на обучение с установени жилищни нужди в населеното място, където се обучават. Настаняването се извършва след класиране. Без класиране в общежитията се настаняват някои социални категории учащи се: студенти и студентски семейства с непълнолетни деца; студенти от многочленни семейства, в които децата са учащи се или войници; студенти с неизвестен или починал родител; студенти с намалена

работоспособност над 71 на сто; чуждестранни студенти, докторанти и специализанти, обучаващи се по междуправителствени спогодби или актове на Министерски съвет, както и български докторанти, ако се обучават на места, субсидирани от държавата.

Настанените в студентски общежития заплащат месечни наеми, семестриални депозити и други разноски, свързани с издръжката на общежитията, които се определят от висшите училища, след съгласуване със студентските съвети. Студентите с неизвестни или починали родители, майките с три и повече деца, студентите с намалена работоспособност над 71 на сто и военноинвалидите заплащат 30 на сто от определените наеми и депозити.

При недостиг на места в студентските общежития студентите, които са класирани, но не могат да бъдат настанени, могат да получават месечна парична помощ при ползване на свободно наета квартира. Средствата за паричните помощи се осигуряват със Закона за държавния бюджет за съответната година и се предоставят целево на висшите училища. Помощта се изплаща до 10 месеца от учебната година при условия и по ред, определени с Инструкция на министъра на образованието и науката.

В студентските столове студентите, докторантите и специализантите получават храна, приготвена по рецептурници, определени от министъра на здравеопазването. Храната се изчислява по себестойност, като цената ѝ се намалява с размера на държавната субсидия за поевтиняване и режийни разноски. Студентите, докторантите и специализантите ползват намалението при представяне на лична карта, удостоверяваща студентското им положение.

Студентското самоуправление е широко застъпено в процеса на ползване и управление на студентските общежития и столове. Във висшите училища се създават Комисии по социално-битовите въпроси на учащите се, в състава на които участват не по-малко от 70 на сто студенти. Комисиите извършват класиране на кандидатите за настаняване в студентско общежитие; съставят списък на учащите се, които се настаняват без класиране; правят предложения за извършване на приоритетни ремонти; предлагат наказания на провинили се живущи; участват при осъществяването на контрол за целевото изразходване на държавната субсидия в студентските столове. Във всяко студентско общежитие ежегодно се избират Студентски домови съвети, които активно участват в управлението му. Заповедите за наемите и другите плащания в студентските общежития се издават от ректорите, съгласувано със студентските съвети. Управлението на прилежащите нежилищни части на общежитията и столовете също се осъществява съгласувано със студентските съвети.

По програмата министерството извършва следните дейности:

- Разработване на нормативни актове, установяващи реда и условията за ползване на студентски общежития и столове от студентите и докторантите;
- Разработване на програма за категоризиране на жилищните помещения в студентските общежития;
- Методическо подпомагане на висшите училища и търговските дружества, които управляват студентски общежития и столове;
- Проверка на състоянието на студентските общежития и столове;
- Набиране на ежемесечна информация за реализираните леглодни и хранодни усвояването на държавната субсидия в студентските общежития и столове на висшите училища;

- Анализ на тенденциите на изпълнението на леглодните и хранодните и усвояването на държавната субсидия в студентските общежития и столове на висшите училища;
- Разработване на прогноза за годишното изпълнение на леглодните и хранодните и държавната субсидия в студентските общежития и столове на висшите училища през текущата година;
- Разработване на план за необходимите брой леглодни и хранодни и държавна субсидия за следващата година;
- Ежемесечно обобщаване на предложенията на висшите училища и изготвяне на предложение до Министерство на финансите за предоставяне на средствата за квартирни помощи.

През 2004 г. държавната субсидия за студентски общежития и столове бе в размер на 20 009 188 лв. Средствата бяха разпределени между държавните висши училища, “Студентски столове и общежития” ЕАД и “Академика 2000” ЕООД. Субсидията е предназначена за режийни разноски в студентските общежития и столове и за поевтиняване на храната в студентските столове. Ръстът ѝ спрямо предходната 2003 година е 11 на сто. В студентските общежития през 2004 г. бе осигурено субсидирано настаняване на над 48 600 студенти, като всеки един от тях е ползвал месечна субсидия до 25,50 лв. В студентските столове бе осъществено субсидирано хранене, при което студентите са ползвали до 2,60 лв. субсидия за един храноден (обяд и вечеря). Отчетена е тенденция на увеличаване на интереса към студентското столово хранене. Реализирани са 3 376 939 хранодни и е отбелязан ръст спрямо 2003 г. с 9 на сто.

Програма “Стипендии”

Целта на програмата е да се подпомогнат студентите с ниски доходи да получат висше образование, като същевременно се стимулира по-високата им успеваемост. Стипендиите на студентите, докторантите и специализантите от държавните висши училища се предоставят при условия и по ред, определени в Постановление № 90 на МС от 26.05.2000 г. За българските студенти средствата за стипендии се определят по висши училища пропорционално на броя им. Висшите училища, с участието на представители на студентите, определят броя и размера на стипендиите, които не могат да бъдат по-ниски от 50 и по-високи от 90 лв. Студентите придобиват право на стипендия при успех, не по-малко от добър 4.00, и след класиране, което се извършва въз основа на два задължителни критерия – успех и доход. Без изискването за успех стипендии се отпускат, както следва: на несемейните студенти без двама родители, на студентите инвалиди и студентите с двама родители инвалиди, на студентите с един родител, който е инвалид; на студентките с деца до 6-годишна възраст; на чуждестранните студенти, приети по актове на Министерски съвет, за първата година на обучението; на чуждестранните студенти, приети по междуправителствени спогодби за образователен, научен и културен обмен.

Право на стипендия имат и българските докторанти, обучаващи се в редовна форма в Република България, на места, субсидирани от държавата.

В този вид програмата за стипендии на практика се осъществява от началото на 2001 година.

По програмата министерството извършва следните дейности:

- Разработване на нормативни актове, установяващи реда и условията за получаване на стипендии от студенти, докторанти и специализанти;
- Планиране на показателите за предоставяне на стипендии;
- Методическо подпомагане на висшите училища и студентските съвети;
- Събиране и анализиране на информация за броя на българските студенти и докторанти;
- Събиране и анализиране на информация за броя на чуждестранните студенти и докторанти, които отговарят на условията за получаване на стипендия;
- Определяне на размера на необходимите средства за стипендии на българските докторанти и чуждестранни студенти, докторанти и специализанти, за които размерите на стипендиите са точно определени с нормативен акт;
- Определяне на размера на необходимите средства за стипендии на българските студенти, за които размерите на стипендиите се определят от висшите училища, като се предвижда планирания ръст;
- Разпределение на средства за стипендии на българските студенти по висши училища, пропорционално на броя на българските студенти.

За 2004 г. бе осигурена субсидия за стипендии на студенти, докторанти и специализанти, обучаващи се в държавните висши училища, в размер на 20 856 386 лв. От тези средства висшите училища са предоставили стипендии на 18 844 български студенти, 2 033 български докторанти и 1 966 чуждестранни студенти, докторанти и специализанти. Размерът на месечните стипендии за българските студенти е от 50 до 90 лв., за българските докторанти – 250 лв., за чуждестранните студенти – 90 лв. и за чуждестранните докторанти и специализанти – 210 лв.

Програма “Кредитиране на студенти и докторанти”

През 2004 г. Министерството на образованието и науката разработи и внесе в Министерски съвет проект на Закон за кредитиране на студенти и докторанти. Предвижда се програмата да стартира от началото на учебната 2005/2006 година. Това ще стане възможно след приемането на Закона за кредитиране на студенти и докторанти и подзаконовите актове, и след изграждането на административната структура, която ще обслужва програмата. Предвидено е кредитирането да се извършва с кредитен ресурс от търговските банки и с държавна финансова подкрепа в полза на заемателите. С държавната финансова подкрепа, от една страна, ще се облекчават условията за вземане на заем, а от друга страна, ще се покриват рисковете на банките при настъпили трайни увреждания във висока степен на заемателите или при тяхната смърт.

Програма “Студентски спорт и подпомагане на творческите изяви на студентите”

По отношение на студентския спорт целта е да се стимулира спортната дейност на студентите, като се подпомагат проекти на висшите училища за спортуване на студентите и докторантите. На висшите училища се предоставят осигурените от държавния бюджет средства по реда ПМС № 129/11.07.2000 г. за определяне на минимални диференцирани размери на паричните средства за физическо възпитание и спорт, които се осигуряват от държавния бюджет и от бюджетите на общините.

По програмата министерството извършва следните дейности:

- Създаване на организация за представянето на проектите от висшите училища;
- Контрол за спазване на критерии за разработване на проекти за подпомагане на физическото възпитание и спорта във висшите училища;
- Изготвяне и съгласуване на предложения за финансирането на проектите;

През 2004 г. съгласно ПМС № 129/2000 г. на висшите училища бяха предоставени 193 641 лева, предназначени за подобряване на материално-техническата база за физическо възпитание и спорт и за организиране на вътрешни и външни състезания, връчване на награди, закупуване на спортни екипи и организиране на масови спортни прояви за студентите.

Спортната дейност на студентите и докторантите на национално ниво се организира от Асоциацията за университетски спорт “Академик” и се финансира чрез Министерството на младежта и спорта. Асоциацията организира националните студентски първенства по отделните видове спорт, както и участието на български представителни студентски отбори на Лятната и Зимна Универсиади, които се провеждат от Международната федерация за университетски спорт (ФИСУ).

Институция, ангажирана с подпомагане изявиите на студентите в областта на изкуството, културата и науката и предоставяне на информация за намиране на работа, е Националният студентски дом.

Осъществяват се следните дейности:

- Организиране и участия в национални конкурси за издаване произведения на български студенти;
- Представяне и издаване на книги, сборници и брошури;
- Разработка на образователен уеб сайт;
- Организиране на изложби с творби на студенти;
- Подпомагане организацията на концерти и представления;
- Предоставяне на зали за репетиции на студентски и младежки организации;
- Съдействие при провеждане на семинари и конференции на национални студентски организации;

2.2.3. Международни програми и други програми, свързани със сферата на висшето образование, ориентирани към младежта

В Център за развитие на човешките ресурси (ЦРЧР) като отделни звена се управляват Национална Агенция “Леонардо да Винчи”, Национална агенция “Сократ”, Българска Национална Обсерватория и Национален ресурсен център за професионално ориентиране.

Сократ

“Сократ” е европейска образователна програма, която включва 31 страни в Европа. Главна цел на програмата е да отговори на основните предизвикателства пред образованието: да насърчи ученето през целия живот; да съдейства за осигуряването на достъп до образователните услуги и да спомогне за придобиване на квалификация и нови професионални умения. Програма “Сократ” се състои от осем отделни дейности: “Коменски” – средно образование, “Еразъм” – висше образование, “Грюндвиг” –

обучение за възрастни, “Лингва” – езиково обучение, “Минерва” – информационни и комуникационни технологии в обучението; Наблюдения и нововъведения на образователните системи и политика; Съвместни дейности с други европейски програми и Съпътстващи мерки.

За 2004 финансова година, по програма “Сократ”, е отпуснато финансиране в размер на 3 577 928 евро за следните дейности:

- “Коменски” – 134 проекта за училищно партньорство
 - 136 индивидуални дейности за квалификация
 - 18 подготвителни визити
- “Грюндвиг” – 26 проекта за партньорство
 - 12 индивидуални дейности за квалификация
 - 3 подготвителни визити
- “Еразъм” – 1467 студентски мобилности
 - 922 преподавателски мобилности
 - Подготвителни визити по централизирани дейности – 21.

Леонардо да Винчи

"Леонардо да Винчи" е програма на Европейския съюз за осъществяване на политиката в областта на професионалното обучение и се управлява от Главна дирекция “Образование и култура”. Програмата цели да подкрепя и подпомага страните от ЕС за повишаване качеството на политиката на професионалното обучение и нейното осъществяване, както и за търсене на възможности за прилагане на нови подходи и методи в тази област. Програмата съдейства за развитие на лингвистичните способности, свързани с професионалното обучение, използването на чуждия език за специфични цели и за преодоляване на социалната изолация. В програмата участват общо 31 държави. Типовете проекти, които се подкрепят финансово от програмата, са по мерките: Мобилност, Пилотни проекти, Референтни материали, Транснационални мрежи, Тематични дейности и Езикови компетенции.

За селекционната 2004 г. по програма “Леонардо да Винчи” 64 проекта са получили финансова подкрепа на обща стойност 3 530 545 евро.

Национален ресурсен център за професионално ориентиране (НРЦПО)

Национален ресурсен център за професионално ориентиране (НРЦПО) е учреден през месец септември 1998 г. в рамките на програма “Леонардо да Винчи”. Основна цел на НРЦПО е да събира, анализира и разпространява информация относно възможностите за образование, професионално обучение и условията за намиране на работа както в България, така и в цяла Европа. Центърът е част от европейската мрежа Euroguidance, в която членуват 31 европейски страни. Дейностите са насочени към увеличаване на възможностите за мобилност на млади хора, повишаване на тяхната квалификация, придобиване на нови знания и умения, учене през целия живот. НРЦПО поддържа информацията на български език в интернет портала за образователни възможности PLOTEUS.

Българска национална обсерватория за професионално образование и обучение и за пазара на труда (БНО)

Българска национална обсерватория за професионално образование и обучение и за пазара на труда (БНО) е създадена през 1997 г. със споразумение между Министерство на образованието и науката и Министерство на труда и социалната политика. Основна дейност на Обсерваторията е събирането и анализирането на информация и данни, както и разработването на доклади и изследвания, в областта на професионалното образование и обучение, и услугите по заетостта в България. Обсерваторията осъществява консултантска дейност и предоставя техническа помощ за проекти в областта на човешките ресурси; сътрудничи си с националните институции и организации в областта на човешките ресурси и създава връзки между различните институции, свързани с професионалното образование и обучение; предоставя възможности за взаимодействие с чуждестранни организации и институции; работи и по допълнителни задания на Европейската фондация за обучение (ЕФО).

Реализацията на програмите е от компетенцията на Центъра за развитие на човешките ресурси (ЦРЧР), който включва като отделни звена Национална Агенция “Леонардо да Винчи”, Национална агенция “Сократ”, Българска Национална Обсерватория и Национален ресурсен център за професионално ориентиране.

2.3. МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА И ТУРИЗМА

През 2004 г. са работени следните програми, насочени към младите хора в Република България, със стремеж за приобщаването им към изкуството и творческите дейности:

2.3.1. Програма за работа с младите таланти от училищата по изкуствата през 2003-2006 година

Общо изразходваните средства от бюджета на Министерството на културата и туризма са 3600 лв.

Осъществени са концерти и спектакли от художествените състави и ансамбли на училищата по изкуствата в София, Пловдив, Варна, Бургас, Русе, Стара Загора, Плевен, Котел и Широка лъка – оркестри, хорове и танцови формации. Организиран са и проведени международни, национални и регионални конкурси, концерти и чествания по проект “Младите таланти на България” от Министерството на културата и туризма и училищата по изкуствата:

- Първи международен конкурс “Млади виртуози” – София;
- Национален конкурс с международно участие “Добрин Петков” – Пловдив;
- IV клавирен конкурс “Класика и съвременност” – Стара Загора;
- XVII конкурс “Върбан Върбанов” за изпълнение на български музикални творби – Бургас;
- Национален конкурс за изпълнение на гайда и кавал – Широка лъка;
- Четвърти национален конкурс “Сцена на младия изпълнител” – Бургас;
- Отбелязани юбилеи на училища по изкуствата – 100 години от създаването на Национално музикално училище “Любомир Пипков” - София, 60 години Национално училище по изкуствата “Добри Христов” – Варна.
- Организиран са пленери с участието на млади хора от училищата по изкуствата - Международен пленер “Арт Колаж” – Пловдив, Международен пленер “Арт Керамика” – Троян и др. Осъществен е културен и образователен младежки обмен

между училищата по изкуствата и сродни чуждестранни учебни заведения – съвместни изложби, концерти, запознаване на младите хора с местната култура, изкуство и традиции:

Националното училище за изящни изкуства “Илия Петров” – София с Градския колеж– Бат, Великобритания;

Средното художествено училище за приложни изкуства – Трявна и Училище за дърворезба в Бриенц – Швейцария;

- Популяризирана е българската култура по света чрез участие в международни конкурси, фестивали и концерти:

- ученици от Националното училище за танцово изкуство в Международен балетен конкурс в град Грас, Франция;

- празничен концерт по случай Националния празник на България в Португалия.

- Приложени са мерки за закрила на деца с изявени дарби по Наредбата за условията и реда за осъществяване на закрилата на деца с изявени дарби, приета с Постановление № 298 на Министерски съвет от 17 декември 2003 г., обн. ДВ, бр. 111, 2003 г.– освобождаване от такса за приемни изпити, информация за възможностите за кандидатстване в училищата по изкуствата.

- Подготвен е проект за Решение на Министерски съвет, съвместно с Министерство на образованието и науката и Министерство на младежта и спорта, за приемане на Програма за 2005 г. на мерките за насърчаване на творческите заложби и потребности на деца с изявени дарби и на националните и международните конкурси, олимпиади и състезания, за които се прилагат мерки за закрила на деца с изявени дарби и проект на Програма за 2005 г. на мерките за насърчаване на творческите заложби и потребности на деца с изявени дарби и на националните и международните конкурси, олимпиади и състезания, за които се прилагат мерки за закрила на деца с изявени дарби.

- Проведено е задочно обучение на лица, завършили средно образование за усвояване на професии от областта на изкуствата, преквалифицирани са безработни млади хора, чрез курсове по професии от област на образование “Изкуства”.

2.3.2. Програма “Гражданско развитие и участие, посредством мрежата на читалищата” (проект “Читалища”)

Реализиран е и финализиран съвместен проект на Министерството на културата и Програмата за развитие на ООН, финансово подкрепен от Американската агенция за международно развитие, програма “МАТРА” на Правителството на Кралство Холандия и ПРООН, с цел засилване на обществената роля на читалищата като традиционни културни и образователни центрове в България и като се предлага работещ модел за тяхното модернизиране и участие в развитието на местната общност, насочен към младите хора с използване на съвременни технологии.

2.3.3. Програма за насърчаване на изяви на млади таланти чрез читалищата и съвместно с неправителствени организации

Изразходваните средства от бюджета на Министерството на културата и туризма са 12 000 лв.

Оказана е подкрепа на организирани от читалища и общини международни, национални и регионални културни прояви (фестивали, конкурси), сред които по-значими са:

- Международен детски танцов фестивал “Утрешният мир започва с днешното приятелство” – Силистра;
 - Международен детски фестивал “Златна рибка” – Варна;
 - Детски фолклорен събор “Върбова свирка” – Болярово;
 - Международни фолклорни фестивали в София, Разград, Видин;
 - Национални конкурси за млади акордеонисти и гайдари – Нови пазар;
 - Фестивал на детската песен “Лачени обувки” – Берковица;
 - Литературен конкурс “Не на дрогата” – Ямбол;
 - Национален фестивал, с международно участие, на комедийните самодейни театри – Тополовград;
 - Национален фестивал на самодейните театри – Каварна;
 - Международен фолклорен фестивал, кметство Дорково;
 - Национален конкурс на БНР “Млади фолклорни таланти”;
 - Национален фестивал на децата с увреждания “Радост и творчество” – Варна и други.
 - Организиран са и съфинансирани културните изяви на различните етноси в България, сред които по-значими са:
 - изложби на млади турски художници в изложбена зала “Средец”;
 - издаване на “Антология на младата турска поезия в България”;
 - изложба – конкурс на деца от различни етноси и вероизповедания “Децата рисуват света” в изложбена зала “Средец”;
 - Международен фестивал “Заедност – децата на Балканите” – Русе;
- реализиране на Ромски театър и пиесата “Дом за цигани”, по спечелен проект на ЮНЕСКО и др.

2.3.4. Програма “Музикално и танцово изкуство”

Общо изразходваните средства от бюджета на Националния център за музика и танц към Министерството на културата и туризма за Детски и младежки програми и инициативи в областта на музикалното и танцовото изкуство са 71 090 лв.

Финансирани са проекти от приоритетните направления “Детски и младежки програми” и “Детски и младежки програми и инициативи в областта на музикалното и танцовото изкуство” в пролетна и есенна сесия за финансова подкрепа на творчески проекти от Националния център за музика и танц. Подкрепени са проекти с детска и младежка насоченост чрез целево субсидиране от Националния център за музика и танц. Подкрепено е организирането на значими национални и международни конкурси за млади творци, сред които:

- XXI Международен балетен конкурс – Варна;
- Единадесета национална среща на млади балетни изпълнители “Анастас Петров” – София – Добрич;
- XIX национален конкурс за инструменталисти и певци “Светослав Обретенов” – Провадия;
- Национален конкурс за пианисти и цигулари “Панчо Владигеров” – Шумен;
- Международен конкурс за пианисти “Албер Русел” – София;
- Международен фестивал за съвременна музика “Пианисимо”.
- Осъществени са дейности на държавните културни институти в областта на музикалното и танцовото изкуство, свързани с младите хора:

- образователни спектакли, концерти, лектории, насочени към младежката публика
- концерти и спектакли с младежко участие – млади творци, стажанти, студенти от академиите по изкуствата, ученици от училищата по изкуствата
- билети с намалени цени за ученици и студенти за концерти и спектакли.

2.3.5. Програма “Театър”

Общо изразходваните средства от бюджета на Националния център за театър към Министерството на културата и туризма са 44 000 лв.

Подкрепени са проекти за фестивали в областта на кукления театър, проекти за реализация на спектакли за деца и младежи на сесии за финансиране от Националния център за театър. Отпуснати са средства по целеви програми за международни участия в младежки театрални форуми от Националния център за театър с цел стимулиране представянето на млади театрални творци и спектакли за младата публика по света, общуването между младите хора. Отпуснати са и средства по целеви програми за реализация на детски спектакли от Националния център за театър. Множество дейности на държавните културни институти в областта на театъра са свързани с младите хора с цел развитие на различните форми на образование, стимулиране на дейността по изнасяни на образователни спектакли, привличане на младите хора в театралните зали и приобщаването им към изкуството и европейските ценности:

- образователни спектакли, насочени към младежката публика;
- спектакли с младежко участие; млади творци, стажанти, студенти от академиите по изкуствата, ученици;
- благотворителни спектакли за деца и млади хора в неравностойно положение;
- детски театрални студии;
- предоставяне на сцените на театрите за училищни фестивали и концерти;
- работа с различните етнически групи;
- билети с намалени цени за ученици и студенти в театрите;
- проект “Театрални светове за всички” – безплатен вход за безработни, млади хора с увреждания и др. в театрите в страната, за приобщаване на младите хора към изкуството и преодоляване на социалната изолация;

2.3.6. Програми в областта на книгите и четенето

Общо изразходваните средства от бюджета на Националния център за книгата към Министерството на културата и туризма са 128 900 лв.

Програма “*Книги за всички*” - по време на Пролетния и Коледния панаир на книгата в Националния дворец на културата, както и на Събора на българската книга в Музея “Земята и хората”;

Програма “*Литература за деца*” - проведен конкурс за подкрепа на издателски проекти от Национален център за книгата – подкрепени проекти за издаване на детски книги на издателствата “Пан” и “Валентин Траянов”;

Програма “*Помощ за библиотеките*” - за подкрепа на библиотеките в страната на конкурсен принцип от Националния център за книгата – подкрепени са 173 проекта, обогатени са фондовете на библиотеките и осигурени нови книги от български автори за младите читатели;

Проведен е ежегодният конкурс за връчване на Националната награда за принос в българската книжовна култура “Христо Г. Данов” – раздел “Издания за деца” - от Министерство на културата и Националния център за книгата;

Проведен е Шестия национален фестивал с международно участие на детската книга в Сливен от Министерството на културата и Националния център за книгата;

2.3.7. Програма “Музеи и изобразително изкуство” на Националния център за музеи, галерии и изобразителни изкуства:

Организиран са занимания за деца и млади хора в музеите и галериите в страната: Програми на Националния исторически музей за младия посетител – на теми от областта на историята, национално-освободителното движение, националните и традиционните празници – “Ден на будителите”, “На София с любов”, “В очакване на Коледа”, “Героите на България”, “Че се е пролет пукнала”, “Аз съм българче”, ателие по тъкачество “От нишката до чергата”, “История и дизайн на облеклото от древността до днес”, “Символи на българската държавност”, “Лятна музейна школа” и др.

Национална галерия за чуждестранно изкуство – София – образователни програми за запознаване с фондовете на галерията, изложби на ученици от училищата по изкуствата и млади автори;

Национален политехнически музей – постоянни демонстрации по физика, електроника и механика пред учащи;

Национален музей “Земята и хората” – Ученическа школа по минералогия, включително съвместен проект с фондация “Еврика”, финансиран по програма “Младеж”; Конкурс за младежка научна разработка “Земята – позната и непозната”; проект “Изучаване на геология в българското училище”, Празници на минералите”; екологично образование, проект “Училището и музеят за екологично образование”; Двадесети международен конкурс за инструменталисти и композитори “Музиката и земята”, образователни концерти; изложби на живопис и фотография от млади автори, конкурс “Работещият атом за чиста България”; Първи събор на българската книга, образователна програма “В царството на българската книга”.

Програми на общинските музеи и галерии, насочени към децата и младите хора, част от програмите им за развитие;

2.3.8. Програма “Кино”

Агенция “Национален филмов център” към Министерството на културата и туризма: Петият международен фестивал за детски филми “ЗЛАТНА АМФОРА” е организиран с финансовата и логистична подкрепа на Изпълнителна агенция “Националния филмов център” /ИА “НФЦ”/ с цел стимулиране създаването на качествени филми и телевизионни филми за юноши и деца, както и общуването на младите творци от Балканите.

2.3.9. Програми на Национален фонд “Култура

Общо изразходваните средства от бюджета на Национален фонд “Култура” са 88 200 лв.

- Програма “Дебюти”- Проведен е конкурс на Национален фонд “Култура” за финансиране на дебютни проекти в областта на изкуството – съвместно със Сорос център за културни политики и Швейцарска културна програма в България;

- Програма за стипендии на талантиливи ученици - Проведен конкурс за определяне на 20 стипендианти на МК и Национален фонд “Култура” за постигнати високи художествени постижения в областта на изкуството.

2.4. МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА

За преодоляване на младежката безработица се прилагат редица мерки и програми за заетост и обучение. Чрез тях младежите се обучават за придобиване на професионална квалификация, компютърни умения, осигурява им се стаж и/или работа като за целта се предоставят субсидии на работодателите. Участвайки в тези мерки и програми безработните младежи придобиват трудов опит и повишават своята конкурентноспособност.

Броят на общо включените младежи в програмите и мерките за заетост и професионална квалификация през 2004 г. е 50 537, с 14% повече в сравнение с 2003 г., а само в обучение за придобиване на професионална квалификация са включени 6 797 безработни младежи (до 29 г.).

По програмите за заетост, целящи намаляване на младежката безработица на пазара на труда, се реализират следните проекти и програми, групирани както следва:

2.4.1. Програма “Старт на кариерата” (Програма “Заетост на младежи с висше образование в публичната администрация”)

Програмата осъществява плавния преход от образование към професионалната реализация на младежите. Предотвратява се загубата на квалификация у младите хора и тяхната евентуална емиграция. Непосредствено след завършването на висшето си образование младите започват работа в министерства и агенции, в областни и общински администрации, където придобиват първоначален трудов опит. През 2004 г. в публичната администрация средно месечно са работили 672 младежи, за което са изразходвани 1 821 455 лева. До месец октомври 2004 г. е удължена заетостта на 648 младежи, във връзка с предоставената възможност след изтичане на шестмесечния субсидиран период работодателите да продължат трудовите договори на наетите младежи за срок до 3 месеца. По стартиралата през месец юли процедура за кандидатстване по програмата документи са подали 1 300 младежи за 653 работни места. От одобрените 408 младежи, 183 започват работа в централните ведомства, 48 - в областните управи и 177 - в общинските администрации. Младежите, наети по тази процедура на програмата вече ще работят по 9 месеца.

През месец декември 2004 г. бе обявена втора процедура за кандидатстване за работни места в централните ведомства, областните и общински администрации, останали незаети след Процедура 2004 г. по Програмата. Обявени бяха утвърдените от министъра на труда и социалната политика 185 работни места, в т.ч. 53 – за централни ведомства (първостепенни и второстепенни разпоредители), 9 – за областни администрации и 123 – за общински администрации. За тяхното заемане са подали документи и са допуснати до участие в подбора 301 младежи. Одобрени са младежи за постъпване на работа към общо 117 работни места, в т.ч. 47 работни места в централните ведомства (първостепенни и второстепенни разпоредители), 5 работни места в областните управи и 65 работни места в общински администрации. Младежите, заети по тази процедура на програмата също ще работят 9 месеца.

2.4.2. Национална програма “Компютърно обучение на младежи”

Проектът има за цел да подобри достъпа на младите хора до информационни и комуникационни технологии (ИКТ) чрез придобиване на знания и умения за тяхното използване. Обучение се провежда от Българо-германски центрове за професионално обучение и бизнес-центрове по проект “Заетост чрез подкрепа на бизнеса” – JOBS. През 2004 г. обхватът на програмата бе разширен. В обучението на младежи се включват и центрoвете за професионално обучение, лицензирани в съответствие с действащата нормативна уредба, както и професионални училища, професионални гимназии, професионални колежи и висши училища. По тази причина, дирекции “Бюро по труда”, на чиято територия няма изградени Българо-германски центрове за професионално обучение или бизнес-центрове по Проект “Заетост чрез подкрепа на бизнеса” – JOBS, през м. април обявиха процедура за избор на обучаващи организации, от които център ИТСЕ – “Златен партньор” на Майкрософт за България ще обучи преподаватели за обучаващи по програмата. През 2004 г. по проекта са обучени 1 780 младежи и 138 от тях са започнали работа. Изразходвани са 929 021 лева.

2.4.3. Проект “Занаятчийско обучение по дуална система, пилотен проект 2004 г.”

Проектът се фокусира върху най-силно засегнати от безработицата младежи, с ниско равнище на образование и квалификация, напуснали училище преди да са завършили средно или основно образование и преди да са придобили специалност. За въвеждането на занаятчийско обучение България използва опита на Германия за обучение по дуалната система: обучение по теория в професионално училище (или център за професионално обучение, лицензиран от Национална агенция за професионално обучение) и практическо обучение в занаятчийско предприятие. По време на чиракуването младежите овладяват необходимите умения с помощта на майстори. Проектът стартира пилотно през февруари 2004г. в регион Пловдив. През 2004 г. са изразходвани 67 499 лв.

2.4.4. Национална програма “Първа работа” (Националната програма “Социална интеграция и професионална реализация на младежите - възпитаници на домовете за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа в България”).

Цел на програмата е интегриране в обществото на младежите сираци - възпитаници на домовете за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа. Осигуряват се най-важните жизнено условия на младежите в домовете и жилищна база и социално-битови услуги след тяхното напускане; обучение и заетост; и не на последно място развитие на партньорството между институциите при реализацията на програмата. Програмата предвижда професионално ориентиране и информиране, мотивационно и квалификационно обучение и осигуряване на заетост. През 2004 г. размерът на изразходваните средства възлиза на 13 700 лв. През отчетния период в програмата са включени 18 лица и са обучени 7.

2.4.5. Проект “Интеграция на младежите, напускащи социалните домове”, реализиран съвместно с Конфедерация Швейцария осигурява интеграция на младежите от 4 дома за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа в общини Ловеч, Севлиево и Велико Търново.

През 2004 г. по проекта са обучени 315 младежи, завършили средно образование. С тях са проведени индивидуални консултации и са разработени планове, в които са набелязани последващи действия с цел реализация на проекта. Трима младежи, които са се регистрирани в ДБТ-Ловеч и един младеж от ДБТ-Велико Търново са насочени и започнали работа във фирми.

2.4.6. Проект BG 0202.01 “Насърчаване на заетостта сред младежите” - програмата ФАР 2002

Проект “Насърчаване на заетостта сред младежите” има за цел да интегрира младите хора на пазара на труда. Дейностите, които предстоят да бъдат осъществени, ще осигурят по-добри възможности за заетост и развитие в кариерата на безработни младежи на възраст между 18 и 29 години, които са една от най-уязвимите групи на трудовия пазар.

Проектът се състои от две основни мерки: Укрепване на капацитета и сътрудничество на местно равнище и Инициативи за младежка заетост

Проект “Насърчаване на заетостта сред младежите”, в мярката си за “Укрепване на капацитета и сътрудничество на местно равнище” ще подкрепи дейности, насочени към местните общности и инициативи за местна заетост.

Проект “Насърчаване на заетостта сред младежите”, в мярката си за насърчаване на инициативите за младежка заетост ще подкрепи дейности, насочени към придобиване на професионални умения (стажуване) и професионална квалификация и/или обучение. Насърчавани ще бъдат инициативи за заетост на младежи и чрез субсидиране на работодатели. Ще се подпомага развитието на самостоятелната заетост сред младите хора. Дава се шанс на младежи с висше образование за дейности по устройване на работа за определен период от време както в България така и в чужбина, с цел да се улесни адаптирането на младежи на пазара на труда.

Напредък по проекта през периода 2004 г.:

Схема за безвъзмездна помощ „Укрепване на капацитета и сътрудничество на местно равнище” - договорени 114 проекта на стойност 3 317 194 евро.

Схема за безвъзмездна помощ „Инициативи за младежка заетост- договорени 104 проекта на стойност 3 937 098.42 евро.

Очаквани резултати по схемата за безвъзмездна помощ - „Укрепване на капацитета и сътрудничество на местно равнище”:

6 600 човекомесеца участие на безработни младежи на възраст 18-29 години в местните инициативи за заетост;

330 младежи на възраст 18-29 години - трайно заети.

Очаквани резултати по схемата за безвъзмездна помощ - „Инициативи за младежка заетост:

Стажуване:

- 970 младежи на възраст 18-24 години, със средно образование, но без професионална квалификация и стаж, участвали в 6-месечни програми за стажуване;

- 5 790 човекомесеца заетост като стажанти;

минимум 5 790 човекомесеца допълнителна заетост;

- 30% от стажантите – наети на постоянна работа;

- 670 заети, участвали в програми за допълнителна квалификация като част от ротацията на работните места.

Професионално обучение (обучение за придобиване на професионална квалификация):

- 1 400 младежи на възраст 18-24 години с основно образование, участвали в курсове за придобиване на професионална квалификация;

- разработени 30 програми за обучение, насочени към целевата група и потребностите на пазара на труда;

- 15 обучаващи институции разширили работата си;

Субсидирана заетост:

- 1 000 младежи на възраст 19-24 години, с професионална квалификация, но без стаж, участвали в 6-месечна субсидирана заетост (6 000 човекомесеца заетост);

- минимум 6 000 допълнителни човекомесеца заетост;

Самостоятелна заетост за младежи:

- 850 младежи на възраст 24-29 години, обучени в предприемачество;

- 300 дългосрочни работни места, създадени чрез самостоятелна заетост;

- създадени 150 допълнителни работни места;

Дейности по устройване на работа в България и чужбина:

- 33 младежи с висше образование без трудов стаж – три месеца стаж в чуждестранни фирми и организации;

- 33 младежи наети на постоянен договор;

- 300 младежи с висше образование без трудов стаж - двумесечен стаж във фирми и организации в България;

- 30% от обучените – наети на постоянни работни места в България

2.4.7. Проект BG 0202.03 “Учене през целия живот и професионално образование и обучение” - програма ФАР 2002

Общите цели на проекта са:

Подобряване на адаптивността и конкурентоспособността на работната сила в съответствие с динамиката на пазара на труда, чрез прилагане на система Учене през целия живот (УЦЖ), подпомагане на по-нататъшните реформи в професионалното образование и обучение в България. Непосредствената и конкретна цел е осигуряване на качествено професионалното образование и обучение в съответствие с изискванията на пазара на труда.

Целевата група по проекта включва ученици - редовно обучение и обучавани заети младежи на възраст 16-29 г., нуждаещи се от повишаване на квалификацията или от придобиване на нова квалификация, малцинствени групи, лица с увреждания, отпаднали от училище, безработни младежи на възраст 16-18 г., в контекста на УЦЖ. Целевата група включва също обучаващите и преподавателите от училищата, управленския състав на училищата, съкратени (безработни) млади учители и обучаващи от предприятията, чието участие в проекта ще допринесе за създаването на модерна и динамична система за квалификация на преподаватели и обучаващи. Целева група са също работодателите, които ще бъдат бенефициенти по Грантовата схема.

Проектът включва следните основни компоненти:

- *Компонент А.* През изминалата 2004 г. бяха сключени договори за обновяване чрез извършване на строително-ремонтни работи на 10 училища за професионално образование и обучение с цел улесняване прехода от училище към работа и прилагане на системата за учене през целия живот (УЦЖ). Ремонтът ще включва обновяване на училищните сгради и общежития, и съответните системи - електро, отоплителни, пожарогасителни, ВиК и др.

За избраните 10 училища плюс още едно училище (общо 11) е предвидено да бъде доставено съвременно оборудване за професионално обучение чрез изпълнението на сключени през 2004 г. договори за доставки.

Общата сума, предвидена за обновяване на 11 професионални училища е разпределена, както следва: 1 552 180,71 млн. евро за ремонтване на сградите на училищата и 1 792 324,59млн. евро за доставка на оборудване за обучение.

Обучението по този компонент ще се осъществи чрез провеждане на специализирани програми за обучение и семинари, не по-дълги от 14 дни всеки, фокусирани върху иновационната педагогика – работа в екип, стремеж за образцови постижения и т. н. Ще се наблегне на прехода от знания към компетентност и от преподаване към учене. Участниците в тези семинари ще преминат 3 вида обучение:

Обучение на 200 училищни преподаватели по професии от училищата-бенефициенти, за въвеждане на иновационни модели на преподаване, включително интерактивни методи на преподаване. Целта на обучението е да се подобри тяхната квалификация за разработване на програми, материали за обучение и гъвкави подходи за обучение. Обучението ще бъде организирано под формата на 14-дневни курсове;

Следвайки Националната стратегия за изграждане на информационно общество, в 14-дневни курсове ще бъдат обучени 100 преподаватели/обучаващи в умения за използване на информационните технологии в процеса на обучение;

Стратегическото развитие на професионалните училища, създаването на добро партньорство с предприятията и необходимостта от разработване на индивидуални проекти изискват обучение по мениджмънт на ръководния персонал на училищата. 40 представители на ръководния персонал на училищата ще придобият нови умения за разработване на адекватен подход, връзки с бюрата по труда, умения за търсене на работа и пр.;

Ще бъде проведен курс, обхващащ 100 души млади съкратени учители, които са загубили работата си в резултат на настоящата реформа в България с цел да бъдат върнати обратно в системата на професионалното образование и обучение - обучение за подобряване и надграждане на квалификацията и преподавателския им капацитет за работа с целевите групи;

- *Компонент Б.* Насърчаване на ученето през целия живот и адаптивността (Схема за безвъзмездна помощ).

Дейностите от този компонент ще се реализират чрез схема за безвъзмездна помощ.

Целта на този компонент е да насърчи включването на работодателите и социалните партньори в цялостния процес на обучение и подобряване на квалификацията. Схемата за безвъзмездна помощ предвижда да се стимулират местните работодатели за осигуряване на практическо обучение и по този начин да се улесни прехода от училище към работа. Кандидатите за участие в схемата за безвъзмездна помощ са двойка професионално училище или друга обучаваща организация и предприятие, които имат подписано споразумение за партньорство в съответствие с критериите на схемата за безвъзмездна помощ.

Схемата за безвъзмездна помощ бе отворена за всички професионални училища и обучаващи организации (частни и държавни), които са лицензирани от НАПОО и отговарят на критериите за участие в схемата за безвъзмездна помощ.

По схемата за безвъзмездна помощ, в края на 2004 г. бяха сключени 30 договора, на обща стойност 1 486 982,57 евро.

При реализиране на Схемата за безвъзмездна помощ следва да бъдат постигнати следните резултати:

- Разработени най – много 20 програми за професионално обучение от училищата – бенефициенти, насочени към придобиване и подобряване на квалификацията на млади работници, по заявка на социалните партньори и заинтересованите институции;

- 10-дневно обучение на работното място в компании/фирми за 120 училищни обучаващи (преподаватели) за използване на нови технологии и оборудване;
- 5-дневни семинари за обучение на 100 обучаващи от предприятията за придобиване на педагогически умения;
- 2080 ученици и обучавани преминали обучение на работното място;
- засилване на сътрудничеството между професионалните училища/доставчиците на обучение и предприятията, за осигуряване на практическо обучение с по-високо качество.

В Закона за насърчаване на заетостта са залегнали редица насърчителни мерки за повишаване на младежката заетост:

2.4.8. Стимулиране на работодателя да наема безработни лица до 29-годишна възраст (чл. 36, ал.1 от ЗНЗ). Основната цел на мярката е осигуряване на заетост на безработни младежи до 29- годишна възраст за 24 месеца. Задълженията на работодателя по тази мярка са: да разкрие ново работно място над средносписъчната численост на персонала и го запазва най-малко 24 месеца, да сключи трудов договор с безработното лице, да осигури всички задължителни плащания по КТ и КСО, които не се поемат от ДБ. По тази мярка през 2004 г. са изразходвани 1 409 252 лв. и е осигурена заетост на 3 776 души.

Насърчаване на работодателите да наемат безработни лица до 29-годишна възраст с намалена работоспособност и на младежи от социални заведения, завършили образованието си (чл. 36, ал. 2 от ЗНЗ). Целта на мярката е осигуряване на заетост в рамките на 24 месеца на безработни младежи с намалена работоспособност, както и на младежи от социални заведения, завършили образованието.

Средногодишно през 2004 г. са работили 307 души, за което са изразходвани 464 340 лева.

2.4.9. Насърчаване на работодателите да разкриват работни места за обучение за придобиване на професионална квалификация и/или стажуване за безработни лица до 29-годишна възраст - (чл. 41 от ЗНЗ). Чрез тази мярка се цели осигуряване на заетост, както и обучение за придобиване на професионална квалификация и/или стажуване до 6 месеца. Задълженията на работодателя са да сключи трудов договор с безработното лице до 6 месеца, както и да изплаща средства за работна заплата до пълния размер на минималната работна заплата, когато по желание на работодателя стажанта е нает на пълен работен ден.

През 2004 г. е осигурена заетост на 9 674 младежи, за което са изразходвани 6 900 419 лева.

2.5. МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

2.5.1. Проект “Здрави деца в здрави семейства”

Така е назована детската компонента на *програма СИНДИ* - за интегрирана профилактика на хроничните неинфекционни болести. Този проект се реализира в европейските страни участнички в СИНДИ. У нас проектът е включен в Плана за действие към Националната стратегия. Стартира през 2004 г.

Базова организация на проекта е Националният център по опазване на общественото здраве при МЗ. Политиката на проекта се изразява в интегриран подход към профилактиката на болестите, междусекторно сътрудничество, научни

изследвания и международно сътрудничество. Стратегическата цел е подобряване здравето на децата и намаляване на риска от преждевременно развитие на хронични неинфекциозни заболявания. Оперативните цели са създаване на условия в училищата и развитие на дейности за опазване и подобряване здравето на децата - индивидуално и колективно, а също и на учителите; подобряване знанията и уменията на децата за практикуване на здравословен начин на живот; създаване на условия за здравословен живот в общността, в семействата, в които живеят децата. Проектът предвижда следните стартови дейности: провеждане на проучване за здравето състояние и честотата и носителството на основни фактори на риска за здравето у децата; разработка на интервенционна програма за интегрирани дейности, включващи модули, съобразени с епидемиологичната рамка на програмата; развитие на дейности с фокус към промоцията на здраве, вкл. чрез повлияване на процеса на обучението, в рамките на приетите стратегии за интервенция, развитие на дейности за здравословни промени в средата на живот на цялата общност.

Първият етап на проекта-проучване, започна през април-май 2004 г. с анкетиране (и измервания) на 1637 деца на възраст 14-18 години в 5 училища на зона - В. Търново. Въпросникът е стандартизиран за страните от мрежата на СИНДИ в Европа.

Предварителните данни за носителството на фактори на риска в най-едър план са тревожни:

Почти всяко дете консумира *алкохол* (бира, вино, концентрат). Всеки ден консумират бира – 13.9% от децата, вино – 1.1%, а концентрат – 3.7%. С нарастване на възрастта нараства и консумацията на алкохол, особено на концентрати, като момчетата са по-чести консуматори. Сред консумиращите ежедневно концентрати, делът на момичетата на 15-17 г. възраст е по-голям от този на момчетата. В течение на годината, повече от 10 пъти, са се напивали 12.6% от децата.

Редовни *пушачи* са 30% от децата, като относителният дял на момичетата е по-висок от този на момчетата. Над половината от пушачите изпушват повече от 15 цигари дневно.

Данните за навиците на децата и консумацията на хранителни продукти показват, че *храненето* не е здравословно. Всяко второ дете не закусва никога в къщи или в училище. Така е и с обяда и следобедната закуска. Прясно или кисело мляко се консумира рядко или никога от 2/3 от децата; всяко второ дете консумира пилешко месо само един път седмично или никога; рядко или никога не консумира риба всяко второ дете; бобовите се консумират също рядко; ежедневно консумира яйца всяко четвърто дете; пресни плодове и зеленчуци консумира ежедневно само всяко второ дете; баничките, поничките, сладкишите и шоколада са ежедневие за 2/3 от децата и т.н.

Спортуват ежедневно едва 25% от децата – момичетата два пъти по-рядко. С нормално и оптимално *кръвно налягане* са около 80% от анкетиранията деца, с високо нормално са 5.6% от момчетата и 2.9% от момичетата, а с високо съответно 5.2% и 2.9%.

Децата смятат, че *трите най-важни фактора* за здравето са: храненето, спортът и навиците да се живее здравословно.

Тази предварителна характеристика за носителство на фактори на риска от децата, която ще се доуточни към края на февруари, налага предприемане на неотложни мерки за повлияване на поведението им за здраве, включително и на средата, в която те учат и живеят.

Екипът на програмата в НЦОЗ работи над доуточняване на епидемиологичната рамка в зоната и разработка на програмните цели, стратегии, задачи, дейности и други.

За дейността, включително изследването по проекта през 2004 г. е разходвана сумата 5000 лв.

За 2005 г. дейности в зоната няма да се планират.

2.5.2. Национална програма за суицидопрофилактика

Стратегическата цел е подобряване на здравното и демографско състояние на населението в България. Основната цел е намаляване на честотата на опитите за самоубийство и на смъртността поради самоубийство. Програмата е утвърдена със заповед на министъра на здравеопазването РД 09-359/24.04.2000 г. Съгласно тази заповед изпълнението на дейностите по програмата е възложено на НЦОЗ, НЦЗИ, РЦЗ и ХЕИ в страната. Изпълнението на програмата се ръководи от Програмен съвет, в който участват представители на всички министерства и на някои неправителствени организации.

Националната програма по суицидопрофилактика е насочена приоритетно към младите хора в нашата страна и по-специално към учащите се. Дейностите по програмата са насочени към укрепване на тяхното психичното здраве и предотвратяване на агресивно и автоагресивно поведение. Съгласно програмата, тези дейности включват здравно обучение и активно участие в спортни и други мероприятия.

Здравното обучение се осъществява в две основни направления:

- Обучение на училищен персонал – учители, училищни педагози и училищни медицински сестри;
- Обучение на ученици;

Обучението на училищния персонал е насочено към повишаване на знанията относно психичното здраве на учениците и дейностите по неговото укрепване, идентифициране на рисковите фактори и рискови ситуации, вкл. своевременно разпознаване на младежката/юношеска депресия, посттравматични разстройства, сексуално малтретиране и др. Обучението предвижда и изграждане на позитивна нагласа у членовете на училищния персонал за предотвратяване на агресивното и автоагресивно поведение сред учащите се. В тази връзка през 2004 г. е издадено методично ръководство: “Профилактика на самоубийствата. Методичен материал за учители и друг училищен персонал”. Това ръководство е разпространено безплатно в страната. Наред с това, през миналата година е проведено обучение на училищния персонал в областите: Софийска, Търговищка, Видинска и в гр. София. Обучението на учениците е насочено към постигане на добро психично здраве на личностно ниво. Разработени са модули по: самопознание, справяне с жизнени ситуации, изграждане на позитивна самооценка и др. През миналата година в отделните области в страната (Враца, Монтана, Пловдив, Силистра, Варна и др.) по проблема са проведени беседи, семинари, видеопрожекции и др. Темите са: “Кризис на личността”, “Конфликти – видове и начини за справяне” и др. Понастоящем в отделни области в страната се провежда проучване на знанията и нагласите на училищния персонал по проблемите на психичното здраве на учениците и на агресивното и автоагресивно поведение в училищата. Наред с обучителните дейности, в рамките на създадената база данни по програмата, ежегодно се мониторира и анализира състоянието и динамиката на суицидните действия – опити за самоубийство и самоубийства – сред младите хора в страната.

През 2004 г. за дейности по програмата са разходвани 2000 лева.

Европейска мрежа от училища, утвърждаващи здраве

Проект на СЗО – Регионално бюро за Европа, Европейска комисия и Европейския съюз, с участници 39 страни – от Европа, от Близкия Изток и Средна Азия. България се включва в Мрежата през април 1993 г. Базовата организация е НЦООЗ. Членове на Европейската мрежа са 20 училища от София и страната. В България проектът се управлява от Програмен съвет, оглавяван съвместно от заместник-министри на МЗ и МОН.

Цели се на базата на социален модел на здравето, с акцент върху вътрешната организация на училището и насочване изцяло към младия човек като цялостен индивид в рамките на динамична обкръжаваща среда да се изгради подкрепяща социална и физическа среда, която въздейства върху :

- възгледите, възприятието и дейностите на всички, които живеят, работят, играят и се обучават в училище;
 - върху начина, по който се формират взаимоотношенията между младежите, -върху вземаните от тях решения;
 - върху развитието на ценностната им система като цяло и във връзка със здравето;
- да се придаде смисъл на поемането на отговорност и контрол над здравето за ученици, учители и всички, вземащи участие в училищното ежедневие.

Задачи:

- интегриране на утвърждаването на здраве в цялостния учебен план и във всяка част на учебната програма;
- въвеждане на здравословни практики и здравни програми в училищното ежедневие;
- подпомагане разработването на училищна политика в различни области на промоцията на здраве;
- проследяване на процеса на утвърждаване на здраве в училище;
- инициране на базата на проекта и съдействие за съгласувана политика по утвърждаване на здраве на национално, регионално, локално и институционално ниво в сферата на образованието.

Постъпления от дарители по сметката на Технически секретариат се предоставят на координационните екипи в отделните страни за подробни и обосновани бюджети на проекти. До 2003 г. между страните от Източна Европа са се разпределяли еднакъв процент постоянно намаляващи средства. От 2004 година приоритет са Украйна, кавказките републики , Киргизстан, Казахстан и др., като постъпления по сметката на Технически секретариат за тази година няма. През 2004 г, повечето дейности по програмата бяха прекратени, като основно се осъществяваше преводът и редактирането на две базови ръководства за превръщането на училището в утвърждаващо здраве от Великобритания, където това е изискване към всички училища.

2.5.3. Национална програма за превенция, лечение и рехабилитация на наркоманиите и Национална стратегия за борба с наркотиците 2003-2008 г.

Координацията и методическото ръководство на дейностите по превенция на злоупотребата с наркотични вещества, лечение на зависими, както и специализирания контрол на лечебната дейност се извършват от Националния център по наркомании към Министерство на здравеопазването. Министерство на здравеопазването, съвместно с Министерство на образованието и науката, Министерство на труда и

социалната политика, Министерство на отбраната и Министерство на младежта и спорта разработват, планират и изпълняват програми за превенция на злоупотребата с наркотични вещества, както и за лечение и рехабилитация на лица, злоупотребяващи или зависими от наркотични вещества, въз основа на Националната стратегия за борба с наркотиците.

Психичното здраве е приоритетна област за Министерство на здравеопазването. С решение на МС са приети Национална програма за превенция, лечение и рехабилитация на наркоманиите и Национална стратегия за борба с наркотиците 2003-2008г. , както и Плана за действие към нея.

Ангажиментите на Министерство на здравеопазването по превенция и лечение на наркомании са съобразно ЗКНВП, основните национални програми и Стратегия за борба с наркотиците. Основната отговорност по разработване и осъществяване на локалните програми по превенция и лечение пада върху общинските съвети по наркотични вещества (ОбСНВ) и изградените към тях превантивно информационни центрове (ПИЦ) по проблемите на наркотиците и наркоманиите. В изпълнение на Националната програма за превенция, лечение и рехабилитация на наркоманиите в Република България 2001 – 2005 година, през 2003-2004г. година беше осъществена финансираната от бюджета на Националната програма по наркомании пилотна програма в 16 общини – София, Пловдив, Варна, Плевен, Благоевград и Пазарджик. Бяха разработени доклади с бърза оценка за ситуацията на злоупотреба с наркотични вещества в тези градове и въз основа на тях се разработиха Стратегически планове за действие в областта на превенцията и лечението на общинско ниво.

С помощта на националните масмедии в тази насока се продължават усилията в разработването и осъществяването на устойчива национална медийна кампания насочена към превенция на злоупотребата с наркотични вещества преди всичко сред младото поколение на страната. Важна крачка в използването на медийните средства за превенция бе разработването и въвеждането в експлоатация на специализиран превантивен уеб-сайт - web.need.bg/zadrogite.

Също така продължава работата по разработването, отпечатването и разпространението на превантивни, информационни материали и методически пособия насочени, както към различни аспекти на проблема, така и към различни прицелни групи за превантивни дейности.

Координиращ орган по изпълнението на програмата е Националният Център по Наркомании и средствата се реализират чрез него. Общото финансиране на програмата за 2004 година е 248 807 лева, които средствата са изразходвани за следните дейности:

Подпомагане развитието на програми за субституиращо и поддържащо лечение при зависими към опиати – закупуване на количеството метадон хидрохлорид необходим за функциониране на програмите за 2004 година (16,275 кг);

Организиране на 5 обучителни семинари за професионалисти, работещи в сферата на превенция, лечение, рехабилитация и информационно осигуряване по проблемите на наркоманиите;

Издателска методическа дейност: информационна издателска дейност, превантивна уеб страница и други;

Подпомагане на развитието на програми за субституиращо и поддържащо лечение при зависими към опиати – закупуване на количеството метадон хидрохлорид необходим за функциониране на програмите;

Подпомагане създаването и развитието на общинските съвети по наркотични вещества като основна форма на осигуряване на необходимите дейности по превенция, лечение и рехабилитация на наркоманиите на общинско и локално равнище;

Обучителна и методическа дейност – 1) Подпомагане на осъществяване на моделна програма за дневни грижи за зависими към наркотични вещества; 2) Обучителни семинари по фамилна терапия на зависимостите с международно участие; 3) Превод и отпечатване на методическа литература;

Информационно осигуряване – подготовка и отпечатване на годишния доклад на Фокал Пойнта на Република България до Европейския мониторинг център по наркотиците и наркоманиите в Лисабон.

Административно осигуряване на изпълнението на програмата:

Министерство на здравеопазването е приело национална програма за изпълнение Плана за действие към Националната стратегия за борба с наркотиците 2003-2008. Превантивните мерки в борбата с наркоманията, обект на Националната стратегия за борба с наркотиците 2003-2008г. се реализират в следните насоки:

- Съвместно с Министерство на образованието и науката: въвеждане на системно здравно образование в сферата на средното образование; в Ръководството за работа на директора и учителя през 2003/2004 г. е включен раздел за здравно образование на учениците; създаване и обучение на мултидисциплинарни екипи;
- Съвместно с Министерство на младежта и спорта: разработване на програми за спорт и туризъм за децата и младите хора, като алтернатива за ангажиране свободното време на младите хора. В този смисъл е разработена и Наредба за организиране на извънучилищната, тренировъчна и състезателна дейност.

В изпълнение на Националната стратегия за борба с наркотиците 2003-2008г. е повишен контрола върху дейности с наркотични вещества и техните препарати и координацията на дейността на звената, ангажирани с контрола, за спазване изискванията на регулаторните режими, въведени от Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите. Регламентирани са съвместни действия със специализираните служби по наркотиците на Министерство на вътрешните работи при осъществяване на контрола на дейности с наркотични вещества за медицински цели.

С превенцията на наркоманното поведение сред младежите са били ангажирани почти всички ХЕИ, но особено активно са работили 16 от тях – Бургас, Враца, Добрич, Кюстендил, Плевен, Смолян Столична ХЕИ, Стара Загора, Хасково и др.

Трябва да се има предвид, че основно за лечение по повод сериозна злоупотреба или зависимост към наркотични вещества се обръщат хора, имащи проблем с хероин (около 90% от лекуваните в НЦН). Тоест, за момента натискът върху лечебната система за лечение е от хероиномани.

Също така, когато се обсъждат тези цифри трябва да се отбележи, че това е оценка само на редовно/проблемно злоупотребяващите и не включват тези, които употребяват рядко или епизодично и които при някои вещества, като например канабиса са многократно повече от проблемните. Така например проучване показва, че 26% от учениците в средните училища в цяла България са пробвали поне веднъж канабис (марихуана).

Осъществяват се общо пет субституиращи, поддържащи метадонови програми в страната, метадона за които се осигурява с целеви средства по Националната програма по наркомании от МЗ, с квотата на Националния център по наркомании. Три от

метадоновите поддържащи програми са в София и по една във Варна и Пловдив – с общо брой места около 670, като с предвидените средства за тази година биха могли да се включат по програми до 1000 зависими лица.

Компонент 7 "Намаляване на рисковото сексуално поведение сред подрастващи и млади хора в и извън училище"

2.5.4. Програма "Превенция и контрол на ХИВ/СПИН"

Програмата "Превенция и контрол на ХИВ/СПИН" стартира своята дейност през юли 2003 г. и е насочена към запазване на ниското ниво на разпространение на ХИВ/СПИН в България. Тя се състои от 8 компонента, насочени към доизграждане на съществуващите структури, получаване на надеждна картина на разпространението на инфекцията, провеждане на специфични програми за превенция сред най-уязвимите групи и предоставяне на грижи на хората, живеещи с вируса. Програмата е финансирана от Глобалния фонд за борба със СПИН, туберкулоза и малария и се изпълнява от Министерство на здравеопазването.

Компонент 7 "Намаляване на рисковото сексуално поведение сред подрастващи и млади хора в и извън училище" на Програмата е насочен към младите хора на възраст 6-24 години, като основната целева група на Компонента са младежите на възраст 11-19 години.

В рамките на Компонента се реализират следните основни интервенции:

Развитието на училищна и общинска политика за сексуално здраве в рамките на Компонент 7;

- Здравно образование в училище;
- Услуги, насочени към младите хора;
- Здравно образование извън училище и обучение на връстници от връстници;
- Кампании за превенция на ХИВ/СПИН и промоция на презервативи;

Дейността на Компонент 7 се реализира в 13 пилотни общини: Благоевград, Бургас, Варна, Велико Търново, Габрово, Добрич, Пазарджик, Плевен, Пловдив, Русе, София, Стара Загора, Шумен.

Компонентът работи със следните НПО: Българска асоциация "Училище и здраве", Българска асоциация по семейно планиране и сексуално здраве, Фондация "Център Отворено образование", Български червен кръст, Българска асоциация по приложна психология, Международен институт по здравеопазване и здравно осигуряване.

От началото на реализацията на Програмата в рамките на Компонент 7 "Намаляване на рисковото сексуално поведение сред подрастващи и млади хора в и извън училище", през месец януари 2004 г. до сега са извършени следните дейности по интервенции:

Развитие на училищна и общинска политика за сексуално здраве в рамките на Компонент 7

Общинска политика за сексуално здраве

Постигнатото до тук:

Среща с ръководителите на Дирекции/ Отдели "Образование" на 13-те пилотните общини.

Изграждане на общински екипи, избор на координатор на екипа, и разработване на общински профили за оценяване на нуждите на всяка община и разработване на критерии за избор на пилотни училища.

Регионални срещи с пилотните общини в периода 21 - 25 юни 2004 г. за представяне на целта, целевите групи, задачите и дейностите по компонента за 2004 година. Общо в четирите работни срещи участваха 295 човека – представители на отделите „Образование” от пилотните общини, на РИ на МОН, директори, учители и ученици от пилотните училища, представители на НПО.

Предстоящото:

Съгласно плана за действие на Компонента за 2005 г. през първото тримесечие е планирано с помощта на фасилитатори да се разработят средносрочни стратегии за превенция на ХИВ/СПИН във всички пилотни общини.

Училищна политика за сексуално здраве и здравно образование в училище

Постигнатото до тук:

Подготовка на процедура за избор на пилотни училища в рамките на Компонента (февруари – март 2004)

Кандидатстване на училищата за участие в дейностите по Компонент 7 (април 2004)

Официално решение на училището за участие в Програмата

Приемане на целите и задачите на Компонента

Приемане на стъпките за участие в Компонента

Разработване на училищни профили

Създаване на комисия за определяне на училищата – МОН, МЗ, НЦОЗ, ФНООН, УНИЦЕФ, UNAIDS и БАУЗ (май 2004) със заповед на Министъра на здравеопазването

Избор на пилотни училища за работа в рамките на Компонент 7:

Всички 111 училища, кандидатствали за работа в рамките на Компонента бяха одобрени за участие и разпределени в две групи (юни 2004);

38 училища, в които има изграден капацитет и опит в сферата на здравното образование, беше осигурена възможност да кандидатстват за финансиране на малки проекти за развитие на училищна политика на обща стойност 38 000 щатски долара;

73 училища получиха възможност за подготовка на учители от прогимназиален и гимназиален етап за въвеждане на системно здравно образование на сексуално здраве и превенция на ХИВ/СПИН.

През месец септември 2004 избраните 38 училища бяха поканени да кандидатстват за финансиране на малки проекти за развитие на училищна политика. Бяха получени 34 проекта, от които комисията за оценка на проектите, създадена със заповед на Министъра на здравеопазването, одобри за финансиране 30 проекта.

Предстоящото:

Предстои финансиране на одобрените проекти през първото тримесечие на 2005 г.

Координаторите на проектите ще бъдат обучени за планиране и реализиране на училищна политика за сексуално здраве и превенция на ХИВ/СПИН.

Здравно образование в училище

Постигнатото до тук:

Национална конференция “Здравното образование в българското училище” 10-12.03.2004 г., НДК, София – съвместна инициатива на МОН, МЗ и ПРООН в България;

Подготовка на работни групи и на споразумение между МОН и МЗ в рамките на Компонент 7;

Десетдневно двумодулно обучение на 80 учители от прогимназиален етап на основна образователна степен за водене на здравно образование със специална насоченост към промоция на сексуално здраве и превенция на ХИВ/СПИН (17 – 26 юли 2004, гр. Варна);

Десетдневно двумодулно обучение на 56 учители от гимназиален етап на средна образователна степен за водене на здравно образование със специална насоченост към промоция на сексуално здраве и превенция на ХИВ/СПИН (04 -08 септември 2004, гр. Варна и 06 - 10 октомври 2004 г., гр. Созопол);

През месец юни 2004 г. се подписа договор с Фондация „Център Отворено образование” за подготовка на 40-часова програма за обучение на студенти по здравно образование и на 120-часова специализация по здравно образование за учители в Бургаски свободен университет. Програмите бяха пилотирани с 20 студенти и 20 учители, които преминаха през съответното обучение. Девет от специализантите защитиха дипломни работи към Бургаския свободен университет.

В настоящия момент в 13-те пилотни общини са осигурени часове по свободно избираема подготовка (СИП) по сексуално и репродуктивно здравно образование за 3554 ученици от прогимназиален етап на основна образователна степен и средна образователна степен.

Предстоящото:

Подписване на споразумение между Министерството на здравеопазването и Министерството на образованието и науката за подготовка на въвеждането на системно съвременно здравно образование, базирано на интерактивни методи и насочено към развитие на знания, нагласи и умения за здравословни поведенчески избори;

Разработване на стандарти и програми за здравно образование;

Разработване на учебници и учебни помагала за 1-4 и 9-12 клас.

Здравно образование извън училище и обучение на връстници от връстници

Постигнатото до тук:

През месец юли бяха сключени договори с Българска асоциация “Училище и здраве” и Български младежки червен кръст за обучение на общински екипи и наблюдение изпълнението на проектите;

Общински екипи от тринайсетте пилотни общини участваха в обучение "Общностни подходи за превенция на рисковете за сексуалното здраве на юношите – Младежи в извънучилищна среда", 12-30 юли 2004 г., ДПКУ към Шуменския университет - Варна, организирано и проведено от Българска асоциация “Училище и здраве” и Български младежки червен кръст в три последователни шестдневни модула. В обучението взеха участие общо 112 представители от всичките 13 общини;

От 2 до 8 септември 2004 г. в Национален детски комплекс, Ковачевци, се състоя лятно училище за 143 млади хора и 16 координатори за подготовка на обучители на връстници и подкрепящи възрастни за здравно образование извън училище, които да бъдат използвани като ресурс от общинските екипи в работата им извън училище. От пилотните общини присъстваха 122 млади хора и 13 координатори. Училището се

проведе в партньорство с Фонда на ООН за население (21 обучители на връстници и 3 координатори) и македонската неправителствена организация Н.Е.Р.А.(8 обучители на връстници);

През месец септември 2004 г. общинските екипи от пилотните общини по Компонент 7 кандидатстваха с малки проекти за здравно образование извън училище “Младежи в извън училищна среда” на обща стойност 60 000 щатски долара, които бяха разгледани и оценени от работна комисия, назначена със заповед на Министъра на здравеопазването;

Предстоящото:

Одобрените от работната комисия 11 проекти на общинските екипи на обща стойност 55 000 щатски долара ще бъдат финансирани в началото на 2005 г.

Услуги, насочени към младите хора

Постигнатото до тук:

Проведена беше процедура за избор на неправителствени организации за подготовка на общинските специалисти във и извън училище за работа по подхода “Обучение на връстници от връстници”;

През месец юли бяха сключени договори с Българска асоциация по семейно планиране и сексуално здраве и Българска асоциация по приложна психология за подготовка на специалисти от пилотните училища (36 училищни психолози/ педагогически съветници и 41 медицински специалисти) за въвеждане на подхода “Услуги, насочени към младите хора” и работа в екип;

През месец ноември бяха проведени съвместни обучения на Българска асоциация по семейно планиране и сексуално здраве и Българска асоциация по приложна психология, обхващащи две трети от посочените специалисти в пилотните училища.

Предстоящото:

В началото на 2005 година ще бъдат обучени и специалистите от останалите пилотни училища.

Кампании за превенция на ХИВ/СПИН и промоция на презервативи

Постигнатото до тук:

На 29 ноември 2004 г. стартира Национална кампания за превенция на ХИВ/СПИН, насочена към момичетата и младите жени:

Мото: ТИ РЕШАВАШ!

Период: 26 ноември 2004 – 1 юни 2005

Националната кампания за превенция на ХИВ/СПИН е част от Световната кампания, е насочена към момичетата и младите жени.

Целева аудитория: Младите хора в България, със специален фокус върху момичетата и младите жени на възраст 15-24 години

Цел на кампанията: Да се повиши степента на информираност на младите хора, в частност на момичетата и младите жени, относно по-голямата уязвимост на жените

към ХИВ/СПИН, и да се стимулира взаимната отговорност на партньорите по отношение превенцията на ХИВ/СПИН.

Посланията на кампанията да достигнат както до момичетата и младите жени (15-24), така и до момчетата и младите мъже (15-24).

Посланията за уязвимостта на младите хора спрямо ХИВ/СПИН, за безопасния секс, употребата на презервативи и бариерите пред използването им да се превърнат във фокус на дискусия за групата на младите хора (15-24) в публичното пространство чрез медиите и в отделните общности от млади хора чрез различните инициативи, организирани от партньорските организации в отделни населени места в страната.

Инициатори на кампанията: Кампанията се осъществява от Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН” на Министерство на здравеопазването, финансирана от Глобалния фонд за борба със СПИН, туберкулоза и малария, в рамките на Компонент 7 „Намаляване на рисковото сексуално поведение сред подрастващите и младите хора във и извън училище”, в сътрудничество с Коалиция АНТИСПИН и Отдела за социално развитие на ООН в България. Рекламна агенция „Advertise” е ангажирана в подготовка на медийните продукти и връзки с обществеността на Кампанията.

Специални събития по повод Световния ден за борба срещу СПИН 1 декември:

Концерт в Зала 1 на НДК, 1 декември 2004 г., 19.30 часа

Участници: Ваня Щерева, Графа, „Каффе”, Мария Илиева, Руши Видинлиев, „Сафо”, „Те”, „Ъпсурт” *Водещи:* Милена Владкова, Тодор Милев и Кирил Петров (водещи на сутрешния блок на радио „Витоша” „Тройка на разсъмване”) Режисьор и сценарист: Росица Обрешкова

Пресконференцията за стартиране на Кампанията се състоя в Министерство на здравеопазването на 30 ноември 2004 г. В нея взеха участие трима министри – Министъра на здравеопазването – г-н Славчо Богоев, Министъра на младежта и спорта – г-н Васил Иванов, Министъра без портфейл - Филиз Хюсменова.

Рекламни продукти: Аудио-визуални продукти. Телевизионен клип с участието на: Ваня Щерева, Графа, „Каффе”, Мария Илиева, Руши Видинлиев, „Сафо”, „Те”, „Ъпсурт”, Милена Владкова, Тодор Милев и Кирил Петров; Три анимационни клипа с общи герои, пресъздаващи реални интимни ситуации от живота на младите хора; Аудио-реклама за концерта. Печатни продукти: Плакат с изпълнителите, участващи в концерта; Три дигитални със сцени от анимационните клипове и информация за кабинетите за безплатно и анонимно консултиране и изследване на ХИВ/СПИН (КАБКИС); Листовка с визията на плаката и информация за кабинетите за безплатно и анонимно консултиране и изследване на ХИВ/СПИН (КАБКИС).

Предстоящото:

Предстои втори етап на Кампанията на 14 февруари 2005 г. – Денят на влюбените Св.Валентин и трети етап – около 15 май 2005 година.

На 14 февруари ще бъдат разпространени 20 000 дигитални с презерватив, чрез сп. „Егоист”, сп. „Ритъм”, Районните инспекции и партньорски организации на Програмата.

Третия етап на кампанията ще започне на 15 май – Международен ден в памет на жертвите на СПИН. До края на този етап ще продължи излъчването на информационните клипове и разпространението на печатни материали на кампанията.

Изразходваните средства за 2004 г. по Компонент 7 на Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН” на Министерство на здравеопазването, финансирана от Глобалния фонд за борба срещу СПИН, туберкулоза и малария са 274 466,86 щатски долара.

2.5.5. Координиране дейностите по Проект BUL/00/R01 “Разгръщане на националната програма по репродуктивно здраве”

Проектът е финансиран от Фонда на ООН за население (UNFPA) и се изпълняваше в периода април 2000 – юни 2004 г. Основната цел на проекта бе да се подобри репродуктивното здраве на българското население със специално внимание към подрастващите и жените. Проектът се осъществи в шест основни области:

- *Разработване на цялостна Национална програма по репродуктивно здраве.* За разработване на проект на Национална програма по репродуктивно здраве, Министерството на здравеопазването създаде Националния Междуведомствен Комитет (НМК), привличайки в процеса на разработване на програмата широк кръг от експерти, представители на различни институции и неправителствени организации. Членове на НМК са МЗ, МОН, МФ, ММС, НСИ, Национален център за обществено здраве, Национален център за здравна информация, МУ-София, Българска асоциация по семейно планиране, Българска асоциация “Училище и здраве”, Българска асоциация по инфертилитет, Българското дружество на акушер-гинеколозите в България, Фондация “Здраве и социално развитие”, Асоциация за развитие на ромската младеж, UNFPA. Работата на комитета се ръководеше от националния консултант по акушерство и гинекология - доц. Никола Василев. Проектът за Национална програма по репродуктивно здраве включва следните теми: подрастващи, сексуални и репродуктивни права, безопасно майчинство, полово-предавани инфекции/ХИВ/СПИН, сексуално насилие, насилие и трафик на жени, безплодие, рак на женските репродуктивни органи и рак на млечната жлеза, менопауза и андропауза. Програма предвижда и дейности, насочени към равнопоставеността между половете.

- *Повишаване на компетентността на българските здравни специалисти на ниво първична здравна помощ за предоставяне на качествени грижи и услуги по репродуктивно здраве*

Разработена бе програма за постоянно медицинско обучение по семейно планиране, съвременни контрацептивни средства, консултиране по въпросите на сексуалното здраве. За реализиране на програмата бе създаден и обучен треньорски екип, съставен основно от общо-практикуващи лекари, както от мрежата на първичната здравна помощ, така и от Катедрите по обща медицина на Медицинските университети във Варна и Пловдив. Съветът за кредитна оценка оцени обучението по програмата с 29 кредита. Треньорският екип обучи общо 75 общопрактикуващи лекари. Всички лекари, преминали обучението, получиха сертификат за 29 кредита към продължителното медицинско обучение от Съвета за кредитна оценка.

- *Разработване на подходящи програми за обучение на подрастващи по сексуално и репродуктивно здраве във и извън училище*

По отношение на работата с подрастващите, дейностите се осъществяваха в две насоки – работа с младите хора в училище и в извън училищна среда:

Дейности в сферата на училище:

Екип от български специалисти разработи учебна програма по сексуално здравно образование за среден курс «Азбука за мен и за теб». Програмата съдържа наръчник за учителя, тетрадка за ученика и книга за родителя. Темите, които засяга програмата, се преподават от специално обучени учители в пилотните училища от шестте общини към проекта (Бургас, Благоевград, Разград, Русе, Габрово и Велико Търново). Темите са разработени и се преподават съобразно възрастта на учениците и са както следва: Комуникация и комуникативни умения; Физическо развитие и подрастващи, Мъжка и женска репродуктивна система, Психология на юношеството, себепознание и идентичност; чувства; приятелство и любов; полови роли и взаимоотношения, интимност и интимни отношения; еротика, рисково поведение и сексуално здраве; предпазване от нежелана бременност; полово-предавани инфекции; ХИВ/СПИН, насилие, отговорно сексуално поведение, сексуалност и култура.

Дейности извън училищна среда:

В рамките на този компонент е преведен наръчник «Семейно възпитание» на румънската неправителствена организация «Младите за младите», основан на метода «Връстници обучават връстници». По тази програма се работи с млади хора над 15 години. Младите хора, които работят по тази програма в страната са организирани в национална младежка мрежа «Връстници обучават връстници». В рамките на младежката мрежа са обучени като обучители, на национално и местно ниво, над 700 млади хора по въпросите на сексуалното и репродуктивното здраве, отговорното сексуално поведение, жизненоважни умения, превенция на психоактивните вещества. Партньори на проекта на местно ниво са общинските власти, ХЕИ (отделите ППЗ), младежки центрове, общинските младежки домове, и Центровете за образователни услуги и квалификация (ЦОУК), НПО. Създаден е високо квалифициран човешки ресурс от треньори/обучители по метода «Връстници обучават връстници» в областта на сексуалното и репродуктивно здраве на подрастващите и младите хора. Дейностите по този компонент се координират от Националния център по обществено здраве и се осъществяват съвместно с Министерство на образованието и науката, Министерство на младежта и спорта, Българска асоциация по семейно планиране, Българска асоциация «Училище и здраве» и експерти.

- *Повишаване на общата информираност по въпросите на СПЗ, като се обръща специално внимание на подрастващите и жените.* Разработени и разпространени са редица информационно-образователни материали в сферата на сексуалното и репродуктивното здраве, като основна целева група са подрастващите и младите хора.

Проведени и публикувани са две проучвания: Оценка на ситуацията в страната за въвеждане на сексуално и репродуктивно здравно образование, проведено от Българската асоциация «Училище и здраве»; и Проучване на влиянието на медиите върху сексуалната култура и репродуктивното здраве на младите хора в България, проведено от социологическата агенция MBMD.

Периодично бяха превеждани на български език Европейското списание за сексуално и репродуктивно здраве «Между нас», като към него се издаваше приложение за «Нещата в България» по отношение на сексуалното и репродуктивното здраве.

Периодично се издаваше младежкият бюлетин «Час пик», който изцяло бе разработван от младите хора, участници в Националната младежка мрежа «Връстници

обучават връстници”. Бюлетинът бе изготвян на ротационен принцип от младежи от различни пилотни градове.

Разработени са помощни материали за общопрактикуващи лекари при консултиране на млади хора и жени по въпросите на сексуалното и репродуктивното здраве.

- Повишаване на качеството на събираните данни и разбирането на проблема “безплодие” в България

Проведено е проучване на честотата и причините на безплодието в България. Проучването се осъществи от Националния статистически институт, Българска асоциация по инфертилитет и Българското дружество на акушер-гинеколозите в България.

- Повишаване достъпа до съвременни контрацептивни средства на младите хора и жените

В рамките на глобалната инициатива на Фонда на ООН за население за предоставяне на съвременни контрацептивни средства бяха получени като безвъзмездна помощ хормонални контрацептивни средства (Marvelon, Rigevidon, Postinor-2), вътрематочни спирали и презервативи. Контрацептивните средства бяха разпространявани безплатно по предварително одобрен списък чрез ХЕИ, държавни институции и неправителствени организации, работещи с млади хора в сферата на сексуалното и репродуктивното здраве, както и чрез обучените по проекта общопрактикуващи лекари.

Във връзка с приключване на дейностите по Проект BUL/00/R01 “Разгръщане на Националната Програма по репродуктивно здраве”, Фондът на ООН за население заяви готовност за финансиране на нов проект в областта на репродуктивното здраве, който да продължи дейностите на първия проект, в съответствие с приоритетите на МЗ.

2.5.6. Координиране дейностите по Проект BUL1R205 “Подобряване на сексуалното и репродуктивно здраве на младите хора в България”

След успешното реализиране на проект BUL/00/P01 “Разгръщане на Националната програма по репродуктивно здраве”, през месец юни Фондът на ООН за население заяви готовност за финансиране на нов проект в областта на репродуктивното здраве. Бе сформирана работна група, която се включи в изготвяне на рамката на новия проект - BUL1R205 “Подобряване на сексуалното и репродуктивно здраве на младите хора в България”.

Новият проект е естествено продължение на проект “Разгръщане на Националната програма по репродуктивно здраве” и е на общата стойност 504 000 щ.д. Началото на проекта е юни 2004 г. и ще продължи 4 години до юни 2008 г.

На 25 юни 2004 г. бе организирана официалната среща за подписване на споразумението за новия проект. Проектът бе подписан от министрите на здравеопазването и образованието и науката, а от страна на ФНООН - от директора за България д-р Пиер Зибен. Министерството на здравеопазването бе организатор и домакин на церемонията. Бе подготвена информация за извършените дейности по

първия проект и за новия проект, която бе отразена на електронната страница на МЗ и в мас-медията.

Основната цел на проекта е да се подобри сексуалното и репродуктивно здраве на младите хора в България чрез подпомагане на достъпа им до услуги и информация и чрез разработване и въвеждане на информационно-образователни стратегии за превенция на рисковото за здравето поведение.

В рамките на проекта ще се изградят и оборудват информационно-образователни центрове на територията на ХЕИ в четири пилотни региона, училищата подкрепени от проекта ще получат аудио-визуална техника и компютри за изграждане на клубове за здравето. Предвиждат се обучения на медицински специалисти, учители и педагогически съветници по въпросите на сексуалното здраве на младите хора. В рамките на часовете по СИП ще се осигурява обучението на учениците. Национални срещи и летни лагери ще са другата форма за обучение и обмяна на опит.

Проектът ще финансира издаването на програми, наръчници, информационно-образователни материали, младежки бюлетин, специализирани издания, а така също и провеждане на кампании за повишаване на информираността на младите хора в страната.

От страна на Правителството на Република България, проектът ще се осъществява от Министерството на здравеопазването и Министерство на образованието и науката. Двете министерства отговарят за контрола, координацията, сътрудничеството и мобилизацията на ресурсите от национални и международни източници.

За изпълнението на проекта бе създаден общ Управителен съвет. В съвета са включени представители на МЗ, МОН и ФНООН. На национално ниво проектът се координира и реализира от изградените на функционален принцип звена за управление на проекта към МЗ и МОН, ангажиращи експерти от различни дирекции на двете министерства. Звената имат задача да изготвят ежегодните годишни работни планове по проекта и да координират тяхното изпълнение. ЗУП на МЗ и МОН работят в тясно сътрудничество и координация и провеждат редовни оперативни срещи.

Четирите пилотни области (Враца, Ловеч, Сливен и Търговище), където ще се реализира проектът, бяха определени на базата на ясни критерии за избор, разработени и приети съвместно от МЗ, МОН и ФНООН, като например: показател – бременност във възрастта 15-19 години, а така също и писмено заявено желание от страна на общините за участие с ангажимент за изпълнение на условията по проекта.

С оглед осигуряване на по-добра координация на местно ниво в пилотните общини бяха създадени местни звена за управление на проекта (МЗУП) с представители на ХЕИ - отдел ПБПЗ, РИО и общината, които ще бъдат пряко ангажирани с ежедневното изпълнение на проекта и ще осъществяват тясно взаимодействие с членовете на ЗУП.

През четирите години на изпълнение на проекта, дейностите поетапно ще се реализират и мултиплицират от регионалния център към всички общини на територията на областта. Реализацията на проекта може да бъде разширена и да обхване и допълнителни региони от страната, избрани на базата на критерии, разработени и приети съвместно между МЗ, МОН и ФНООН.

На 04. 11. 2004 г. бе подписано споразумение между Министерство на здравеопазването, Министерство на образованието и науката, Фонда на ООН за население (UNFPA) в България и общините във Враца, Ловеч, Сливен и Търговище. Споразумението бележи началото на изпълнението на местно ниво на четиригодишния проект. Целта на подписването на споразумението е обединяване на усилията за подобряване на сексуалното и репродуктивното здраве на младите хора в България.

В изпълнение на основните цели на проекта (подобряване достъпа на младите хора до комплексни услуги в областта на репродуктивното здраве и въвеждане на всеобхватни комуникационно-образователни стратегии за промяна на поведението на младите хора), в периода от подписването на проекта през м. юни 2004 г. до края на календарната година са реализирани следните дейности, съгласно утвърдения работен план:

- За членовете на ЗУП е проведен семинар по въпросите на разработването на всеобхватни комуникационни-образователни стратегии за промяна на поведението на младите хора в условията на управление, ориентирано към резултати. Семинарът се състоя на 28, 29 и 30 октомври в гр. Хисар, с участието на представители на ФНООН;
- За членовете на МЗУП беше проведен семинар-обучение, насочено към стратегии за промяна на поведението на младите хора в условията на управление, ориентирано към резултати. Семинарът се проведе на 6, 7 и 8 декември в Баня, с участието на представители на ЗУП и ФНООН;
- В отделите ПБПЗ на ХЕИ бяха определени и обзаведени с офис мебели и съвременна техника помещенията, които ще изпълняват ролята на Информационно-образователни центрове по сексуално и репродуктивно здраве (ИОЦСРЗ), съгласно заложеното в проекта. Ролята, задачите и достъпа до тях предстои да бъде съгласувана и утвърдена. Съществуването и функцията на ИОЦРЗ ще се запази и след приключване изпълнението на проекта;
- Беше организирано и проведено обучение за работа със средствата за масово осведомяване за екипите на всички отдели на ХЕИ по ПБПЗ на територията на страната. Обучението се проведе на 24, 25 и 26 ноември в гр. Велико Търново с участието на представители на ФНООН;
- Отдели ПБПЗ на ХЕИ в пилотните общини разработиха проекти за информационно-образователни инициативи сред младите хора, които бяха одобрени за финансиране от Фонда на ООН за население;
- В етап на съставяне е база данни, включваща съществуващи образователни програми (на национално и международно ниво) по сексуално и репродуктивно здраве. Базата данни ще бъде публикувана в специално създадена електронна страница на проекта;
- Преведени са на български език и предстои да бъдат издадени материали по сексуално и репродуктивно здраве, които ще бъдат разпространени сред здравните специалисти;
- Подготвена е и предстои да бъде издадена информационна брошура за проекта. Подробна информация за проекта ще бъде публикувана и на специално създадена електронна страница в интернет;
- Периодично е провеждан мониторинг на изпълнението на приетия работен план на проекта.

2.6. МИНИСТЕРСТВО НА ТРАНСПОРТА И СЪОБЩЕНИЯТА

2.6.1. Програма “Българската мечта”

Особена и уникална дейност, стартирала през 2002 г. по инициатива и под патронажа на заместник министър-председателя и министър на транспорта и съобщенията Николай Василев, е Националната програма за професионална ориентация и реализация на студенти и млади специалисти “Българската мечта”.

Целта на програмата е да се подпомогнат младите хора в началото на техния професионален път чрез създаване на тясна връзка между академичната общност, бизнеса и държавната администрация.

Програмата съдържа следните компоненти:

- Летни стажове за български студенти във водещи компании зад граница
Водещи мултинационални организации като Deutsche Bundesbank, EBRD, JP Morgan, Bank Austria, Lazard, Deutsche Bank, Commerzbank, Credit Suisse First Boston, Deloitte, KPMG, LG Electronics, MSF, UBS, Samsung, TUI, Willi Betz, Solvadis, Advent International, BASF, ACCA, Crown Agents, Miroglio, PA Consulting и други поканиха 80 български студенти. Целта е тези талантиливи български студенти да се запознаят с най-добрите бизнес практики и след завръщането си да приложат наученото в България;
- Летни стажове за студенти в България
Летните практики се провеждат в български частни организации и държавната администрация. Сред приемащите организации през 2004 г. бяха няколко министерства, Първа инвестиционна банка, Ейч Ви Би Банк Биохим, DHL, Beiersdorf, CableTel, METRO Cash and Carry, Schenker, Intracom и други;
- Летни стажове в България за български студенти, учещи зад граница
Целта е да се привлекат младите българи, учещи в университети извън страната за стаж в държавната администрация и компании от частния сектор и да се запознаят с възможностите за по-нататъшна професионална реализация в България. Кандидатстваха 84 студенти, като 10 от тях проведеха лятна практика в България (4 в МТС);

Приблизителен бюджет на Програма "Българската мечта", изчислен на база поети разходи на стажантите от страна на приемащите институции за седмица*						
	Брой стажанти	Престой на всички стажантите в чужбина седмици	Разход за седмица (евро)	Вложени средства за всички стажанти (евро)	Вложени средства за всички стажанти (лева)	Валутен курс BGN/EU R
2002	19	143	150	21450	41828	1.95
2003	32	141	150	21150	41243	1.95
2004	30	188	150	28200	54990	1.95
Общо 2002-2004	81	472		70800	138060	

*Програма "Българската мечта" не разполага със собствен бюджет. Разходите на стажантите по програмата в чужбина се покриват от приемащите институции.

2.6.2. Провеждане на форум "Кариери" съвместно с JobTiger

Чрез форум "Кариери" се дава възможност в продължение на няколко дни да се срещат работодатели, студенти и наскоро завършили специалисти с цел осигуряването на летни стажове или постоянна работа.

През 2004 г. форумът се организира в трите най-големи български града. Форумът в София продължи 2 дни и беше посетен от 6 000 младежи, в Пловдив и Варна продължи 1 ден, като посетителите бяха съответно 2 000 и 2 500.

През 2005 г. със съдействието на програма “Българската мечта” за четвърта поредна година бе организиран форум **“Кариери 2005”**.

Интересът към събитието през 2005 г. година беше изключително голям както от страна на студентите, така и от страна на работодателите. Освен в традиционните градове София (4 и 5 април), Варна (11 април), Пловдив (18 април), форумът за студентски стаж и кариера тази година за пръв път се организира и във Велико Търново (25 април).

Над 15 000 студенти посетиха форум **“Кариери 2005”** в четирите града. В София се включиха над 85 фирми, във Варна щандове имаха 52 фирми, в Пловдив – 35 фирми, а във Велико Търново фирмите-участнички бяха малко над 30. Само за форума в София бяха обявени около 1000 стажантски места и свободни работни позиции.

Министерството на транспорта и съобщенията, и в частност екипът на дирекция “Човешки ресурси”, прояви интерес към модула **“Заетост на младежи с висше образование в публичната администрация”** по проект “Повишаване на пригодността за заетост и насърчаване на предприемачеството на младежите” още с неговото създаване. Това се дължи и на факта, че служители от отдела са в междуведомствената група по изработване на Националния план за действие по заетостта, чиято част е този модул.

През 2004 г. в администрацията на Министерството на транспорта и съобщенията и на изпълнителните агенции към министъра на транспорта и съобщенията стаж по първия модул на програмата преминаха 17 млади специалисти, като на 5 от тях, по преценка на директорите на дирекции и с разрешение на Агенцията по заетостта, продължителността на стажа бе удължена от 6 на 9 месеца. До настоящия момент на постоянни работни места в МТС са назначени 6 младежи.

По втория модул на програмата, през ноември 2004 г. бяха назначени 8 младежи, които съгласно променените условия на програмата ще проведат стаж в системата на Министерството на транспорта и съобщенията за срок от 9 месеца. Във връзка с неусвоените места за стажанти от този модул, през февруари тази година ще бъдат подписани договорите с още 3 младежи.

В ход е изследване на мнението на младите специалисти за впечатлението им от администрацията на МТС и нейното функциониране. Целта на това изследване е да се установи степента на мотивация на младите хора да работят в администрацията, негативните и позитивни страни на тази работа, както и отстраняване на недостатъците, влияещи негативно върху решението на младите хора да се реализират в това поприще.

2.6.3. Проект i-България

През 2004 г. Министерството на транспорта и съобщенията стартира мащабна програма i-България за ускорено изграждане на информационното общество.

В края на месец февруари 2004 г. Европейската комисия разпространи доклад, “eEurope+ Progress Report”, който отразява постигнатия напредък в изграждането на Информационното общество от страните-кандидатки (включващо и десетте нови членки). Общият извод, който се налагаше е, че България и Румъния имат най-слабите показатели за постигнат прогрес. Особено драстично беше изоставането на България в процеса на въвеждане на информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в образованието. В началото на 2004 г. на 100 български ученика се падат по 2,1

компютъра, като при отчитане на броя на съвременните компютри това съотношение е значително по-неблагоприятно и е 1,3 компютъра на 100 ученика. Незначителен е броят на училищата, които са свързани с наета линия към Интернет.

В отговор, през април 2004 г., Министерството на транспорта и съобщенията стартира националната програма **i-България**, чиято главна цел е да преодолее изоставането и да изгради базата за развитие на трите основни стълба на Информационното общество:

- Осигуряване на достъп до ИКТ за мнозинството български граждани
 - Въвеждане на ИКТ във всички степени на образованието
 - Развитие на конкурентоспособността на българския ИКТ сектор
- i-България предвижда:

- Обучение на гражданите по информационни и комуникационни технологии
- Предоставяне на евтин достъп до компютри и Интернет
- Насърчаване на ползването на електронни услуги
- Машабно въвеждане на ИКТ в системата на образованието и науката
- Създаване на компютърни зали във всяко държавно или общинско училище и във всеки държавен университет в България
- Създаване на компютърни зали във всички институти на БАН

През 2004 г. се изградиха модерни компютърни лаборатории във всички 37 държавни висши училища и в 32 института на Българската академия на науките. Към високоскоростна интернет мрежа са свързани общо 65 висши държавни училища и научни институти. До края на месец февруари 2004 г. са изградени 40 телецентъра, а до средата на годината ще бъдат изградени общо 160 центъра.

Предприетите бързи мерки чрез програмата i-България бяха регистрирани в поредния доклад на Европейската комисия за развитието на Информационното общество. В него се отбелязва, че България заедно с Унгария, Латвия и Естония са отбелязали напредък в много от показателите за развитие за период от шест месеца. Важно постижение е, че 50% от българските младежи между 16 и 20 години редовно използват интернет. По този показател ние се нареждаме наравно с Чехия, Унгария и Словакия, страни със подобри останали показатели, като: брой компютри в училищата, общ брой компютри и общ брой потребители на интернет.

Проектът i-Клас поставя основата за модернизация на държавата в прехода ѝ към икономика, базирана на знанието. Неговото изпълнение ще гарантира изграждането на по-широка обща култура на младите хора, увеличаване на международните им контакти, овладяването на чужди езици, както и развиване на нови знания и умения, тясно хармонизиращи с тенденциите в пазара на труда. Младите българи ще са конкурентоспособни на своите връстници от Европа и ще станат активен участник в новата световна икономика, базирана на знанието.

През 2004 г. Министерство на транспорта и съобщенията оборудва 50 училища с 600 компютри. В края на 2004 г. бяха осигурени допълнителни средства за програмата i-България в размер на 10 млн. лева. С тях е осигурено изграждането на компютърни класове за още 750 училища с общо над 400,000 ученика.

В началото на месец март 2005 г. започна откриването на компютърните класове в 750 училища. Компютърните класове са оборудвани с най-модерни, съвременни компютри.

Проект i-Център - до юни 2005 г. ще бъдат създадени общо 160 нови компютърни центрове, разположени на територията на пощенските станции в малки или слабо развити в комуникационно отношение селища в цялата страна. Те ще бъдат оборудвани с над 1 500 компютъра, които ще предоставят услуги на гражданите в рамките на проекта i-център от националната програма i-България на Министерството на транспорта и съобщенията.

Проект i-Университет - на всички 37 държавни университета, както и в 32 университета на Българската Академия на Науките, вече са предоставени над 1 500 компютъра.

Националната стратегия и план за действие за въвеждане на информационните и комуникационни технологии в българските училища – важен компонент в проектът i-Клас

В края на месец февруари 2005 г. Народното събрание одобри Национална стратегия и план за действие за въвеждане на информационните и комуникационни технологии в българските училища. Стратегията има комплексен характер и тя далеч не се изчерпва с доставката на компютри за училищата. Освен **“достъп и интернет за всеки”** се поставя и още една цел – **“умения и знания за всеки”**. Главна цел на Стратегията е изграждането на качествено нова учебна среда, която ще научи учениците да търсят и гъвкаво да намират информация, както и да я анализират и използват в учебния процес, което ще ги направи утре конкурентноспособни на пазара труда.

Министерството на транспорта и съобщенията подготви проектните задания за: Изграждане на информационна мрежа и свързване към високоскоростен Интернет на всички училища.

Компютъризация – изграждане на компютърни класове във всички училища

Проект “Изграждане на информационна мрежа и свързване към високоскоростен Интернет на всички училища“

Проектът реализира визията “цялото учебно и образователно съдържание, по всяко време, навсякъде“, което означава, че: Всички училища ще имат достъп до европейското образователно съдържание и до българското образователно съдържание. Открит урок, който се провежда, например в училище във Видин, ще може да бъде наблюдаван от учениците в Кърджали или в което и да е българско училище.

За да се реализират тези изисквания, проектът предвижда:

Изграждане на единен център за управление на комуникациите и съдържанието, система за съхранение на данни, система за филтриране на нелегитимно или вредно съдържание и център за софтуерна и хардуерна поддръжка. Осигуряване на Интернет свързаност – високоскоростен достъп 1Mb.

Проект “Компютъризация – изграждане на компютърни класове във всички училища“

При изпълнението на проекта ще бъде използван натрупания опит от успешно приключилата процедура за компютъризация на 750 училища. Проектът предвижда за 2005 г. изграждането на 2480 компютърни класа (не се включва закупеното оборудване за 750 училища), като всеки компютърен клас ще включва: между 6 и 10 настолни компютъра, в зависимост от броя ученици, сървър, принтер и скенер.

2.7. МИНИСТЕРСТВО НА ПРАВОСЪДИЕТО

От Министерството на правосъдието като координатор по изпълнение на Националната стратегия и План за действие за превенция и противодействие на асоциалното поведение и престъпленията на малолетни и непълнолетни, приети от Министерски съвет през 2003 г., се изготвя отчет по изпълнението на мерките от Плана за действие за 2004 г.

В рамките на Програмата за сътрудничество между България и Съвета на Европа за 2005 г. се предвижда до средата на 2005 г. да се проведе работна среща на институциите, ангажирани с Националната стратегия за превенция и противодействие на асоциалното поведение и престъпленията на малолетни и непълнолетни и План за действие, с участието на експерти от Съвета на Европа. На този форум ще бъде отчетено извършеното в областта на борбата с младежката престъпност до този момент и ще бъдат актуализирани действията по Плана за действие в изпълнение на Стратегията, в контекста на европейските и международни ангажименти на България в тази област. Националната стратегия за превенция и противодействие на асоциалното поведение и престъпленията на малолетни и непълнолетни е приета с Решение №17 на Министерски съвет от 13 януари 2003 година. Министерство на младежта и спорта има участие с методична помощ по изготвянето на Стратегията и Плана за действие, а участието по линия на първичната превенция е свързано с предоставяне на спортни бази за активно спортуване в свободното време.

ЗИД на Закона на борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни беше изработен в Министерството на Правосъдието и приет от Народното събрание на 15 юли 2004 година (обн., ДВ, бр. 66 от 30 юли 2004г.). В съответствие с препоръките в Редовния доклад на Европейската комисия относно спазването на всички процесуални права на малолетните и непълнолетните при налагането на мерки спрямо тях и по-специално при настаняването им в специализирани институции, измененията в закона предвидиха усъвършенствана процедура по разглеждането на възпитателните дела и налагането на възпитателни с оглед гарантиране на честен и справедлив процес. Предвижда се засилена превантивна роля на Централната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни, а също и от страна на Местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни, съобразени с изискванията на Препоръката на Съвета за Европа относно новите форми за противодействие на детската престъпност и ролята на правосъдната система в борбата с нея. Измененията в закона са част от усилията на Република България за изпълнение на критериите за членство в Европейския Съюз.

Във връзка с въвеждането на новото наказание без лишаване от свобода – пробация, в това число и за непълнолетни, са подготвени от Министерство на правосъдието, приети от Народното Събрание и обнародвани в Държавен вестник изменения и допълнения в:

- Наказателния кодекс (ДВ, бр. 103 от 23 ноември 2004г.)
- Закона за изпълнение на наказанията (ДВ, бр.103 от 23 ноември 2004г.);
- Наказателно-процесуален кодекс (ДВ, бр. 89 от 12 октомври 2004 и изм. Бр. 103 от 23 ноември 2004г.)

Министерството на правосъдието участва със свои представители в Междуведомствените работни групи по:

- Отчитане и актуализация на Националната програма за закрила на детето;

- Планиране, координация, мониторинг и контрол по прилагането Конвенцията на ООН за правата на детето;
- Изработването на двустранно споразумение за сътрудничество с цел защита на малолетни и непълнолетни български граждани в затруднено положение в чужбина и борбата срещу организирани престъпни мрежи за злоупотреба с непълнолетни;
- Изготвяне на ЗИД на Закона за българските документи за самоличност във връзка с предотвратяването на феномена “деца без придружител зад граница”;
- Изработване на Етичен кодекс за превенция на трафика и сексуалната експлоатация на деца в сферата на туризма, и др.

2.8. МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

2.8.1. Програма “Работа на полицията в училищата”

През изминалата година дирекция Национална служба “Полиция” продължава да координира дейността по националното разпространение на програмата “Работа на полицията в училищата”. Целите, заложи в програмата са генерална превенция по отношение на децата в училищна възраст, запознаване на учениците от средни и горни класове с различни видове наркотици, тяхното въздействие и начините на разпространяване. От началото на 2004 г. Програмата се прилага на територията на цялата страна в над 1 000 учебни заведения.

Триста и седем подготвени полицейски служители (първоначално с британско участие) по Програмата обучават учениците на модели за безопасно поведение, безопасност на движението по пътищата, доверие и положително отношение към органите на полицията, елементарни правни понятия.

Разработените теми-уроци по Програмата са 36. Допълнително са подготвени и включени две нови теми – “Футболно хулиганство и нарушаване на обществения ред” и “Трафик на хора”.

Активна дейност се осъществява по изпълнение на Националния план за действие срещу сексуалната експлоатация на деца с търговска цел.

2.8.2. Програма “Млади приятели на полицията”

Спортната асоциация на МВР продължава реализацията на Програмата “Млади приятели на полицията”. Основните цели на Програмата са чрез занимания със спорт и туризъм да се противодейства на наркоманията, проституцията и кражбите. Работата по Програмата включва няколко направления:

Работа в клубовете по спортовете карате, джу-джицу, таекуон-до, стрелба

Тренировките се провеждат от служители на МВР с необходимия педагогически и спортен опит. Към момента в страната работят 18 клуба.

Организиране и провеждане на демонстрации и спортни турнири в различни градове :

Организацията и провеждането на мероприятията се осъществява съвместно с ръководствата на местните администрации, регионалните звена на Министерството на образованието и науката, училищните ръководства. През 2004 г. са проведени: турнир по стрелба за деца, демонстрация и обучение на деца по самозащита под мотото “Да оцелееш”, турнир за купата на кмета на гр. Кнежа, турнир по таекуон-до WTF, демонстрация, обучение и състезание по техники за самозащита, национален турнир

по карате и джу-джицу, турнир по карате и джу-джицу, национален турнир по таекуон-до ITF и турнир по карате на школите на Централен полицейски карате клуб. Спортни лагери, провеждащите се по време на ваканциите за обучение по ски, стрелба и плуване.

2.8.3. Програма “Млад огнеборец”

Развива се и Програмата “Млад огнеборец”, в която се съчетават теоретична и практическа противопожарна подготовка със спортно-състезателна дейност. Сформирани са 593 отряда “Млад огнеборец” с 8 973 членове, под ръководството на опитни служители в противопожарните служби в страната. Организиран и проведен са Пети републикански състезания “Млад огнеборец”. Учредена е преходна купа на името на Юлиан Манзаров – ученик от гр. Свищов, проявил себеотрицание и мъжество при спасяването на своите съученици при трагичния инцидент край река Лим на 04.04.2004 г.

През м. септември м.г. е проведен есенния турнир “Млад огнеборец” в гр. Карлово.

През пролетната ваканция е реализиран проект “Зелено училище”, с допълнително обучение в областите “Екология”, “Оказване на първа помощ”, “Ориентиране и алпинизъм”, “Безопасност на движението и приложно колоездене”, “Стрелба”, и “Гражданско образование”.

През 2005 г. се предвижда да продължи работа по Програмата, като бъде увеличен броят на обхванатите деца. Предвижда се участие в състезанията, организирани от Международния комитет за предотвратяване и борба с пожарите и в международни младежки състезания по пожароприложен спорт в Република Хърватска.

2.9. МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

Всяка година Министерство на околната среда и водите организира четири национални кампании:

1. “Деня на Земята” - 22 април,
2. “Световния ден на околната среда” – 5 юни,
3. “Ден на река Дунав” - 29 юни
4. “Европейската седмица на мобилността” - 16-22 септември.

За 2004 година в тези кампании са участвали общо 127 000 души. Средствата отпуснати за тези кампании са от Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда и са в размер на 1 134 000 лева.

Организираны дейности на Министерството на околната среда и водите в рамките на Националната кампания, по повод Деня на Земята 22 април 2004 г. (18-22 април 2004 г., мото: “Вода за живот”)

Под мотото “Вода за живот”, заедно със 174 държави България отбелязва Деня на Земята 22 април. По този повод Министерството на околната среда и водите организира Национална кампания от 18 до 22 април в партньорство с Министерство на младежта и спорта, Министерство на образованието и науката, Националния ученически екопарламент, Музея “Земята и хората”, Националния дворец на децата и Национална асоциация “Дебати”. За втора поредна година Световният ден на Земята 22 април в международен мащаб преминава под мотото “Вода за живот”, като

основните теми са достъп до водните ресурси, проблеми на здравето и потреблението. Кампанията има за цел да подпомогне управлението на местните, националните, регионалните и глобалните водни ресурси за изграждането на по-устойчив свят.

По – важни събития в рамките на кампанията са:

- Национален ден за почистване от отпадъци и озеленяване - участват училища и неправителствени организации от цялата страна, и стартират наградните проекти в конкурса на МОСВ “За чиста околна среда” между общини, неправителствени организации и училища
- Крос за зелената фланелка на Деня на Земята
- Почистване на Южния парк и Перловска река от Националния ученически екопарламент и столични училища
- Концерт на “Каналето” и приятели по повод Деня на Земята
Участват : “Каналето”, Група ТЕ, Нети и Дони
- Симулация на заседание на Народното събрание на тема: “Опазване на водите” с участие на ученици от столичните училища
- Ден на отворените врати на Министерството на околната среда и водите, Изпълнителната агенция по околна среда, регионалните инспекции по околна среда и води, дирекциите на националните и басейновите дирекции
- “Водата през очите на твореца” – открит урок по рисуване на Иван Яхнаджиев
- Празник на Земята в Двореца на децата
-награждаване на ученици в конкурса за изработване на предмети от отпадъци материали и откриване на изложба;
- демонстрации на клуба по колоездене.
- Засаждане на цветя и открит урок за разделно събиране на отпадъци в детска градина “Китна градина” в София
- Национален ден за ученически наблюдения и контролни анализи на водни обекти
Министър Арсенова и членове на Националния ученически екопарламент извършват контролен анализ на водата на река Перловска
- Среща на министър Арсенова с представители на неправителствени организации, бизнеса, академични среди, училища, държавни институции, парламента, които работят в сферата на околната среда и устойчивото развитие
-поздравление на министър Арсенова;
-награждаване на децата участвали в конкурса на Българския хайку клуб за хайку стих и рисунка на тема “Вода за живот” и откриване на изложба с наградните творби
- концерт на Симфоничния оркестър “Симфониета”
Министър Арсенова връчва Голямата награда на Дванадесетия международен конкурс за млади инструменталисти и композитори “Музиката и Земята”, посветен на Деня на Земята

Организираны дейности по повод 5 юни Световния ден на околната среда и Зелената седмица под егидата на Европейската комисия, 2004 г.

“Търсят се живи или мъртви морета и океани” - мото на Световния ден на околната среда, обявено от Програмата на ООН за околна среда.

“Да променим поведението си: осъзнат избор за по-зелена Европа” - мото на Зелената седмица (1-4 юни) , организирана от Европейската комисия. Зелената

седмица се организира за втора поредна година от Европейската комисия. На международно ниво се планират следните основни събития:

Конференция за Зелената седмица 2004. По време на Зелената седмица 2004 са проведени 26 семинара и работни срещи, всички развити под общото име на кампанията “Да променим поведението си: осъзнат избор за по-зелена Европа”. Преди да вземете някакво решение трябва да имате необходимата информация. Само така можете да направите осъзнат избор. Целта на Зелената седмица 2004 е предоставянето на информация, която подпомага вземането на осъзнато решение.

Зелената седмица 2004 предлага широк спектър от теми за дебат по актуални политически теми и форматът ѝ улеснява диалога. Присъстват няколко водещи международни органа в сферата на околната среда, бизнес лидери, учени, както и представители на екологични и потребителски организации, екологични мрежи, национални, регионални и местни власти и бизнес сектора.

Конференцията по време на Зелената седмица засяга няколко основни теми:

- Участието на гражданите – самостоятелно или като членове на организации – е основен елемент от процеса на вземане на решения
- От индивидуални към споделени възгледи
- Политиката в областта на околната среда като стимул на конкуренцията и повишаване на качеството на живот
- От икономична околна среда към икономика в областта на околната среда
- 25 годишнина от Директивата за птиците на ЕС. Директивата е една от първите законодателни актове в областта на околната среда и представлява крайъгълен камък в опазване на природата
- От идеализъм към реализъм
- Ден на околната среда – тази година програмата на ООН по околна среда е посветена на темата за моретата. Зелената седмица ще се съсредоточи върху някои от съвременните теми по този въпрос.
- От Балтийско до Черно море

Младежка работна среща: птиците, наше общо наследство. Младите граждани на Европейския съюз представляват бъдещето! Зелената седмица винаги подчертава тяхната специална роля. Зелената седмица 2004 отделя специално внимание на младите природолюбители.

По време на този семинар се търсят възгледите на младите жители по въпросите на опазване на птиците и ролята на ЕС. Сесията се опитва да оцени общите идеи – особено относно миграцията, загубата и увреждането на местообитанията им и какво означават птиците за обществото. Цели се да се идентифицира изобретателния подход на младите хора и вижданията им как трябва да се отнасяме в бъдеще.

Ученически конкурс за Зелената седмица: птиците в техните естествени местообитания. Ученическият конкурс за Зелената седмица се организира от името на Европейската комисия. Наградите са връчени по време на Зелената седмица и победителите са получили своите награди пред експертите по околна среда и пресата.

Зелени дни. Местни събития в цяла Европа – тези събития в Европа помагат за празнуването на Световния ден на околната среда. Тяхната цел е да се отдели на Световния ден на околната среда вниманието, което заслужава и да подчертае европейските дейности за опазване на околната среда.

Докато Зелената седмица 2004 представя идеята за устойчиво развитие и действията по околна среда на европейско ниво чрез предоставяне на платформа за политически дебат и обмен на информация и знания, то европейските Зелените дни се фокусират върху прякото действие на местно ниво, в цяла Европа, в помощ на програмите по

устойчиво развитие и опазване на околната среда. Събитията по време на европейските Зелени дни са предназначени да повишат общественото съзнание и да предизвикат европейците да обмислят промяна на своето поведение по отношение на околната среда, за да влияят по-малко върху околната среда. Насърчават се местните и регионални власти, организации и бизнес да организират местни прояви по случай Зелените дни.

По-важни събития в рамките на кампанията:

- Наблюдение на птици и запознаване с Европейската директива за птиците на студенти от ЮЗУ “Н.Рилски”, Благоевград“.
- Национален ден за наблюдение на птиците, под мотото “Деца и птици”, по повод 25 годишнината от приемането на европейската Директива за птиците
- Наблюдение на птици в Южния парк от ученици от столични училища и конкурс за най-добра рисунка на птица върху асфалт.
- Откриване на изложба за птиците и представяне на интерактивната програма “Подвижна класна стая- Земно кълбо”.
- Отбелязване на Европейския ден на парковете – 28 май и 70-тата годишнина на Природен парк “Витоша”.

Ден на Черно море

- Вземане и експресен анализ на водни проби от три пункта в Черно море пред граждани и журналисти.
- Кръгла маса по проблемите на Черно море с участието на представители на МОСВ, РИОСВ-Варна, БДЧР-Варна, местни власти, ИАРА, Морска администрация, Пристанищна администрация и др., медии.
- Образователен тур с кораб в акваторията на Белославско езеро за отличилите се деца в екологични конкурси от Варненски регион.

Национален ден на климата

- Представяне пред студенти на Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата и Протокола от Киото
- Он лайн дискусия по проблемите на климата
- Официален старт в България на Международния фотографски екологичен конкурс “Фокус върху нашия свят”, под егидата на Програмата на ООН за околна среда.
- Съвместни мероприятия на СОУ “Л. Каравелов”, гр. Видин, училище “Елена Куза”, гр. Крайова, РРумъния и училище “Крал Карол”, гр. Крайова, РРумъния, посветени на Световния ден на околната среда, под надслов “България Да! В обединена Европа!” : дискусия по екологичните проблеми от двете страни на р. Дунав, изложба на рисунки, турнир по волейбол и футбол и екодискотека, след което ще бъде издаден вестник “Жар” на български и румънски език. Среща на служители на МОСВ и партньори по повод 5 юни – Световния ден на околната среда.
- Министър Арсенова открива Празника на розата.
- Министър Арсенова открива I етап от екопътеката «Бяла река». Проявата включва представяне на екопътеката, демонстрации на умения за оцеляване в планината, спортни игри и др.
- Откриване на най-големия Парк за танцуващи мечки в Европа, разположен в Южна Рила, близо до гр. Белица, област Благоевград. Проектът цели връщането към

естествен начин на живот и пълно реадптиране на танцуващите мечки, и е съфинансиран от Фондация “Бриджит Бардо”, партньор на Четири лапи.

- Втори международен бизнес форум: “Инвестиции в околната среда за по-добро качество на живот”.

- Откриване на първи етап на екопътека край с. Овчарци в местността “Соколов изглед” в Рила.

- Четвърта международна черноморска конференция “Технологии за опазване от замърсяване на крайбрежните зони”

- Почитуване на Витоша.

Организираны дейности по повод Деня на Дунав на 29 юни 2004, под мотото “Дунав – мост към бъдещето”

Тази година за пръв път Международната комисия за защита на р. Дунав организира международна кампания “Ден на р. Дунав” на 29.06.2004 г.

Честването на *Деня на р. Дунав* в целия басейн е определено като ключова дейност от “Стратегия за участие на обществеността в планиране на управлението на речни басейни за басейна на р. Дунав 2003-2006”, разработена от представителите на дунавските страни под ръководството на UNDP/GEF регионален проект за р. Дунав и на Международната комисия за защита на р. Дунав.

Целта на *Деня на Дунав* е да катализира разнообразните дейности на местно, национално, под-басейново и регионално ниво в целия Дунавски басейн. Дейностите следва да бъдат организирани независимо, но трябва да бъдат свързани в целия Дунавски басейн. *Деня на Дунав* ще бъде съпътстван от интензивни комуникационни дейности. Надяваме се *Деня на Дунав*, въпреки че се чества за пръв път през 2004 г. да се превърне в движение. Предлага се всяка година да се избере различна тема за *Деня на Дунав*, която може да бъде лесно възприемана и която да образува връзката между различните страни и дейности.

Дунав е втората по големина река в Европа и в района на неговия басейн живеят 83 милиона души. *Деня на Дунав* може да се разглежда като силно комуникационно средство за мотивиране на действията и катализиране на процесите за оценка на р. Дунав и неговите притоци като екологичен, икономически и исторически гръбнак на региона.

Деня на Дунав следователно трябва да:

Засили усещането на жителите че споделят един речен басейн и следователно са зависими един от друг;

Представи Дунав като естествена и историческа връзка между народите в Европа;

Вдъхнови и предизвика дейности за поддържането и подобряването на качеството на екосистемите в Дунавския басейн.

Деня на Дунав може да осигури основа за информиране на обществеността за произтичащите процеси в управлението на водите, както се изисква от Рамковата директива за водите на ЕС.

29 юни 2004 – 10 години след подписването в София на Конвенцията за защита на река Дунав от всички страни в басейна на р. Дунав, което представлява важна основа за международното сътрудничество в управлението на речните басейни.

Организациите и институциите на различни нива – местно, национално, под-басейново и международно – се насърчават да предприемат разнообразни дейности за включване на всички нива на обществото. Те може да включват изложби, представления, кръгли маси, работни групи, посещения на място, екскурзии до

определени места по реката (придружени или не с почистване), обучителни дейности и прояви, свързани с повишаване на общественото съзнание, концерти, състезания и спортни прояви, игри, свързани с водата, прояви, в които известни личности, учени, артисти обещават да действат в полза на басейна на р. Дунав, хвърляне на факли и цветя. В тези дейности могат да се включат националните и местните органи на власт, екологични НПО, научни институции, местни сдружения, училища и детски градини или църквата.

Във всяка дунавска страна на местно ниво може да бъде организирано едно основно събитие от органа, отговорен за управлението на басейна на р. Дунав.

Деня на Дунав – тъй като е събитие на басейново ниво – ще бъде организирано под ръководството на ICPDR (Международната комисия за защита на р. Дунав).

Деня на Дунав е важно комуникационно средство, поради което на национално ниво следва да се организират работни групи, които да планират националните действия. Препоръчително е в планиращия екип да се включи специалист по комуникации. Работните групи трябва да бъдат ръководени от националните представители към ICPDR и да включват всички заинтересовани групи. DEF (Дунавски екологичен форум) е предложил своята активна помощ при осъществяването на *Деня на Дунав*.

По-важни събития в рамките на кампанията:

- Кръгла маса на тема: “Дискусия по проблеми свързани с река Дунав” с участието на представители от научните среди от България и Румъния, бизнеса, неправителствени организации, институции, свързани с плавателния път на р. Дунав, студенти и граждани.

- Откриване на съвместна фотоизложба на тема “Природното богатство на Долен Дунав”, предоставена от СНЦ “Зелени Балкани” гр. София и “73 години Яхт клуб-Порт Русе”.

- Празнично речно тържество “Обединени и вдъхновени от реката”

- Празнично речно тържество “Обединени и вдъхновени от реката”

- “Международна звукова вълна -Русе-Регенсбург”

- “ТЪРЖЕСТВЕН ЯХТЕН ПАРАД- РУСЕ 2004” – дефиле на 26 плавателни съда /яхти, моторници, кораби, катери/.

- “РОК ПО ДУНАВА”- рок концерт на младежки групи по случай 29 юни-Деня на река Дунав.

- Тържествена заря

- Среща на министър Арсенова с посланици и кметове от дунавски страни.

- Среща на министър Арсенова с ученици от България, Сърбия и Черна гора, Румъния в Художествената галерия на град Видин

Учениците от България, Сърбия и Черна гора и Румъния ще напишат послание за опазване на река Дунав. То ще бъде изпратено на Международната комисия за опазване на река Дунав със седалище гр. Виена.

Среща на министър Арсенова с ученици от Ученически екопарламент

СОУ ”Любен Каравелов”– гр. Видин организира следните прояви пред крепостта “Баба Вида”:

- Плажен волейбол

- Литературен салон

- Спортни танци

- Изложба на Богомил Петров

- Рисунки за Дунав

- Еко ревю

- Хепънинг пред Художествената галерия
- Конкурс за детска рисунка “С лице към Дунава” и аранжиране на изложба във фоайето на община Козлодуй
- Беседа – запознаване с героя Флупи, който живее във водата, излъчване на филм “Флупи и водата”. Разходка до р. Дунав – ОДЗ “Мир”
- Пускане на 13 балона, символизиращи тринадесетте държави от Дунавския басейн
- Кръгла маса “С лице към Дунава” – нашата връзка с Европа
- Плаване по р. Дунав с кораба “Радецки”
- Детско радиопредаване “С лице към Дунав” в ефир по радио “Елто” – гр. Козлодуй
- Младежка дискотека с викторина на брега на р. Дунав
- Велосипеден крос от брега на р. Дунав до защитена местност “Кайкуша”
- Състезание “Млад рибар”
- Състезание по плуване (юноши и девойки)
- Международна среща по линия на трансграничното сътрудничество между гр. Никопол – България и гр. Турну Мъгуреле – Румъния. Участие ще вземат представители на всички държави по поречието на р. Дунав. Основната цел на срещата е обединяване усилията на младите за опазване на р. Дунав чрез партньорство при разработването и реализирането на проект “Младежка платформа за опазване на р. Дунав”
- Състезания с велосипеди, ролери, състезание за теглене на въже

Организираны дейности във връзка с участието на България в и Европейския ден без автомобили 22 септември, под мотото “Безопасни улици за децата” 2004 г.

- Пресконференция на министъра на околната среда и водите Долорес Арсенова и основните партньори за българското участие в Европейската седмица на мобилността 16-22 септември и Европейския ден без автомобили 22 септември
- Официално откриване на Седмицата на мобилността и празнично шествие “Не на агресията по пътищата”, под патронажа на председателя на Народното събрание Огнян Герджиков и министъра на околната среда и водите Долорес Арсенова
- Открит урок по повод на Международния ден за защита на озоновия слой: “Да погледнем нагоре”
- Откриване на детска изложба от рисунки и награждаване на отличените деца в Националния конкурс “Вдъхновение от Дунав” в Галерията на ул. “Шипка” 6
- Открит урок за безопасно предвижване до училище – 33-то столично училище в ж.к. Люлин
- Детски празник “Не на агресията по пътищата”
- Откриване на байкпътека в парк “Могилата” в София, с участието на 58-мо и 59-то столични училища
- Кръгла маса: “Шумът около нас”, с участието на студенти от висши училища в Пловдив
- Детски празник “Безопасни улици за децата” в Двореца на децата
- 22 септември – Европейски и Национален ден без автомобили; мониторинг на качеството на атмосферния въздух и шума
- Ден без автомобили в София – спиране на движението в централната градска част, раздаване на информационни материали за кампанията от ученици от Националния ученически екопарламент и Скаутски клуб “Кафяв мечок” и организиране на:
- колоездачно шествие;

- хепънинг на сцена в Борисовата градина пред Паметника на Съветската армия и младежки състезания по различни видове спорт и др.;
- колоездачно детско състезание в Борисовата градина
- Онлайн форум посветен на Седмицата на мобилността между екоklubовете от цялата страна на Националния ученически екопарламент.

2.10. МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ГОРИТЕ

Един от приоритетите в политиката на България в областта на земеделието е насърчаване на младите земеделски производители чрез различни видове подкрепа. В страните членки на Европейския съюз съществуват различни схеми за подпомагане на младите земеделски производители. По линия на Държавен Фонд „Земеделие” и в съответствие с чл.2 т.8 от Закона за подпомагане на земеделските производители /ЗПЗП/ през 2004 г. се предоставя целева субсидия за покриване на част от разходите за лихви на млади земеделски производители по инвестиционните кредити за създаване на пчелини. Съгласно чл.13, ал.2 от ЗПЗП млади земеделски производители са физически лица на възраст до 40 години към датата на подаване на молбата за финансово подпомагане. Субсидията за покриване на разходите за лихвите и инвестиционните кредити за създаване на пчелини е в размер на 3 % (при пряко кредитиране) и 6 % (чрез рефинансиране на ТБ) за покриване на лихвите през гратисния период на кредита. Тази субсидия се ползва при условие, че пчелните семейства се закупуват от специализирани производители.

През 2004 г. по инвестиционна програма „Животновъдство” на ДФ „Земеделие” са финансирани 64 проекта (61 за закупуване на животни и 3- за закупуване на сгради и оборудване) на млади земеделски стопани на стойност 1 170 749 лв. По програма „Растениевъдство” са финансирани 30 проекта, от които 29 са за създаване на трайни насаждения и 1 – за закупуване на оранжерии и оборудване на обща стойност от 488 684 лв.

Към 28.02.2005 г. по програма САПАРД са одобрени проекти на 239 млади фермери като най-много проекти са одобрени в сектор „Зърнени култури” – 72 проекта, сектор „Ягодоплодни култури” – 50 проекта и в сектор „Овощарство” – 49 проекта.

2.11. НАЦИОНАЛНО СДРУЖЕНИЕ НА ОБЩИНИТЕ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

НСОРБ през 2004 г. предвиди редица разнообразни дейности, насочени към подкрепата на работата на младежките общински съвети. Един от акцентите в тази дейност е разпространението на положителни практики сред общините с цел прилагането им и на други места.

В Информационния бюлетин на НСОБ (1500 бр. тираж, разпространяван във всички общини, партньорски организации и министерства) беше направено представяне на Националната среща на младежките кметове и приетата там декларация и приетата там Декларация.

Сумата, изразходвана за тази дейност е в размер на 2000 лв. За 2004 г. НСОБ организира в рамките на Годишната среща на българските местни власти форуми “Младежки общински парламент”. На първия форум през 2002 г. участие взеха над 60 представители на младежки парламенти и общински съвети от над 50 общини.

Форумът даде възможност на участниците да обменят добри практики, идеи, както и да отправят свои предложения към централната и местните власти. Тема на форума “Младите хора и публичните власти – партньори за устойчиво развитие”.

На форума през 2004 г. участваха над 80 представители от над 65 български общини. Младите хора имаха възможност да се запознаят с общинските аспекти на Стратегията за национална младежка политика за периода 2004-2007 г. и Програмата за младежки дейности за 2004 -2005 г. на Министерството на младежта и спорта, общинските аспекти на Националната стратегия и национална програма за развитие на физическото възпитание и спорта в Република България за периода 2004-2007 г. и Програма “Младеж” на Европейската комисия. Отново добри практики в различни области на младежките дейности представиха редица общини.

Сумата, изразходвана през 2004 г. за организирането на тази и други подобни срещи възлиза на 6000 лв.

2.12. МИНИСТЕРСТВО НА ИКОНОМИКАТА

Министерството на икономиката предлага възможност за младите хора по отношение дейността на дирекция “Донорски програми”, където всяко едно министерство може да представя проекти, целящи социално-икономическото активиране на младите хора в България.

Понастоящем, най-реални възможности за одобряване на подобен тип проекти съществуват по програмата на холандското правителство МАТРА, за която национален координатор е МВНР.

Целта на програмата е да подпомогне изграждането на плуралистични демократични конституционни държави. Социалната трансформация е процес на демократизация на държавата, на нейните институции, на гражданските организации (и отношенията между тях), процес на овластяване на гражданите и създаване на общество от социално отговорни личности.

Програма "МАТРА" финансира дейности, които подпомагат процеса на социална транс-формация, насърчават участието на гражданите и създаването на по-ефективна, демократична и достъпна форма на управление. Програмата е основана на два основни подхода към социалната трансформация:

- чрез гражданите – целта е да се създаде гражданско общество. Това включва, например, повишаване на правните гаранции и правната защита за отделната личност, насърчаване на плурализма, на участието и включването на гражданите. Това може да бъде постигнато чрез усъвършенстване на юридическите процедури, насърчаване на участието на гражданите при вземането на решения и подпомагане на организационните стремежи на гражданите.
- чрез управлението – програмата поставя акцент на по-ниските нива на управление като области, общини и кметства. Тя е насочена към укрепване на демокрацията, публичната администрация и социалната политика, към насърчаване прозрачността и достъпността в управлението, към утвърждаване на конституционна държава.

В Програма “Матра” могат да участват неправителствени организации.

2.13.МИНИСТЕРСТВО НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ И БЛАГОУСТРОЙСТВОТО

2.13.1. Жилищна политика и мерки, насочени към младите хора

В Министерството на регионалното развитие и благоустройството разглеждаме решаването на жилищните проблеми на младите хора като важен и отговорен елемент от изпълнението на целите и задачите, заложен в приетата от правителството Национална жилищна стратегия.

Необходимостта от приемането на Национална жилищна стратегия бе обосновано с обстоятелството, че жилището играе важна роля в развитието на обществото и е от изключително значение за социалния, икономическия и културния прогрес. Без провеждането на определена национална жилищна политика е невъзможно постигането на необходимото ниво на жилищно задоволяване, което да води със себе си до благоприятни социални и икономически последици и да допринася за благоденствието на обществото и на отделния човек.

Наличието на подходящо жилище е водещ фактор и за здравето и нормалното възпроизводство на населението и в този смисъл е надеждна инвестиция в бъдещето. В най-голяма степен това се отнася за младите хора и в т.ч.- младите семейства.

В Националната жилищна стратегия се определя визията за осъществяване на Националната жилищна политика, а именно: „Създаване на балансирана, съразмерно развиваща се и устойчива жилищна система чрез осигуряване на условия за достъп до качествени жилища (собствени или за отдаване под наем), които да задоволяват нуждите на българските граждани.“

Изхождайки от предизвикателствата, произтичащи от резултатите от обобщения анализ на характеристиките на жилищния сектор в България, както и от принципа на новата жилищна политика в условията на пазарна икономика–от осигуряваща жилища, в осигуряваща възможности, в жилищната стратегия се определят следните стратегически цели на националната жилищна политика:

Спиране процесите на влошаване на състоянието на съществуващия сграден жилищния фонд

Създаване на работещ механизъм за осигуряване на нови достъпни жилища (за покупка и отдаване под наем)

Приоритетите и последователността от действия за изпълнение на стратегическите цели на националната жилищна политика се адресират към най-спешните реформи и към най-острите жилищни потребности, отчитайки финансовите дефицити на държавата, общините и домакинствата.

Стратегическите цели ще се осъществяват в три оперативни направления:

Първото оперативно направление е адресирано към рамката на Националната жилищна система. То включва:

- укрепване капацитета на институциите, които трябва да провеждат жилищната политика на национално, регионално и общинско ниво;
- законово регламентиране на ангажиментите на държавата и общините към жилището (финансови и организационни);
- усъвършенстване на финансово-кредитната и данъчната система на жилищния сектор.

Второто оперативно направление е насочено към решаването на приоритетните проблеми в жилищното потребление. За целта се изпълнява пакет от специализирани програми:

Програма за усъвършенстване управлението и поддържането на съществуващия жилищен фонд и преди всичко на жилищните сгради в режим на етажна собственост. В изпълнение на тази програма е подготвен и предстои внасянето в Министерския съвет за разглеждане на законопроект за жилищните сгради-етажна собственост;

Програма за обновяване на жилищните сгради – Във връзка с това, през месец януари на тази година от Министерския съвет беше приета Национална програма, в която бяха определени функциите на отделните участници в процеса и размера на държавното подпомагане (20 на сто) от общата стойност на целия пакет от мерки по обновяването ;

Програма за реструктуриране на съществуващите жилищни комплекси – В тази насока бе подготвена Концепция, която предстои да бъде обсъдена и окончателно одобрена. От нея ще произлязат някои предложения за усъвършенстване на нормативната уредба по собствеността и по устройството на територията;

Програма за осигуряване на достъп до жилища на семейства с ниски доходи, с приоритет за младите семейства – Във връзка с това се подготвя законопроект, който ще предложи оптималната и реалистична степен на държавното подпомагане в жилищния сектор;

Програма за подобряване жилищните условия на ромите – В изпълнение на тази целева програма се разработва, с помощта на Програмата за развитие на Организацията на обединените нации, Национална програма за подобряване на жилищните условия в градска среда на етнически малцинства в неравностойно положение.

Третото оперативно направление, в изпълнение на целите на Националната жилищна стратегия, е свързано с провеждането на информационна и образователна кампания, с оглед постигането на обществено съгласие за провеждането на новата жилищна политика и обучение на областните и общинските администрации за реализация на програмите.

Проектът на Национална жилищна стратегия включва План за действие за периода 2004 – 2007 г. В него са разписани конкретните задачи по отделните програми, отговорните изпълнители и необходимите финансови средства за изпълнението им.

Едновременно с изпълнението на програмите и задачите, заложен в Стратегията, които са насочени към всички български граждани и семейства, които имат проблеми с придобиването, наемането или поддържането на жилищата, в министерството се обсъждат мерки, които да бъдат насочени конкретно към подобряване достъпа до жилища на младите семейства.

За младите новобрачни семейства, които не могат да си позволят покупка или строителство на собствено жилище, дори с известна помощ от държавата, възможностите са:

Настаняване под наем в общински жилища, които могат да бъдат оборотни и едностайни и да се ползват за определен срок от сключването на граждански брак. Липсата на свободни общински жилища, обаче, изисква да се разработи и приеме програма за финансово подпомагане от държавата на общините за създаване на целеви оборотен жилищен фонд за млади семейства.

Наемане на частно жилище – Високите наеми и липсата на платежоспособност при преобладаващата част от младите семейства, обаче, прави тези жилища, в значителна степен, недостъпни. Едно разумно решение би могло да бъде отпускането на

диференцирани добавки към наемите на младите семейства при наемане на частно жилище за определен срок от сключването на граждански брак.

И за двата случая трябва да се определят критерии, на които трябва да отговарят младите семейства.

За младите семейства, които имат известни финансови възможности, но те не им осигуряват достъп до пазара на жилища и им е необходима известна подкрепа, биха могли да се реализират следните мерки:

Подпомагане от държавата на младите семейства при погасяване на получени кредити за строителство или покупка на жилище – Необходимо е да се обсъдят, предложат и приемат редът, условията и степента на държавното подпомагане

Жилища в съсобственост – Регламентиране на възможността младите семейства да придобият, първоначално, дял от собствеността върху общински или държавни жилища или жилища на жилищни асоциации (каквито се очаква да се създадат), като изкупуват останалата част от собствеността, съобразно възможностите си.

Предоставяне на младите семейства безвъзмездно или при облекчени условия на инфраструктурно съоръжени урегулирани поземлени имоти за строителство на жилища.

Въвеждане и в България на системата на жилищно спестяване, на примера на германските и австрийските строително-спестовни каси, с прилагане на особени преференции за младите семейства.

2.14. МИНИСТЕРСТВО НА ОТБРАНАТА

2.14.1. Програма за развитието на физическото възпитание и спорта в системата на министерството на отбраната, българската армия и структурите на подчинение на министъра на отбраната за периода 2005-2008 година

Настоящата програма се основава на изискванията на Закона за отбраната и въоръжените сили, Закона за физическото възпитание и спорта, Устройствения правилник на Министерство на отбраната, Устройствения правилник на Изпълнителната агенция “Социални дейности на МО”, Устава и лиценза на Националната спортна асоциация на МО и други нормативни актове в областта на физическото възпитание и спорта в Република България.

Ведомствената програма е съставна част от Националната програма за развитието на физическото възпитание и спорта и определя политиката и дейността на Министерство на отбраната /МО/, Българската армия /БА/ и структурите на подчинение на министъра на отбраната в тази област.

Същевременно целите и задачите на програмата са съобразени със стандартите на НАТО, Европейската спортна харта, традициите и ценностната система на световното спортно движение, които имат следните основни принципи:

- осигуряване правото и възможността на всеки човек да спортува;
- публичните власти и доброволните организации подпомагат развитието на спорта;
- формиране на здравословен начин на живот;
- изграждане на ценностната система на спорта

Цели:

- да се подобрят условията за физическа подготовка и спортна дейност в Министерство на отбраната /МО/, Българската армия /БА/ и структурите на

подчинение на министъра на отбраната, като важен фактор за запазване и укрепване здравословното състояние на военнослужещите, гражданските лица от системата на МО и техните семейства, за повишаване на физическа им дееспособност и професионална работоспособност за повишаване качеството на бойната подготовка в Българската армия;

- да се създадат условия за спортна дейност на представителните отбори на МО и БА, за престижно представяне на страната ни в състезания, организирани по линия на Международния съвет за военен спорт /CISM/;

- да се запазят, реконструират и модернизират съществуващите спортни обекти и съоръжения на МО и БА, като важно условие за развитието на спортната дейност;

- да се развива координацията и взаимодействието между МО, БА, Министерство на младежта и спорта, Национална спортна асоциация на МО и останалите сдружения с нестопанска цел, развиващи спортна дейност.

По програма “Физическо възпитание и спорт” за финансовата 2004 г. бяха утвърдени 157 000 лв. и 10 000 лв. бяха прехвърлени от програма “Подпомагане семействата на военнослужещите”, или общо 167 000 лв.

От тях през отчетния период са разходвани 164 340 лв.

3. ПЛАНИРАНИ ПРОГРАМИ И МЕРКИ ЗА МЛАДИТЕ ХОРА В РАМКИТЕ НА МЕЖДУИНСТИТУЦИОНАЛНОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО ЗА 2005 ГОДИНА

Дейностите, които ще се извършват в рамките на междуинституционалното сътрудничество в Република България са съобразени с актуалните приоритети на СТРАТЕГИЯТА ЗА НАЦИОНАЛНА МЛАДЕЖКА ПОЛИТИКА 2003-2007:

- Качествена грижа за живота, здравето и физическата активност на младите хора в страната и създаване на отговорност у тях към собственото им здраве като превенция на зависимостите;
- Стимулиране на младежката мобилност, сътрудничество и обмяна на неформален опит на националното и международно ниво;
- Оптимално използване възможностите на образованието – формално и неформално от младежите като основа за професионална реализация на пазара на труда и средство за развитие на човешките ресурси в процеса на обучение през целия живот;
- Пълноценна реализация на личностните качества на младите хора при условията на повишени изисквания на съвременния пазар на труда. Мотивация за доброволен труд, като форма за социална активност;
- Синхронизиране и усъвършенстване на нормативната база, регламентираща въпросите за младежта съобразно изискванията на Европейския съюз;
- Регламентиране статута на “младежки работник” и “доброволец”

- Ангажиране на младите хора в обществения живот на страната и намаляване на социалната им пасивност при вземане на решения по засягащи ги въпроси чрез създаването на нови форми и структури на младежко участие при провеждането на националната младежка политика;
- Сътрудничество между държавните власти и младежкия сектор, представен от национален младежки съвет
засилване ролята на регионалните младежки структури;
- Повишаване на качеството на младежка информация и осигуряване на равнопоставен достъп до източниците ѝ;
- Приобщаване на младите хора към основните демократични ценности – борба срещу расизма и ксенофобията, равнопоставеност на половете, зачитане на основните човешки права;

3.1. МИНИСТЕРСТВО НА МЛАДЕЖТА И СПОРТА ПЛАНИРА СЛЕДНИТЕ ДЕЙНОСТИ ЗА 2005 ГОДИНА:

Планираните от дирекция “Младеж” приоритетни дейности до юни 2005 са както следва:

- Провеждане на национално изследване на НЦИОМ на тема “Младежта в действие”.
- Изготвяне и внасяне в Народното събрание на Годишен доклад за младежта за 2004 г.
- Програма за планираните от дирекция “Младеж” приоритетни дейности за 2005 г.
- Разработване на програма “Младежки работник” (специалист по младежки дейности): изготвяне и съгласуване на длъжностна характеристика на професията, провеждане на обучения и администриране на програмата.
- Създаване на Консултативен младежки съвет, съставен от представители на национални и регионални младежки неправителствени организации с цел консултиране и диалог при провеждането на националната младежка политика.
- Разработване и поддържане на регистър на младежките неправителствени организации.
- Провеждане на национални младежки кампании и Национален младежки форум “БГ Младеж”.

3.2. МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА ПЛАНИРА СЛЕДНИТЕ ДЕЙНОСТИ ЗА 2005 Г.:

3.2.1. Средно образование

Разработване на политиката за качество в средното образование:

- Анализ на нормативната уредба и на действащите ДООИ, учебни планове, учебни програми, учебно-изпитни програми и учебници с оглед оптимизирането им като срокът за изпълнение е декември 2005 г.

- Разработване на проекти на нормативни актове (изработване на ДООИ за извънкласна и извънучилищна дейност, създаване на нов правилник за устройството и дейността на възпитателно училище- интернат, създаване на нов правилник за устройството и дейността на социално-педагогически интернати.
- Създаване на нова наредба за обучение на деца със СОП и/или с хронични заболявания.
- Изготвяне на проект на наредба за дистанционно обучение в системата на средното образование. Срок за изпълнение - януари- ноември 2005 г.

Разработване на политика по улесняване на достъпа до всеобщо образование:

- Изготвяне на проект на наредба за анализиране на действащата нормативна база, свързана с оценяване и одобряване на учебниците и учебните помагала.
- Осигуряване на безплатни учебници и учебни помагала за подготвителни групи/ класове, за първи клас и специални училища:
- Изготвяне на обобщена заявка за необходимите безплатни учебници за първи клас и за специалните училища :
- брайлиране на учебници за трети и десети клас на училищата за деца с нарушено зрение – по 30 броя, (срок за изпълнение – август 2005г.)

- Интеграция и реинтеграция на деца и ученици:

Преглед на нормативната уредба на системата на народната просвета и националното законодателство и внасяне на предложения за промени и допълнения, повишаващи правните гаранции за интегриране на децата и учениците от етническите малцинства и за развиване на културната им идентичност. Задачата се осъществява от излъчена от Консултативния съвет по образованието на децата и учениците от етническите малцинства /КС/ към МОН работна група. Срок за изпълнение - януари - юни 2005 г.
Утвърждаване на План за действие за изпълнение на Стратегията за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства. Срок за изпълнение - февруари 2005 г.

Включване на антидискриминационни разпоредби и клаузи в правилниците на детските градини, училищата и обслужващите звена. Срок за изпълнение - май - юли 2005 г.

Разработване на Правилник за устройството и дейността на новосъздадения Център за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства.

Набелязване на мерки за работа с родители с цел превенция приемането на деца в помощните училища. Срок за изпълнение - май - юли 2005 г.

Взаимодействие и координация с други институции и фактори за изпълнение на Националния план за интегриране на деца със специални образователни потребности и /или с хронични заболявания в системата на народната просвета

Интеграция на деца и ученици от етническите малцинства:

- Допълване на длъжностните характеристики на педагогическия персонал с изисквания за компетентности, свързани с образователната интеграция на децата и учениците от етническите малцинства. Срок за изпълнение - май - юли 2005 г.
- Разработване на тригодишен и едногодишен план за дейностите, финансирани от Център за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства. Срок за изпълнение - март - април 2005 г.

- Организиране на процеса на десегрегация на детските градини и училищата в обособените ромски квартали чрез преместване на децата в учебни заведения извън тях.
- Организиране на различни форми за работа с родителите за превръщането им в партньори в процеса на десегрегация с участието на други институции и НСО.
- Идентифициране на приемните детски градини и приемните училища, към които ще се насочват децата от десегрегирани детски градини и училища. Срок – м. декември.
- Създаване на електронна база данни за образователни материали и обучителни форми по интеркултурно образование, човешки права и изучаване на майчин език. Дейността ще се осъществява от Националния институт по образование.
- Организиране на ежегодни форуми за насърчаване на висши училища да подготвят бъдещи учители за работа в билингвална среда. Срок – м. ноември.

Организиране на свободното време:

- Разработване на политиката за развитие на децата и учениците съобразно техните потребности и интереси чрез извънкласни и извънучилищни дейности.
- Създаване на учебни програми за неформално обучение. Стъпки за изпълнение на задачата са: 1) изработване на списък на действащите учебни програми съобразно вида спорт и 2) съгласуване на учебните програми със съответните спортни федерации и ММС. Срокът за изпълнение - 31. 12. 2005 г.
- Преглед на нормативната уредба и националното законодателство и внасяне на предложения и допълнения, осигуряващи условия за развитието на децата съобразно техните интереси.

Изработване на ДООИ за извънкласна и извънучилищна дейност, съгласно чл. 16, т. 11 от Закона за народната просвета. Срок за изпълнение - 30. 06. 2005 г.

Изработване на Национална стратегия за работа с деца с изяви дарби в областта на науката, изкуството и спорта, съгласно чл. 18 от Наредбата за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изяви дарби. Срок за изпълнение: 30.08.2005 г.

- Определяне на приоритетите в извънкласната и извънучилищната дейности в съответствие с ежегодните международни прояви.
- Организиране на състезания в областта на науката, техниката, изкуствата за интегриране на децата и учениците със специални образователни потребности и за деца и ученици от етническите малцинства;
- Изработване на програма с мерките за насърчаване на творческите заложби и потребности за деца с изяви дарби и на националните и международни конкурси, олимпиади и състезания в областта на науката, изкуствата и спорта, за които се прилагат мерки за закрила на деца с изяви дарби.”
- По силата на Наредба за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изяви дарби се сформира експертно консултативна комисия, която приема Правила за своята работа. В изпълнение на наредбата Комисията изготвя Програма с мерки за насърчаване на творческите заложби и потребности за деца с изяви дарби.
- При влизане в сила на финансовото изпълнение на програмата, комисията приема, разглежда и одобрява постъпилите искания за отпускане на еднократна помощ и на стипендии на деца с изяви дарби от държавните училища.
- Изработване на Национален календар за извънкласна и извънучилищна дейност на МОН в областта на науката, техниката и изкуствата.

- Създаване на база данни на деца с изяви дарби. Тази дейност е нова за Министерството на образованието и науката. До този момент епизодични данни са събирани в Държавна агенция за закрила на детето. С влизането в сила на Наредбата за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изяви дарби в МОН ще влиза информация, която ще бъде обобщавана като база данни за ученици с доказани дарби в областта на науката, изкуствата и спорта.
- Изработване от междуведомствена комисия на проект за Национална стратегия за работа с деца с изяви дарби в областта на науката, изкуствата и спорта. Срок – 30 август 2005 г., съгласно заповед № РД 09-1898/23.12.2004 г. на министъра на образованието и науката
- Предоставяне на материално-техническа база на децата и учениците за организиране на свободното време:

Ученически спорт, отдих и туризъм

Изработване на Национален спортен календар на МОН. Срок – 20.10.2005 г.

Ръководство, организация и координация на вътрешноучилищните, общински, областни, зонални и национални спортни турнири и първенства.

Осигуряване на награден фонд за класираните на призовите места в проведените спортни турнири и първенства. Срок за изпълнение – 31. 12. 2005 г.

Организиране на спортни и спортно туристически прояви за интегриране на учениците със специални образователни потребности.

Разработване и утвърждаване на критерии за одобряване на проекти за подпомагане на физическото възпитание и спорта, одобряване на проектите и изготвяне на предложенията.

Организиране и провеждане на учебни курсове и семинари в областта на спорта, отдиха и туризма.

Създаване на база данни за деца с изяви спортни дарби

Неформално обучение в областта на здравето на децата и учениците, опазването на околната среда и правата на децата

Популяризиране на учебни програми за превенция на употребата на наркотици, инфектиране с ХИВ, въвличането на деца в трафик и сексуална експлоатация

Обучение на учители, училищни психолози, педагогически съветници за работа с програми в областите – превенция на употребата на наркотици, инфектиране с ХИВ, въвличането на деца в трафик и сексуална експлоатация

Разработване на мерки от училищата за превенция на насилието над деца, сексуалната експлоатация на деца, трафик на деца и създаване на условия за развитие на ученическата активност.

3.2.2. Висше образование

Програма “Студентски столове и общежития”

Със Закона за държавния бюджет за 2005 г. е приета субсидия за студентски общежития и столове в размер на 21 124 639 лв., в т.ч. 15 779 639 лв. за висшите училища, 5 300 000 лв. – за “Студентски столове и общежития” ЕАД и 45 000 лв. за “Академика-2000” ЕООД. Осигурен е ръст от 5,6 на сто спрямо 2004 г.

Програма “Кредитиране на студенти и докторанти”

Необходимите средства за държавна финансова подкрепа за стартиране на студентското кредитиране през 2005 г., по предварителни разчети, ще са в размер на 1 000 000 лв. Във връзка с подготовката за стартиране на програмата, след приемането на закона от народното събрание, Министерството на образованието и науката има готовност през 2005 г. да участва при:

Разработване на Правилник за прилагане на Закона за кредитиране на студенти и докторанти;

Популяризиране на формите за студентско кредитиране чрез организиране на работни срещи, дискусии и информационни материали;

Обучаване на служители от висшите училища и представители на студентските съвети по прилагане на студентското кредитиране.

Здравно осигуряване на учащите се – редовна форма на обучение

Съгласно Закона за здравното осигуряване – от Държавния бюджет са осигурени средства за здравноосигурителни вноски на студентите и докторантите за 2005 г. в размер на 11 710 512 лв. Средствата се планират и отчитат по бюджетите на Министерство на образованието и науката и висшите училища.

3.3. МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА И ТУРИЗМА ПЛАНИРА СЛЕДНИТЕ ДЕЙНОСТИ ЗА 2005 Г.:

- Програма за работа с младите таланти от училищата по изкуствата през 2003-2006 година.
- Програма на мерките за насърчаване на творческите заложби и потребности на деца с изяви дарби и на националните и международни конкурси, олимпиади и състезания, за които се прилагат мерките за закрила на деца с изяви дарби, приета с РМС № 62 от 08.02.2005 г. – планирани суми - 148 125 лева. Програмата в раздел “Специална закрила на деца с изяви дарби, предоставена от министъра на културата и туризма”, обединява двадесет и два национални и международни конкурси, предвижда предоставяне на специална закрила чрез едногодишни стипендии за 187 деца и 340 мерки за подпомагане за обучение в курсове по изкуства, майсторски класове, летни академии, организирани от държавни средни и висши училища по изкуствата, за участия в пленери, участие в национални и международни конкурси, включени в програмата.
- Програма за насърчаване на изяви на млади таланти чрез читалищата и съвместно с неправителствени организации.
- Програма “Музикално и танцово изкуство” – Детски и младежки програми .
- Програма “Театър” .
- Програми за книги и четене:
Програма “Книги за всички”
Програма “Литература за деца”
Програма “Помощ за библиотеките”
- Програма “Музеи и изобразително изкуство”
- Програма “Кино”

- Програми на Национален фонд “Култура
Програма “Дебюти”
Програма за стипендии на талантиливи ученици.

3.4. МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА ПЛАНИРА СЛЕДНИТЕ ДЕЙНОСТИ ЗА 2005 Г.:

Мерки за заетост:

Програма “Старт на кариерата” (Програма “Заетост на младежи с висше образование в публичната администрация”). През 2005 г. са осигурени 2 194 655 лева, с които ще бъде осигурена средно месечно заетост на 750 младежи.

Национална програма “Компютърно обучение на младежи”. За 2005 г. е предвидено обучение за 1 550 младежи, заетост на 150 и са осигурени 1 192 254 лева

Проект “Интеграция на младежите напускащи социалните домове”. За 2005 г. е предвидено обучение за 100 лица, заетост за 50 и 669 105 лева, от които 195 520 от държавния бюджет.

В началото на 2005г. започна изпълнението на три проекта, финансирани от програма ФАР. Тези проекти не са насочени директно към младежите, но те са част от целевата група.

BG2004/006-070.01.01 – Изграждане на мрежа от центрове за обучение на възрастни

Очаквани резултати:

- изградени 7 учебни центъра за обучение на възрастни;
- 500 бенефициенти (заети и безработни), преминали курсове за професионално обучение в центрoвете за обучение на възрастни;

BG2004/006-070.05.01 – Интеграция на пазара на труда на етническите малцинства

Очаквани резултати:

- създадени 5 центъра за подкрепа на земеделието;
- създадени 5 центъра за подкрепа на занаятите;
- предоставени бизнес обучение и консултации за започване на собствен бизнес на 1,000 души от малцинствата;
- професионално обучение за 2,000 дългосрочно безработни от малцинствата в областта на занаятите и/ или земеделски умения;
- 600 от безработните от малцинствата, които са преминали курсове за професионално обучение – намерили постоянна работа;
- 300 бенефициенти от малцинствата, които са преминали курсове за професионално обучение – самонаети или намерили работа в частния сектор.

BG2004/016-711.01.02 – Деинституционализация посредством предоставяне на услуги в общността за рискови групи

Очаквани резултати:

- изграждане на защитени жилища и дневни центрове за лица с физически увреждания, психични разстройства и умствено изоставане;
- изграждане на остри психиатрични отделения към многопрофилни болници;
- предоставяне на съответните социални и здравни услуги в общността;
- изграждане на хосписи;
- изграждане на клиника по ментално здраве.

BG2004/016-711.11.01 – Развитие на човешките ресурси и насърчаване на заетостта

Очаквани резултати:

- проведено първо годишно изследване на пазара на труда, включително мерки за изграждане на капацитет сред отговорните институции на местно ниво да провеждат изследването на регулярна база (през следващите фази на проекта);
- оценка на въздействието от обучение и от активните мерки на пазара на труда;
- разработени и изпълнени схеми за обучение на потенциални предприемачи – около 700 потенциални предприемачи, обучени в предприемачески и управленски умения;
- разработени и изпълнени схеми за създаване на работни места – предоставени около 50 гранта за създаване на работни места за хора в неравностойно положение на пазара на труда;
- разработена Стратегия за професионално образование и обучение в контекста на ученето през целия живот, включително реформа на професионалните стандартни и учебни програми, критерии за оптимизация на мрежата от професионални училища, обучение на учители, модел на ефективна оценка на качеството на професионалното образование и обучение, създаден модел на Национално звено за оценка на качеството на професионалното образование и обучение;
- разработен План за изпълнение на Стратегията, съдържащ ясно разписани роли и отговорност на институциите, времеви план, критерии за избор на училища и др.
- продължаване на реформата на професионалните стандарти и учебните програми с усъвършенствани 20 стандарта от високо приоритетни икономически области в съответствие с резултатите от националното изследване на нуждите на пазара на труда;
- 6 избрани професионални училища, ремонтирани и оборудвани;
- направен анализ и препоръки за оценка на качеството на професионалното образование и обучение и съответното институционално развитие;
- проведено обучение на учители на база на идентифицираните нужди – специализирано обучение на 180 учители от избраните училища – бенефициенти;
- доставено оборудване за обучение на 7 професионални училища по проект BG 0004.04 “Обновяване на институциите за професионално обучение” (Програма ФАР 2000);
- доставено компютърно оборудване, съответния софтуер и периферии на 120 професионални училища.

Със Закона за насърчаване на заетостта, чрез който се стимулират работодателите да разкриват работни места за младежи до 29 години (чл. 36, ал. 1 от ЗНЗ), сираци, младежи с увреждания (чл. 36, ал. 2 от ЗНЗ), чрез субсидия през 2005 г. е предвидена заетост за 1 650 младежи и 2 927 568 лева.

За придобиване на професионална квалификация и/или стажуване на безработни младежи до 29 години (чл. 41 от ЗНЗ) през 2005 г. са предвидени 5 050 823 лева за общо 100 обучени и 2 787 наети млади хора.

3.5. МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО ПЛАНИРА СЛЕДНИТЕ ДЕЙНОСТИ ЗА 2005 Г.:

Дейностите по Националната програма по суицидопрофилактика продължават през 2005 година.

Развитие на училищна и общинска политика за сексуално здраве в рамките на Компонент 7 "Намаляване на рисковото сексуално поведение сред подрастващи и млади хора във и извън училище":

Общинска политика за сексуално здраве. Съгласно плана за действие на Компонента за 2005 г. през първото тримесечие е планирано с помощта на фасилитатори да се разработят средносрочни стратегии за превенция на ХИВ/СПИН във всички пилотни общини.

Предстои финансиране на одобрените проекти през първото тримесечие на 2005 г. Координаторите на проектите ще бъдат обучени за планиране и реализиране на училищна политика за сексуално здраве и превенция на ХИВ/СПИН.

На 29 ноември 2004 г. стартира Национална кампания за превенция на ХИВ/СПИН, насочена към момичетата и младите жени с мотото ТИ РЕШАВАШ! Период: 26 ноември 2004 – 1 юни 2005

Предстои втори етап на Кампанията на 14 февруари 2005 г. – Денят на влюбените Св.Валентин и трети етап – около 15 май 2005 година.

На 14 февруари ще бъдат разпространени 20 000 дипляни с презерватив, чрез сп. „Егоист“, сп. „Ритъм“, Районните инспекции и партньорски организации на Програмата.

Третия етап на кампанията ще започне на 15 май – Международен ден в памет на жертвите на СПИН. До края на този етап ще продължи излъчването на информационните клипове и разпространението на печатни материали на кампанията.

3.6. МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ ПЛАНИРА СЛЕДНИТЕ ДЕЙНОСТИ ЗА 2005 Г.:

3.6.1. Програма “Млад огнеборец”

През 2005 г. се предвижда да продължи работа по Програмата, като бъде увеличен броят на обхванатите деца. Предвижда се участие в състезанията, организирани от Международния комитет за предотвратяване и борба с пожарите и в международни младежки състезания по пожароприложен спорт, в Република Хърватска.

3.7. МИНИСТЕРСТВОТО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ГОРИТЕ ПЛАНИРА СЛЕДНИТЕ ДЕЙНОСТИ ЗА 2005 Г.:

През 2005 г. ще продължи прилагането на Програма САПАРД и подпомагането на младите земеделски производители по инвестиционните програми на ДФ „Земеделие“. Осигуреният от ДФ „Земеделие финансов ресурс за субсидии за покриване на разходи за лихви през 2005 г.” е 2 000 000 лв. Субсидията се предоставя на млади земеделски производители, по инвестиционни кредити за създаване на пчелини, по инвестиционни кредити за създаване на лозя и трайни насаждения и по инвестиционни кредити за закупуване на нова селскостопанска техника. Субсидията за покриване на

разходите за лихви на млади земеделски производители по програми “Растениевъдство” и “Животновъдство” е в размер на 6 % при пряко кредитиране, респ. 9 % през ТБ за покриване на лихвите през целия период на кредита.

3.8. МИНИСТЕРСТВО НА ТРАНСПОРТА И СЪОБЩЕНИЯТА ПЛАНИРА СЛЕДНИТЕ ДЕЙНОСТИ ЗА 2005 Г.:

До март 2005 г. 800 училища са оборудвани с над 8 500 нови компютъра. До края на месец юни 2005 г. всичките 3 200 държавни и общински училища ще бъдат оборудвани с над 30 000 нови компютъра. До 15 септември 2005 г. 1000 училища ще имат високоскоростен интернет достъп.

3.8.1. Проект *i*-България

Програмата *i*-България на Министерството на транспорта и съобщенията е насочена към въвеждането на и насърчаването използването на информационните и комуникационните технологии (ИКТ) в национален мащаб. Основна цел на програмата е повишаването на общата конкурентоспособност на нацията чрез средствата на ИКТ. До средата на 2005 г. 500 000 души ще имат достъп до компютри благодарение на проекта. През октомври 2004 г. бяха осигурени допълнителни средства за програма *i*-България в размер на 10 млн. лв.

3.9. МИНИСТЕРСТВОТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ ПЛАНИРА ЗА 2005 Г.:

За 2005 г. се предвиждат същите четири национални кампании(“Деня на Земята” - 22 април, “Световния ден на околната среда” – 5 юни, “Ден на река Дунав” - 29 юни ,“Европейската седмица на мобилността” - 16-22 септември) да се финансират отново от Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда.

3.10 НСОРБ ПЛАНИРА СЛЕДНИТЕ ДЕЙНОСТИ ЗА 2005 Г.:

През 2005 г. НСОРБ предвижда редица дейности, които ще помогнат за активното включване на младите хора на местно ниво. В рамките на програма за дейност на Асоциацията е планирано организирането на пореден форум “Младежки общински парламент” в рамките на Третата годишна среща на българските местни власти през месец октомври.

3.11 МИНИСТЕРСТВОТО НА ПРАВОСЪДИЕТО ПЛАНИРА ЗА 2005 Г.:

В плана за действие по изпълнение на Стратегията за ускоряването на преговорите за присъединяване към Европейския съюз е заложено изготвянето на проект на ЗИД на Наказателния кодекс относно завишаване на наказанията за сексуални престъпления срещу малолетни и непълнолетни до м. ноември 2005 г.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Реализираните мерки през 2004 г. от правителството на Р България по отношение политиката за младите хора допринасят за изпълнението на заложените цели в

Стратегията за национална младежка политика 2003 - 2007 г., насочени към създаването на условия и възможности за съхранение и развитие на младежта, като социален капитал на страната ни.

В тази насока през 2004 г. започна да функционира със средства от държавния бюджет Програмата за младежки дейности 2004- 2005 г. на Министерството на младежта и спорта, която е една от основните мерки по изпълнение на дългосрочната политика за развитие и устойчивост на младежта в страната, в контекста на присъединяване на Р България към Европейския съюз.

В изпълнение на основния приоритет за 2004 година – неформално образование чрез спорт, включващ отговорност на младите хора към собственото им здраве и превенция на зависимостите, Министерството на здравеопазването, подпомогнато от част от другите държавни институции проведе и реализира редица мерки, които допринесоха за по-качествената грижа и отговорност за здравето на младите хора.

По отношение на европейското измерение в реализацията на политиката за младите хора се увеличи броят на реализираните проекти по линия на европейските младежки програми в областите на межкултурния обмен, европейската доброволческа служба и национални младежки инициативи и дейности и се разшири международното сътрудничество на институциите в сферата на актуални въпроси, засягащи младите хора.

Резултат от действието на политиката за младите хора са увеличеният брой активни младежки неправителствени организации, осъществили дейности, свързани с повишаване на гражданската активност и социалната ангажираност на младите хора. Реализираните дейности и инициативи са подпомогнали социалното включване на младежи от различни етноси и на младежи със специални потребности, както и решаването на конкретни проблеми.

Гражданското участие на младите хора и социалната им активност, партньорството и конструктивния диалог с министерства и институции, работещи по проблемите на младежта, са важен ресурс в развитието на младежката политика.

Мерките, реализирани от Министерството на младежта и спорта и другите държавни институции през 2004 г. стимулират личностното развитие на младите хора, значително повишават възможностите им за участие в различни национални и европейски програми, за което свидетелстват множеството реализирани проекти в сферата на неформалното образование.

Голям е и интересът от страна на младите хора по отношение на един от основните приоритети за 2005 година, заложен в Стратегията за национална младежка политика – гражданското образование, ангажиране на младите хора в обществения живот на страната и приобщаване към основните демократични ценности.

